

Straffrättsliga frågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår fyra tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden om straffrättsliga frågor. Förslagen rör i korthet följande frågor:

- Ett stärkt straffrättsligt skydd för hälso- och sjukvårdspersonal och skärpta straff för våld mot personal inom hälso- och sjukvården och andra vitala samhällsfunktioner.
- Skärpta straff för rattfylleri och grov olovlig körning.
- Brott med hedersmotiv ska få en särskild brottsrubricering.
- Hedersmotiv vid brott ska vara en särskild straffskärpningsgrund.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, i första hand med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbete.

I ärendet finns 27 reservationer (M, SD, C, V, L, KD, -).

Behandlade förslag

Cirka 200 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	11
Utskottets överväganden.....	12
Misshandel av barn.....	12
Tillgreppsbrott.....	15
Omvandlingsterapi.....	18
Barn- och tvångsäktenskap.....	19
Olaga hot m.m.....	23
Kränkande fotografering.....	26
Id-kapningar.....	30
Sexualbrott.....	32
Straffrättslig reglering av ocker.....	38
Hot mot journalister.....	39
Hets mot folkgrupp.....	41
Straffrättsligt skydd för blåljuspersonal.....	45
Vårdslöshet med hemlig uppgift.....	50
Narkotikabrott.....	51
Rattfylleri och grov olovlig körning.....	55
Falsa polisfordon.....	59
Förbud mot skyddsvästar.....	60
Livstidsstraff.....	62
Återfall.....	64
Otillåten brottsprovokation.....	71
Åtgärder mot grov organiserad brottslighet.....	72
Brott med hedersmotiv.....	77
Det straffrättsliga skyddet för personer med funktionsnedsättning.....	81
Preskription.....	85
Straffflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet.....	88
Avbetalning vid strafföreläggande.....	89
Utvisning.....	91
Villkorlig dom.....	93
Motioner som bereds förenklat.....	95
Reservationer.....	96
1. Tillgreppsbrott, punkt 2 (SD, -).....	96
2. Barn- och tvångsäktenskap, punkt 4 (SD, L, -).....	96
3. Påskynda utredningen om starkare skydd mot barnäktenskap m.m., punkt 5 (M).....	97
4. Olaga hot m.m., punkt 6 (C).....	98
5. Straffrättslig reglering av ocker, punkt 10 (L).....	99
6. Straffrättsligt skydd för blåljuspersonal, punkt 13 (SD, -).....	99
7. Handlingsplan mot hot och våld mot alarmeringspersonal, punkt 15 (SD, -).....	100
8. Våld mot tjänsteman, punkt 17 (M, C, L, KD).....	101
9. Narkotikabrott, punkt 19 (M).....	102
10. Rattfylleri och grov olovlig körning, punkt 20 (V).....	104
11. Upprepad trafikbrottslighet, punkt 22 (C).....	105
12. Livstidsstraff, punkt 25 (M).....	106
13. Livstidsstraff, punkt 25 (SD, -).....	107

14. Återfall, punkt 26 (M, C, L, KD).....	108
15. Återfall vid vapenbrott, punkt 27 (L).....	108
16. Mängdrabatt, punkt 29 (M)	109
17. Mängdrabatt, punkt 29 (SD, -).....	110
18. Åtgärder mot grov organiserad brottslighet, punkt 30 (L).....	110
19. En särskild straffskärpningsgrund för brott som har samband med uppgörelser mellan kriminella grupperingar, punkt 31 (M, KD).....	111
20. Vistelseförbud för den som döms för gängrelaterad brottslighet, punkt 32 (M).....	112
21. En särskild brottsrubricering för brott med hedersmotiv, punkt 33 (V)	113
22. Det straffrättsliga skyddet för personer med funktionsnedsättning, punkt 36 (V)	114
23. Preskription, punkt 37 (SD, -)	115
24. Preskriptionstid för sexualbrott mot barn, punkt 38 (M)	115
25. Utvisning, punkt 40 (L)	116
26. Straffflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet, punkt 41 (SD, -).....	117
27. Villkorlig dom, punkt 43 (M, C, L, KD)	117
Särskilda yttranden	119
1. Särskilt yttrande (M).....	119
2. Särskilt yttrande (SD, -).....	119
3. Särskilt yttrande (C)	119
4. Särskilt yttrande (V)	119
5. Särskilt yttrande (L).....	119
6. Särskilt yttrande (KD)	120
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	121
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	121
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	142

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Misshandel av barn**

Riksdagen avslår motion

2017/18:3512 av Ulrika Carlsson i Skövde och Solveig Zander (båda C)
yrkande 1.

2. **Tillgreppsbrott**

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2550 av Lars Hjalmered (M),
2017/18:2891 av Boriana Åberg (M) yrkande 1,
2017/18:3554 av Kent Ekeröth (SD) och
2017/18:3867 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.

Reservation 1 (SD, -)

3. **Omvandlingsterapi**

Riksdagen avslår motion

2017/18:853 av Robert Hannah (L) yrkande 2.

4. **Barn- och tvångsäktenskap**

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:982 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 49,
2017/18:983 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD)
yrkande 11,
2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 18–20 och
2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 2 (SD, L, -)

5. **Påskynda utredningen om starkare skydd mot barnäktenskap m.m.**

Riksdagen avslår motion

2017/18:3189 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2.

Reservation 3 (M)

6. **Olaga hot m.m.**

Riksdagen avslår motion

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 35.

Reservation 4 (C)

7. **Kränkande fotografering**

Riksdagen avslår motion

2017/18:3336 av Markus Wiechel (SD) yrkande 4.

8. Id-kapningar

Riksdagen avslår motion
2017/18:3398 av Betty Malmberg (M) yrkande 1.

9. Sexualbrott

Riksdagen avslår motionerna
2017/18:842 av Suzanne Svensson och Peter Jeppsson (båda S),
2017/18:1101 av Hans Hoff (S) och
2017/18:1454 av Margareta Larsson (-).

10. Straffrättslig reglering av ocker

Riksdagen avslår motion
2017/18:3579 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 15.

Reservation 5 (L)

11. Hot mot journalister

Riksdagen avslår motion
2017/18:2573 av Håkan Bergman (S) yrkande 2.

12. Hets mot folkgrupp

Riksdagen avslår motionerna
2017/18:716 av Mattias Jonsson m.fl. (S),
2017/18:970 av Kerstin Lundgren (C),
2017/18:1853 av Maria Strömkvist m.fl. (S),
2017/18:1875 av Anders Österberg och Olle Thorell (båda S) och
2017/18:1876 av Per-Arne Håkansson m.fl. (S).

13. Straffrättsligt skydd för blåljuspersonal

Riksdagen avslår motionerna
2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 10,
2017/18:1618 av Cecilie Tenfjord-Toftby (M),
2017/18:2127 av Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar
Johnsson (båda M) yrkande 3,
2017/18:3187 av Sten Bergheden (M) yrkande 2 och
2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 66.

Reservation 6 (SD, -)

14. Skärpta straff för angrepp mot väsentliga samhällsfunktioner såsom akutmottagningar

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ett stärkt straffrättsligt skydd för personal inom hälso- och sjukvården och om skärpta straff för våld mot personal inom hälso- och sjukvården och andra vitala samhällsfunktioner och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:9 av Caroline Szyber (KD),
 2017/18:3192 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 3,
 2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 37,
 2017/18:3568 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 30,
 2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 25,
 2017/18:3867 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 10 och
 2017/18:3899 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4.

15. Handlingsplan mot hot och våld mot alarmeringspersonal

Riksdagen avslår motion

2017/18:1638 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 8.

Reservation 7 (SD, -)

16. En ny lag om djurplågeri för tjänstedjur

Riksdagen avslår motion

2017/18:173 av Jeff Ahl och Markus Wiechel (båda SD) yrkande 1.

17. Våld mot tjänsteman

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1483 av Thomas Finnborg (M) yrkandena 1 och 2,

2017/18:1484 av Thomas Finnborg (M),

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 24 och

2017/18:3576 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 14.

Reservation 8 (M, C, L, KD)

18. Vårdslöshet med hemlig uppgift

Riksdagen avslår motion

2017/18:72 av Markus Wiechel (SD).

19. Narkotikabrott

Riksdagen avslår motion

2017/18:3737 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 2–4.

Reservation 9 (M)

20. Rattfylleri och grov olovlig körning

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om skärpta straff för rattfylleri och grov olovlig körning och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:19 av Niclas Malmberg (MP),

2017/18:863 av Krister Örnfjäder m.fl. (S),

2017/18:3090 av Cecilia Magnusson (M),

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 53,

2017/18:3581 av Roger Haddad m.fl. (L),

2017/18:3766 av Robert Halef m.fl. (KD) yrkande 10 och

2017/18:3867 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2.

*Reservation 10 (V)***21. Drograttfylleri**

Riksdagen avslår motion

2017/18:1223 av Maria Malmer Stenergard (M).

22. Upprepad trafikbrottslighet

Riksdagen avslår motion

2017/18:3474 av Johan Hedin och Anders Åkesson (båda C) yrkandena 1 och 2.

*Reservation 11 (C)***23. Falska polisfordon**

Riksdagen avslår motion

2017/18:1006 av Lars-Axel Nordell (KD).

24. Förbud mot skyddsvästar

Riksdagen avslår motion

2017/18:123 av Allan Widman (L).

25. Livstidsstraff

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3055 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) och

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 48.

*Reservation 12 (M)**Reservation 13 (SD, -)***26. Återfall**

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2323 av Cecilia Widegren (M),

2017/18:2554 av Lars Hjalmered (M),

2017/18:2879 av Sten Bergheden (M) och

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 51.

*Reservation 14 (M, C, L, KD)***27. Återfall vid vapenbrott**

Riksdagen avslår motion

2017/18:3582 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 9.

*Reservation 15 (L)***28. Otillåten brottsprovokation**

Riksdagen avslår motion

2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 3.1 i denna del.

29. Mängdrabatt

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 3.1 i denna del,

2017/18:1013 av Jörgen Warborn (M) yrkande 1 och

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 50.

Reservation 16 (M)

Reservation 17 (SD, -)

30. Åtgärder mot grov organiserad brottslighet

Riksdagen avslår motion

2017/18:3582 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 6.

Reservation 18 (L)

31. En särskild straffskärpningsgrund för brott som har samband med uppgörelser mellan kriminella grupperingar

Riksdagen avslår motion

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 27.

Reservation 19 (M, KD)

32. Vistelseförbud för den som döms för gängrelaterad brottslighet

Riksdagen avslår motion

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 28.

Reservation 20 (M)

33. En särskild brottsrubricering för brott med hedersmotiv

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att införa en särskild brottsrubricering för brott med hedersmotiv och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:1318 av Annicka Engblom m.fl. (M),

2017/18:2060 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3,

2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 9,

2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1,

2017/18:3848 av Maria Stockhaus m.fl. (M) yrkande 2 i denna del och

2017/18:3867 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5 och

avslår motion

2017/18:2581 av Lotta Olsson (M).

Reservation 21 (V)

34. En särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att införa en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 8,
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 37 och
2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 2 och
avslår motion
2017/18:1748 av Thomas Finnborg (M).

35. Påskynda utredningen om starkare skydd mot brott med hedersmotiv m.m.

Riksdagen avslår motion

2017/18:3189 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1.

36. Det straffrättsliga skyddet för personer med funktionsnedsättning

Riksdagen avslår motion

2017/18:3881 av Linda Snecker m.fl. (V) yrkande 7.

Reservation 22 (V)

37. Preskription

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:618 av Jamal El-Haj (S),
2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 17
och
2017/18:1104 av Hans Hoff (S).

Reservation 23 (SD, -)

38. Preskriptionstid för sexualbrott mot barn

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:987 av Thomas Finnborg (M),
2017/18:2348 av Borianana Åberg (M),
2017/18:2563 av Lotta Olsson (M),
2017/18:2740 av Jenny Petersson (M) och
2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 55.

Reservation 24 (M)

39. Avbetalning vid strafföreläggande

Riksdagen avslår motion

2017/18:831 av Berit Högman och Eva-Lena Gustavsson (båda S).

40. Utvisning

Riksdagen avslår motionerna
2017/18:48 av Robert Hannah (L),
2017/18:181 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3,
2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10 och
2017/18:3848 av Maria Stockhaus m.fl. (M) yrkande 2 i denna del.

Reservation 25 (L)

41. Straffflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet

Riksdagen avslår motion
2017/18:3548 av Kent Ekeröth (SD).

Reservation 26 (SD, -)

42. Tillträdesförbud

Riksdagen avslår motionerna
2017/18:2698 av Katarina Brännström (M) och
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 28.

43. Villkorlig dom

Riksdagen avslår motion
2017/18:3188 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 8.

Reservation 27 (M, C, L, KD)

44. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 12 april 2018

På justitieutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Mats Pertoft (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD), Lawen Redar (S), Sanne Lennström (S), Patrick Reslow (-) och Sultan Kayhan (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet knappt 200 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2017/18 om straffrättsliga frågor. Yrkandena rör bl.a. straffmätning, straffrättsligt skydd för blåljuspersonal, hedersrelaterad brottslighet, återfall och preskription. Yrkandena finns i bilaga 1. Av yrkandena behandlas ca 100 förenklat eftersom riksdagen har behandlat samma eller i huvudsak samma frågor tidigare under valperioden. Dessa yrkanden finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Misshandel av barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en särskild straffbestämmelse för misshandel av barn.

Motionen

I motion 2017/18:3512 av Ulrika Carlsson i Skövde och Solveig Zander (båda C) begärs ett tillkännagivande om att införa en särskild bestämmelse i brottsbalken om misshandel mot barn. Motionärerna anför att barn enligt barnkonventionen har rätt till skydd från alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp, och att staten är skyldig att vidta alla lämpliga åtgärder för att skydda varje barn mot alla former av våld och övergrepp. Motionärerna pekar på att det straffrättsliga skyddet för barn som utsätts för våld enbart innefattar sådana former av våld som skulle innebära straffbarhet om våldet riktades mot en vuxen person. Enligt motionärerna innebär det att vissa former av barnaga inte är kriminaliserad, men ändå otillåten.

Bakgrund

Gällande rätt

I 3 kap. 5 § brottsbalken stadgas att den som tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom eller henne i vanmakt eller något annat sådant tillstånd, döms för misshandel till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 27 mars 2013 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att inom särskilt angelägna områden kartlägga hur tillämpningen av lagar och andra föreskrifter stämmer överens med barnets rättigheter enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och de två fakultativa protokoll som Sverige har tillträtt (dir. 2013:35). Utredaren skulle också analysera och redovisa vilka för- och nackdelar en inkorporering i svensk rätt av konventionen och de två fakultativa protokollen skulle kunna medföra. Utifrån analysen skulle utredaren ta ställning till på vilket sätt barnets rättigheter kan stärkas mest effektivt. Uppdraget skulle redovisas senast den 4 mars 2015. Genom tilläggsdirektiv den 12 juni 2014 förlängdes

utredningstiden till den 30 juni 2015 (dir. 2014:86). Den 19 februari 2015 beslutade regeringen att utvidga utredarens uppdrag till att även omfatta ett förslag till en lag om inkorporering av barnkonventionen (dir. 2015:17). Utredaren skulle vidare belysa vissa rättsliga och praktiska frågor som aktualiseras vid en inkorporering. Utredningstiden förlängdes till den 28 februari 2016.

I mars 2016 överlämnade utredningen betänkandet Barnkonventionen blir svensk lag (SOU 2016:19) till regeringen. Utredningen ger följande förslag:

- Förslag till lag om inkorporering av barnkonventionen.
- Ett kunskapslyft för att höja kompetensen om barnkonventionen.
- Att myndigheter som är centrala för att säkerställa barnets rättigheter får i uppdrag att göra den egna verksamheten känd, tillgänglig och anpassad för barn.
- En ny straffbestämmelse om misshandel av barn.
- Ny bestämmelse i förvaltningsprocesslagen (1971:291) och förvaltningslagen (1986:223) enligt vilken barnets bästa ska utredas och särskilt beaktas i ärenden och mål som rör barn, samt att barn ska få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter.
- Tydligare koppling till barnkonventionen i utlänningslagen (2005:716) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387), förkortad LSS, avseende barnets bästa och barnets rätt att få framföra sina åsikter.

Den 20 mars 2018 överlämnade regeringen proposition 2017/18:186 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter till riksdagen. Regeringen föreslår i propositionen en lag om inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Regeringen anför att barnkonventionen genom inkorporeringen ges ställning som svensk lag, vilket innebär ett förtydligande av att rättstillämparna i mål och ärenden ska tolka svenska bestämmelser i förhållande till barnkonventionen.

Regeringen uppger vidare att det vid sidan av en inkorporering krävs en fortsatt transformering av barnkonventionens bestämmelser i nationell rätt för att barnkonventionen ska få genomslag. Därutöver krävs en kombination av olika åtgärder, såsom vägledning, utbildning och samordning mellan olika aktörer på olika nivåer i samhället. I propositionen presenterar regeringen därför att det bör tas fram en vägledning som kan utgöra ett stöd för hur man metodmässigt kan gå till väga vid tolkning och tillämpning av barnkonventionen. Regeringen redovisar också de åtgärder som pågår för att öka kunskapen om barnkonventionen bland barn och unga, i kommuner, landsting och statliga myndigheter genom ett kunskapslyft. Vidare redogör regeringen för behovet av ett fortsatt och systematiskt transformeringsarbete för att barnkonventionen ska fortsätta att ge avtryck i lagstiftningen och synliggöras i förarbeten till lagstiftning där konventionen kan vara relevant. Avslutningsvis anför regeringen att det genom en inkorporering av barnkonventionen och fortsatt transformering skapas goda förutsättningar för

att tillgodose barnets rättigheter i Sverige. I propositionen bemöter regeringen den kritik som Lagrådet framfört i sitt yttrande. Regeringen uppger bl.a. att man i propositionen har tagit hänsyn till Lagrådets synpunkter om vilka av konventionens artiklar som ska inkorporeras. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

I budgetpropositionen 2018 (s. 15) skriver regeringen att antalet anmälningar om misshandel mot barn har ökat under flera decennier, vilket enligt studier bl.a. beror på ökad anmälningsbenägenhet vid exempelvis förskolor och skolor.

Regeringen utsåg i mars 2018 en särskild utredare som ska kartlägga och belysa hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Regeringen uppger att kartläggningen har som mål att ge stöd i det fortsatta arbetet med att överföra barnkonventionens bestämmelser inom olika rättsområden. Uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2019 (dir. 2018:20).

Regeringskansliet har informerat om att frågan om införande av ett barnmisshandelsbrott fortfarande bereds.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2014/15:JuU14 behandlas ett yrkande om att införa ett nytt barnmisshandelsbrott i brottsbalken som inkluderar såväl fysisk som psykisk misshandel. Utskottet konstaterade att brottsbalkens bestämmelse om misshandel inbegriper både psykisk sjukdom och psykisk invaliditet och att den nuvarande regleringen enligt utskottet är väl avvägd. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet och riksdagen följde utskottet (rskr. 2014/15:138). I betänkande 2015/16:JuU18 och 2016/17:JuU16 behandlades likalydande yrkanden genom förenklad beredning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser mycket allvarligt på brott mot barn och är oroat över att antalet anmälningar om misshandel av barn har ökat de senaste åren. Även om lagrådsremissen inte innehåller ett förslag på en särskild straffbestämmelse om misshandel av barn, innebär en eventuell inkorporering av FN:s barnkonvention ett tydligare krav på att rättstillämparna i mål och ärenden ska tolka svenska bestämmelser i förhållande till barnkonventionen vilket förväntas bidra till att barnet i högre grad hamnar i fokus i de situationer som gäller barnet.

Regeringen har vidare uppgett att det vid sidan av en inkorporering kommer att krävas fortsatt transformering av barnkonventionens bestämmelser i nationell rätt för att barnets rättigheter ska få önskat genomslag. Enligt utskottets mening bör beredningen av den aviserade propositionen och tillkommande arbete inte föregripas, och det finns därför inte skäl för riksdagen att nu ta något sådant initiativ som motionärerna efterfrågar. Motion 2017/18:3512 (C) avstyrks därmed.

Tillgreppsbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om bl.a. straffskärpningar för tillgreppsbrott och tillträdesförbud till butiker.

Jämför reservation 1 (SD, -).

Motioner

I motion 2017/18:2550 av Lars Hjalmered (M) begärs ett tillkännagivande om att överväga straffskärpningar och andra åtgärder för att komma åt organiserade bil- och bildelsstölder. De åtgärder som föreslås i motionen är bl.a. skärpta straff, riktade polisinsatser, utökad användning av DNA samt användning av modern teknik.

I motion 2017/18:2891 av Boriana Åberg (M) begärs ett tillkännagivande om att överväga skärpt straff för ringa stöld.

I motion 2017/18:3867 yrkande 1 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkas ett tillkännagivande om att ändra brottsrubriceringen från snatteri till ringa stöld.

I motion 2017/18:3554 av Kent Ekeröth (SD) begärs ett tillkännagivande om att göra försök till tillgrepp av fortskaffningsmedel som är ringa straffbart.

I partimotion 2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 28 begärs ett tillkännagivande om att personer som i butiker upprepat stjal saker eller trakasserar personalen ska beläggas med tillträdesförbud. Ett liknande yrkande framställs även i motion 2017/18:2698 av Katarina Brännström (M).

Bakgrund

Gällande rätt

Straffbestämmelser om stöld, snatteri och grov stöld finns i 8 kap. brottsbalken. Enligt 8 kap. 1 § brottsbalken ska den som olovligen tar något som tillhör någon annan med uppsåt att tillägna sig det dömas, om tillgreppet innebär skada, för stöld till fängelse i högst två år. Av 2 § följer att om ett brott som avses i 1 § är att anse som ringa med hänsyn till det tillgripnas värde och övriga omständigheter vid brottet, ska för ringa stöld dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet är att anse som grovt ska dömas till fängelse i lägst sex månader och högst sex år (4 §). Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det bl.a. särskilt beaktas om det har begåtts efter ett intrång i en bostad. Från den 1 juli 2017 har beteckningen snatteri ändrats till ringa stöld (prop. 2016/17:131, bet. 2016/17:JuU13, rskr. 2016/17:272).

För tillgrepp av fortskaffningsmedel döms den som olovligen tar och brukar ett motorfordon eller annat motordrivet fortskaffningsmedel som tillhör någon annan (8 kap. 7 § brottsbalken). Påföljden för normalstraffet är fängelse i två år och för ringa tillgrepp av fortskaffningsmedel är påföljden böter eller fängelse i högst sex månader. Även försök till tillgrepp av fortskaffningsmedel

är straffbart. Skulle tillgrepp av fortskaffningsmedel, om brottet fullbordats, ha varit att anse som ringa, ska gärningen dock inte medföra ansvar (8 kap. 12 § brottsbalken).

Pågående arbete

På en presskonferens den 7 januari 2018 presenterade justitie- och inrikesminister Morgan Johansson regeringens åtgärder för att bekämpa internationella stöldligor. Morgan Johansson inledde med att konstatera att internationella stöldligor ofta styrs av huvudmän i sina hemländer och opererar i flera länder runt om i Europa. I Sverige ligger den här typen av ligor bakom drygt hälften av alla bostadsinbrott och majoriteten av stölder av t.ex. båtmotorer, bildelar och jordbruksmaskiner. Följande åtgärder avser regeringen att använda för att bekämpa stöldligorna.

- Den tidigare aviserade satsningen på Polismyndigheten.
- Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen får ett regeringsuppdrag att utöka arbetet mot utförseln av stöldgods. Kustbevakningen får också utökade befogenheter för att kunna ingripa mot stöldligor.
- En utredning tillsätts för att se över möjligheten att skärpa straffen för organiserade och systematiska stölder samt häleribrott. Möjligheten att utfärda tillträdesförbud till bl.a. butiker ses också över.
- Regeringen vill att fler ska avtjäna straff i sina hemländer. Kriminalvården får därför i uppdrag att effektivisera arbetet med överföringar av fängelsestraff, och skyndsamhetskravet för att korta handläggningstiderna utreds.
- Ökade möjligheter till kameraövervakning.
- Fördjupat internationellt polissamarbete.
- Regeringen kommer att ge Polismyndigheten i uppdrag att se över behovet av vilka nya förutsättningar som behövs för kontroller i gränsnära områden. Åtgärder som kan vara aktuella rör t.ex. automatisk kamerabevakning med nummerplåts- och fordonsavkänning vid våra gränsövergångar.

Egendomsskyddsutredningen behandlar i sitt betänkande Stärkt straffrättsligt skydd för egendom (SOU 2013:85) frågan om det bör införas en möjlighet att vid straffansvar utestänga personer från bl.a. butiker. Utredningen konstaterar (s. 28) att för en sådan möjlighet talar att det skulle vara ett sätt att begränsa tillfällena för återfallsförbrytare att begå nya brott. En sådan möjlighet skulle emellertid samtidigt inskränka den grundlagsskyddade rätten att röra sig fritt. Enligt utredningens mening är det intresse som förbudet skulle skydda varken så allmänt eller så integritetskränkande att det motiverar en sådan inskränkning. Det skulle även vara svårt att utforma ett förbud som kan tillgodose kraven på rättssäkerhet utan att samtidigt bli en börda för rättsväsendet. Utredningens bedömning är därför att de skäl som talar mot att

införa en ny lag om tillträdesförbud till butiker är betydligt starkare än de som talar för, varför utredningen inte lämnar något sådant förslag.

Utredningen anför vidare (s. 360) att det faktum att man kommit fram till att problemen med snattare inte bör lösas genom att man inför ett system med tillträdesförbud som utfärdas av rättsväsendets myndigheter inte innebär att en butikägare är förhindrad att vägra en person tillträde till lokalen om det finns skäl för det, så länge han eller hon inte överträder reglerna om diskriminering. Däremot kommer det inte heller i framtiden att finnas någon straffrättslig sanktion mot den som vägrar att rätta sig efter ett sådant beslut.

I betänkandet lämnas en redogörelse för tidigare förslag om tillträdesförbud till butiker (s. 350 f.). Förslagen har inte lett till lagstiftning.

De förslag som lämnas i betänkandet behandlas dels i proposition 2015/16:150 Straffrättsligt skydd mot olovlig identitetsanvändning, dels i propositionen 2016/17:131 Grovt fordringsbedrägeri och andra förmögenhetsbrott.

Den 19 februari 2018 fick en utredare i uppdrag att se över ett flertal frågor som har kopplingar till den organiserade tillgreppsbrottligheten och som rör tillträdesförbud till bl.a. butiker. Uppdraget innefattar fyra frågor:

- en skärpt syn på systematiska stölder och hälerier
- en skärpt syn på bostadsinbrott
- kriminalisering av försök och förberedelse till häleri
- tillträdesförbud till butiklokaler, simhallar och andra liknande platser dit allmänheten har tillträde.

Utredaren ska även analysera och överväga behov av åtgärder men ska oavsett slutsats lämna förslag på lagstiftningsåtgärder i alla delar. Uppdraget ska redovisas senast den 18 januari 2019.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2015/16:JuU18 föreslog utskottet ett tillkännagivande om att regeringen bör se över den s.k. straffrabatten och införa en ny brottsrubricering som tar sikte på systematiska stölder. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:196).

I betänkande 2016/17:JuU13 föreslog utskottet ett tillkännagivande om att regeringen borde se upprepade stölder i ett större sammanhang. Utskottet anförde att det är nödvändigt att se med större allvar på denna typ av brottslighet och att straffen därför i större utsträckning än i dag borde stå i proportion till den samlade brottsligheten. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:272).

Frågan om tillträdesförbud till butiker och simhallar behandlades i betänkande 2016/17:JuU16 s. 74 f. Utskottet föreslog att riksdagen skulle tillkänna för regeringen att den borde låta göra en översyn av möjligheterna att införa någon form av tillträdesförbud till butiker för personer som gång efter gång stjälar eller på annat sätt uppför sig illa. Utskottet motiverade sitt beslut enligt följande:

I en butikslokal ska såväl anställda som kunder kunna känna sig trygga. Utskottet är medvetet om att det är juridiskt komplicerat att begränsa möjligheterna för personer som gång efter gång stjälar eller uppför sig illa att få tillträde till butikslokalerna. Samtidigt är det utskottets uppfattning att näringsidkare måste ges bättre möjligheter än vad man har i dag när det gäller att skydda sina butikslokaler och sina varor mot personer som dömts för upprepade snatterier eller stölder. En lösning kan, trots de praktiska och juridiska svårigheter detta innebär, vara att se över möjligheterna att införa ett tillträdesförbud. Regeringen bör därför låta göra en översyn av möjligheterna att införa någon form av tillträdesförbud till butiker för personer som gång efter gång stjälar eller på annat sätt uppför sig illa. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:211).

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har, som har redovisats ovan, vid upprepade tillfällen lämnat tillkännagivanden till regeringen om att utreda skärpta straff för återkommande stölder och tillträdesförbud. Utskottet är därför positivt till att regeringen nu har tillsatt en utredning för att titta på dessa frågor. Med detta i beaktande ser utskottet inte nu något behov av ytterligare tillkännagivanden i dessa frågor. Utskottet föreslår därför att motionerna 2017/18:2550 (M), 2017/18:2698 (M), 2017/18:2891 (M) och 2017/18:3685 (C) yrkande 29 ska avslås.

Sedan den 1 juli 2017 har beteckningen snatteri ändrats till ringa stöld. Yrkande 1 i motion 2017/18:3867 är därmed redan tillgodosett och avstyrks.

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom yrkandet i motion 2017/18:3554 (SD) om försök till tillgrepp av fortskaffningsmedel som är ringa ska vara straffbart och avstyrker motionen.

Omvandlingsterapi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att kriminalisera omvandlingsterapi.

Motionen

I motion 2017/18:853 av Robert Hannah (L) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att kriminalisera utövandet av omvandlingsterapi. Motionären skriver att omvandlingsterapi, som handlar om att ”omvandla” personer som identifierar sig som homo- eller bisexuella personer till heterosexuella, fördöms av både FN:s världshälsoorganisation och erkända medicinska och psykologiska institutioner som verkningslöst och kränkande för de utsatta. Enligt motionerna blir denna typ av omvandlingsterapi tyvärr alltmer vanlig i Sverige. I många europeiska länder pågår en diskussion om

förbud, och motionären anser att en särskild straffbestämmelse skulle hjälpa många utsatta och uppger samtidigt att bestämmelsen om olaga tvång inte är tillräcklig.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 4 kap. 4 § brottsbalken ska den som genom misshandel eller annars med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar någon att göra, tåla eller underlåta något dömas för olaga tvång till böter eller fängelse i högst två år. Om någon med sådan verkan utövar tvång genom hot att åtala eller ange någon annan för brott eller att lämna menligt meddelande om någon annan, döms också för olaga tvång, om tvånget är otillbörligt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att ta något initiativ med anledning av vad som anförs i motionen om att kriminalisera utövandet av omvandlingsterapi. Därmed avstyrks motion 2017/18:853 (L).

Barn- och tvångsäktenskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en översyn av straffskalorna för barn- och tvångsäktenskap, om kriminalisering av stämpling, förberedelse eller försök till vilseledande till tvångsäktenskapsresa och om att införa en särskild straffbestämmelse om barnäktenskap.

Jämför reservation 2 (SD, L, -) och 3 (M).

Motionerna

I motion 2017/18:3189 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska besluta om att Utredningen om starkare skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv ska lägga fram ett delbetänkande senast våren 2018. Enligt motionären bör regeringen i tilläggsdirektiv påskynda åtgärder för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja.

I partimotion 2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om att straffskalorna för barn- och tvångsäktenskap bör ses över. I yrkande 20 samma motion begärs ett tillkännagivande om att det ska införas en särskild straffbestämmelse om barnäktenskap. Liknande yrkanden framställs även i motionerna 2017/18:983 av Mikael Eskilander och Roger Hedlund (båda SD) yrkande 11 och 2017/18:982 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 49.

I motion 2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att kriminalisera stämpling, förberedelse eller försök till vilseledande till tvångsätenskapsresa. Ett liknande yrkande framställs i partimotion 2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 18.

Bakgrund

Gällande rätt

Vid halvårsskiftet 2014 infördes brottet äktenskapstvång i brottsbalken (prop. 2013/14:208, bet. 2013/14:JuU30, rskr. 2013/14:263). Enligt 4 kap. 4 c § första stycket brottsbalken döms den som genom olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet förmår en person att ingå ett äktenskap som är giltigt i den stat där det ingås, i den stat enligt vars lag det ingås eller i en stat i vilken minst en av makarna är medborgare eller har hemvist för äktenskapstvång till fängelse i högst fyra år. Av andra stycket framgår att detsamma gäller den som på sätt som anges i första stycket förmår någon att ingå en äktenskapsliknande förbindelse, om den ingås enligt regler som gäller inom en grupp och som innebär att parterna betraktas som makar och anses ha rättigheter eller skyldigheter i förhållande till varandra, och innefattar frågan om upplösning av förbindelsen.

Den som genom vilseledande förmår en person att resa till en annan stat än den där han eller hon bor, i syfte att personen genom olaga tvång eller utnyttjande av hans eller hennes utsatta belägenhet ska förmås att ingå ett sådant äktenskap eller en sådan äktenskapsliknande förbindelse som avses i 4 c §, döms enligt 4 kap. 4 d § brottsbalken för vilseledande till tvångs-äktenskapsresa till fängelse i högst två år. Vid samma tillfälle togs möjligheten bort för personer under 18 år att få tillstånd att gifta sig.

Äktenskapstvång är straffbart på försöks- och förberedelsestadiet. Även stämpling till äktenskapstvång är sedan den 1 juli 2016 straffbart (prop. 2015/16:113, 2015/16:JuU16, rskr. 2015/16:234).

Pågående arbete

I regeringens skrivelse 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid anføres att 2014 års bestämmelser om skydd mot tvångsätenskap och barnätenskap ska utvärderas (s. 141–142).

I sitt svar på en skriftlig fråga den 8 februari 2017 anförde inrikesministern följande (fr. 2016/17:779):

Jag kan konstatera att under den tid som straffbestämmelserna om äktenskapstvång har varit i kraft så har endast ett fåtal polisanmälningar lett till åtal och fällande domar. Det är angeläget att få klarhet i vad detta beror på och vad som kan göras för att få till stånd en effektivare lagstiftning och tillämpning.

Åklagarmyndigheten har under våren 2016 på regeringens uppdrag granskat ärenden som anmälts till åklagare avseende äktenskapstvång, försök och förberedelse därtill samt vilseledande till tvångsätenskapsresa. I uppdraget ingick att analysera skälen till att inga åtal ännu hade väckts

och att redogöra för vilken myndighetssamverkan som hade bedrivits under utredningsarbetet. Vidare skulle Åklagarmyndigheten bedöma om det finns behov av att vidta åtgärder för att utveckla och höja kvaliteten på brottsutredningarna samt stärka myndighetssamverkan i övrigt.

Resultatet av granskningen visar att nedläggningsbesluten i omkring hälften av ärendena har motiverats med att det saknats anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal har begåtts. Denna motivering kan till exempel föreligga när målsäganden tagit tillbaka sin redogörelse för det misstänkta brottet. Om målsäganden ändrar sin redogörelse eller om andra nya omständigheter tillkommer är det upp till den enskilde åklagaren att bedöma huruvida ytterligare förhör ska hållas samt vilka övriga utredningsåtgärder som ska vidtas. I ovan nämnda granskning är Åklagarmyndighetens samlade bedömning att nedläggningsbesluten framstår som korrekta med endast några få undantag. I dagsläget arbetar Åklagarmyndigheten med att med utgångspunkt i resultatet av granskningen ta fram ett särskilt metodstöd för åklagare i brottsutredningar om tvångsåktenskap. Jag har förtroende för myndighetens arbete på området och jag följer utvecklingen noga.

Regeringen tar arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, däribland barn- och tvångsåktenskap, på största allvar. En rad åtgärder har genomförts på senare år i syfte att förebygga och bekämpa dessa brott samt för att utveckla samverkan mellan berörda myndigheter. Som ett ytterligare led i detta arbete avser vi att utvärdera 2014 års lagstiftning avseende äktenskapstvång (inklusive försök, förberedelse och stämpling därtill) samt vilseledande till tvångsåktenskapsresa. Det är regeringens avsikt att i detta syfte tillsätta en utredning under 2017.

Den 9 mars 2017 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att undersöka om det finns behov av åtgärder för att säkerställa ett starkt skydd mot barnåktenskap, tvångsåktenskap och brott med hedersmotiv (dir. 2017:25). Utredaren ska utvärdera 2014 års lagändringar och bl.a.

- analysera och ta ställning till hur möjligheten att erkänna utländska barnåktenskap ytterligare bör begränsas
- utvärdera tillämpningen av straffbestämmelserna om äktenskapstvång och vilseledande till tvångsåktenskapsresa
- undersöka i vilken utsträckning hedersmotiv beaktas av polis, åklagare och domstolar
- ta ställning till om det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv i 29 kap. 2 § brottsbalken
- följa det pågående utvecklingsarbetet inom Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten och bedöma om det bör vidtas ytterligare åtgärder för att öka förutsättningarna för lagföring för brotten äktenskapstvång och vilseledande till tvångsåktenskapsresa
- undersöka hur samverkan mellan olika berörda myndigheter fungerar
- lämna förslag till nödvändiga författningsändringar.

Den del av uppdraget som gäller erkännande av utländska barnåktenskap ska redovisas i ett delbetänkande senast den 6 december 2017. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2018.

Utredningen, som tagit sig namnet Utredningen om starkare skydd mot barnåktenskap, tvångsåktenskap och brott med hedersmotiv, lämnade i

december 2017 ett delbetänkande (SOU 2017:96). Utredningens förslag är i korthet att reglerna om hinder mot erkännande av äktenskap bör utvidgas till fall då, oavsett parternas anknytning till Sverige, någon av parterna var under 18 år när någon av dem kom till Sverige. Utredningen föreslår vidare att undantagsbestämmelsen om synnerliga skäl bör vara kvar och omfatta även föreslagen utvidgning.

Delbetänkandet har skickats på remiss och remissvaren ska vara regeringen till handa senast den 8 mars 2018.

Frågan om det bör införas ett särskilt barnäktenskapsbrott har varit föremål för överväganden vid flera tillfällen. Det föreslogs bl.a. av Utredningen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap (Ett stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap, SOU 2012:35). Regeringen gjorde emellertid bedömningen att ett sådant brott inte borde införas (prop. 2013/14:208). Enligt regeringen skulle de nya brotten äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa också kunna betraktas som barnäktenskapsbrott och, trots att de inte tar fasta på alla former av inblandning i ett barnäktenskap, i hög grad komma att träffa de i praktiken förekommande fall som är värda att bestraffa (s. 70). I direktiv 2017:25 uppger regeringen att det finns anledning att på nytt överväga frågan om att införa ett särskilt barnäktenskapsbrott, mot bakgrund av bl.a. att så få anmälningar har lett till åtal och fällande dom,

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade motioner om äktenskapstvång och tvångsäktenskapsresa i betänkande 2016/17:JuU16 s. 22–25. Utskottet konstaterade i sitt ställningstagande att det är positivt att Åklagarmyndigheten arbetar med att ta fram ett särskilt metodstöd för åklagare i brottsutredningar om tvångsäktenskap. Vidare noterade utskottet att regeringen hade tillsatt en utredning med uppdrag att utvärdera 2014 års lagstiftning om äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa och undersöka om det finns behov av åtgärder för att säkerställa ett starkt skydd mot bl.a. tvångsäktenskap. Mot denna bakgrund ansåg utskottet inte att det fanns skäl till något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionerna och avstyrkte dessa. Riksdagen följde utskottets beslut (rskr. 2016/17:211).

Utskottets ställningstagande

Utskottet är av uppfattningen att det är angeläget att lagstiftningen mot äktenskapstvång, barnäktenskap och tvångsäktenskapsresa fungerar på ett effektivt sätt, vilket utskottet även har understrukit tidigare. Som framgår ovan har regeringen tillsatt en utredning med uppdrag att utvärdera 2014 års lagstiftning om barnäktenskap, äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa. Utredningen ska även undersöka om det finns behov av åtgärder för att säkerställa ett starkt skydd mot bl.a. tvångsäktenskap och barnäktenskap och bl.a. lämna förslag på nödvändiga författningsändringar.

Utredningen ska lämna sitt slutbetänkande till regeringen den 1 september 2018 och utskottet anser att detta arbete inte bör föregripas. Utskottet avstyrker därför motionerna 2017/18:982 (SD) yrkande 49, 2017/18:983 (SD) yrkande 11, 2017/18:3586 (L) yrkande 18–20 och 2017/18:3736 (M) yrkande 3.

Som framkommit lämnade utredningen ett delbetänkande i december 2017 där man bl.a. föreslår en utvidgning av reglerna om hinder mot erkännande av barnnäktenskap. Utredningen ska slutredovisa sitt uppdrag om knappt fem månader, den 1 september 2018. Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att ställa sig bakom de krav som framförs i motion 2017/18:3189 (M, C, L, KD) yrkande 2 om att utredningen redan i vår ska överlämna ett delbetänkande med förslag på åtgärder för att hindra att unga blir gifta mot sin vilja. Utskottet avstyrker motionen.

Olaga hot m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om skarpare lagstiftning när det gäller olaga hot, förolämpningar och ofredande.

Jämför reservation 4 (C).

Motionen

I partimotion 2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 35 begärs ett tillkännagivande om skarpare lagstiftning när det gäller t.ex. olaga hot, förolämpningar och ofredande. Motionärerna anför att det krävs en skärpt lagstiftning för att motarbeta hot, hat och sexuella trakasserier.

Bakgrund

Gällande rätt

Olaga hot regleras i 4 kap. 5 § brottsbalken. För olaga hot döms den som lyfter vapen mot någon annan eller annars hotar med brottslig gärning på ett sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig fruktan för egen eller annans säkerhet till person eller egendom. För olaga hot av normalgraden döms till böter eller fängelse i högst ett år. Om brottet är grovt kan påföljden bli fängelse i nio månader upp till fyra år.

För ofredande döms den som handgripligen antastar medelst skottlossning, stenkastning, oljud eller annat hänsynslöst beteende eljest ofredar annan (4 kap. 7 § brottsbalken). Påföljden är böter eller fängelse i högst ett år.

I 5 kap. 3 § brottsbalken stadgas att den som smädar annan genom kränkande tillmäle eller beskyllning eller genom annat skymfligt beteende mot honom döms för förolämpning. Påföljden är böter. Är brottet grovt, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Pågående arbete

Regeringen gav i maj 2014 en särskild utredare i uppdrag att göra en bred översyn av det straffrättsliga skyddet för enskildas personliga integritet, särskilt när det gäller hot och andra kränkningar (dir. 2014:74). Utredaren överlämnade sitt betänkande Integritet och straffskydd (SOU 2016:7) i februari 2016. Som en av utgångspunkterna för förslagen anför utredaren att Sverige ska leva upp till internationella åtaganden och att grundlagen ställer krav när det gäller både skyddet för privatlivet och skyddet för yttrandefriheten. Straffrätten bör utformas så att det blir en rimlig balans mellan integritet och yttrandefrihet. I betänkandet föreslås bl.a. följande.

- En ny straffbestämmelse införs i 4 kap. brottsbalken om olaga integritetsintrång. Den nya bestämmelsen innebär ett straffansvar för den som gör intrång i någon annans privatliv genom att sprida en bild eller någon annan uppgift på ett sätt som är ägnat att medföra kännbar skada för den som uppgiften rör. Bestämmelsen avgränsas till de slag av uppgifter som den enskilde typiskt sett har starka skäl att hemlighålla.
- Bestämmelsen om olaga hot i 4 kap. 5 § brottsbalken ändras i två avseenden. Dels anges att ett hot blir straffbart om det är ägnat att framkalla allvarlig oro, i stället för som tidigare allvarlig fruktan. Dels utvidgas bestämmelsens tillämpningsområde till att avse hot om brott mot den enskildes frihet eller frid.
- Bestämmelsen om ofredande i 4 kap. 7 § brottsbalken ändras i några avseenden. Det tydliggörs att gärningar som kan innebära kännbara fridskränkningar omfattas av straffansvar. Bestämmelsen anpassas dessutom till nya sätt för människor att kommunicera och utvidgas i viss mån.
- Bestämmelsen om förtal i 5 kap. 1 § brottsbalken moderniseras och utformas i linje med hur den kommit att tillämpas. Enligt den nya lydelse som föreslås ska den som lämnar en uppgift om att någon är brottslig eller någon annan nedsättande uppgift om någon dömas för förtal, om uppgiften var ägnad att skada anseendet hos den som uppgiften avser. Därutöver bör rekvisiten för grovt förtal i 5 kap. 2 § brottsbalken förtydligas. Vid bedömningen av om ett förtalsbrott är grovt bör vissa aspekter gällande internet och annan elektronisk kommunikation kunna beaktas i tydligare omfattning än i dag.
- I bestämmelsen om förolämpning i 5 kap. 3 § brottsbalken tydliggörs att gärningar som kan kränka någons självkänsla eller värdighet omfattas av straffansvar. Beskrivningen av vilka gärningar som kan utgöra en förolämpning moderniseras. Ett straffansvar förutsätter att någon genom beskyllning, nedsättande uttalande eller förödmjukande beteende agerar mot någon annan på ett sätt som är ägnat att kränka den andres självkänsla eller värdighet.
- Straffansvaret enligt lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor (BBS-lagen) utvidgas i några avseenden. Brotten olaga hot

och olaga integritetsintrång bör omfattas av en utvidgning av straffansvaret enligt BBS-lagen.

- Straffbestämmelsen om olaga förföljelse i 4 kap. 4 b § brottsbalken ska utvidgas till att omfatta även gärningar som utgör olaga integritetsintrång. Fridskränkningssbrotten kommer att omfatta olaga integritetsintrång utan att det behöver vidtas några lagstiftningsåtgärder.

Propositionen Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten (prop. 2016/17:222) behandlades av riksdagen under hösten 2017. I propositionen föreslår regeringen bl.a. att straffbestämmelserna om olaga hot, ofredande och förolämpning förtydligas och moderniseras. För olaga hot och ofredande föreslås även vissa utvidgningar av det straffbara området. Dessutom justeras de omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett förtalsbrott är grovt, så att det tydliggörs att även sättet för spridningen särskilt ska beaktas vid den bedömningen. Olaga hot och förolämpning är även straffbara som tryck- och yttrandefrihetsbrott. För att anpassa brottsbeskrivningarna i tryckfrihetsförordningens brottskatalog språkligt och innehållsmässigt till de ändringar som föreslås i dessa straffbestämmelser i brottsbalken, föreslås att motsvarande ändringar ska genomföras i tryckfrihetsförordningen. Genom den hänvisning som görs i yttrandefrihetsgrundlagen till tryckfrihetsförordningen kommer ändringarna även att få genomslag på yttrandefrihetsgrundlagens tillämpningsområde.

Vidare föreslår regeringen att skyldigheten för den som tillhandahåller en elektronisk anslagstavla att ta bort vissa meddelanden från tjänsten utvidgas till att gälla även meddelanden vars innehåll uppenbart är sådant som avses i bestämmelserna om olaga hot och olaga integritetsintrång.

Slutligen föreslår regeringen att rätten till brottskadeersättning för kränkning utvidgas till att omfatta även ersättning för den skada det innebär att någon allvarligt kränker någon annan genom grovt förtal.

Lagändringarna i tryckfrihetsförordningen och brottsbalken som avser olaga hot och förolämpning föreslås träda i kraft den 1 januari 2019. I övrigt föreslås lagändringarna träda i kraft den 1 januari 2018.

Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 2017/18:KU13, rskr. 2017/18:36). Riksdagen antog regeringens förslag till ändringar i tryckfrihetsförordningen som vilande. I betänkandet uppger konstitutionsutskottet att på grund av att de föreslagna ändringarna i brottsbalken avseende olaga hot och förolämpning enligt utskottets mening har ett sådant samband med de föreslagna grundlagsändringarna, bör de behandlas först i samband med att riksdagen slutligt antar förslagen till grundlagsändringar. På förslag från konstitutionsutskottet beslutade därför riksdagen att skjuta upp behandlingen av regeringens förslag till lag om ändring avseende olaga hot och förolämpning till 2018/19 års riksmöte.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2014/15:JuU14 föreslog utskottet ett tillkännagivande om att översynen av det straffrättsliga skyddet för enskildas personliga integritet ska genomföras i enlighet med vad som anges i kommittédirektiv 2014:74. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

Även i betänkande 2015/16:JuU18 behandlade utskottet motioner liknande de nu aktuella (s. 23–27). Utskottet anförde då att utskottet vidhåller sin uppfattning att det är viktigt att man fortsätter arbetet med att anpassa lagstiftningen på detta område till dagens förhållanden. Mot bakgrund av att betänkandet Integritet och straffskydd bereddes inom Regeringskansliet anförde utskottet att det saknades anledning för riksdagen att nu ta något initiativ i frågan. Vidare anförde utskottet att regeringen nyligen lämnat ett förslag till riksdagen om utformningen av bestämmelsen om olaga hot (prop. 2015/16:113) och att det därmed inte bör lämnas något tillkännagivande till regeringen om höjt maxstraff för olaga hot.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med motionärerna i att det är viktigt att lagstiftningen ger rättsväsendet effektiva verktyg mot hot, hat och sexuella trakasserier. Som har redovisats ovan har regeringen föreslagit flera ändringar av de bestämmelser som nämns som exempel i motionsyrkandet. Riksdagen har också ställt sig bakom dessa. Utskottet anser därför att det inte finns anledning för riksdagen att göra ett sådant tillkännagivande som efterfrågas i motion 2017/18:3685 (C) yrkande 35. Motionsyrkandet avstyrks således.

Kränkande fotografering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om hårdare lagstiftning mot kränkande fotografering.

Motionen

I motion 2017/18:3336 av Markus Wiechel (SD) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten till en hårdare lagstiftning mot kränkande fotografering. Motionären vill att regeringen kommer med förslag som tydligare säkerställer att även offentliga personer ska skyddas från kränkande fotografering i hemmet eller i vissa fall på arbetsplatsen.

Bakgrund

Gällande rätt

I 4 kap. 6 a § första stycket brottsbalken anges att den som olovligen med tekniskt hjälpmedel i hemlighet tar upp bild av någon som befinner sig inomhus i en bostad eller på en toalett, i ett omklädningsrum eller ett annat liknande utrymme, döms för kränkande fotografering till böter eller fängelse i högst två år. Av andra stycket framgår att det inte ska dömas till ansvar om gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter är försvarlig.

I 4 kap. 6 c § brottsbalken anges att den som gör intrång i någon annans privatliv genom att exempelvis sprida bild på eller annan uppgift om någons sexualliv, bild på någon som befinner sig i en mycket utsatt situation eller bild på någons helt eller delvis nakna kropp döms för olaga integritetsintrång till böter eller fängelse i högst två år, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör,.

I 4 kap. 7 § brottsbalken anges att den som handgripligen antastar eller genom skottlossning, stenkastning, oljud eller annat hänsynslöst beteende på något annat sätt ofredar annan, döms för ofredande till böter eller fängelse i högst ett år.

Införandet av bestämmelsen om kränkande fotografering

Brottet kränkande fotografering infördes i brottsbalken den 1 juli 2013 (prop. 2012/13:69, bet. 2012/13:JuU21, rskr. 2012/13:250). Av lagstiftningsärendet framgår att regeringen i mars 2012 beslutade att inhämta Lagrådets yttrande över ett förslag till en straffbestämmelse om kränkande fotografering. Lagrådet avstyrkte att förslaget till ny lagstiftning om kränkande fotografering skulle genomföras. Enligt Lagrådets bedömning framstod förslaget som tveksamt framför allt med anledning av att det, enligt Lagrådets uppfattning, formellt sett var avsett att omfatta endast sättet att anskaffa uppgifter, men i praktiken hade utformats så att uppgifternas innehåll skulle komma att vara avgörande. Lagrådet ansåg att det finns mycket starka skäl för att behandla frågorna om olovlig upptagning av integritetskänsliga bilder och spridning av sådana bilder i ett sammanhang, vilket det enligt Lagrådet borde kunna finnas förutsättningar för med anledning av de förslag som kunde komma att lämnas av Yttrandefrihetskommittén (Ju 2003:04). Lagrådet anförde emellertid avslutningsvis att om det ändå ansågs lämpligt att gå vidare med lagförslag på området förordades att ett sådant begränsades till att avse intrång i rätten till en fredad personlig sfär inom vilken olovlig avbildning är att uppfatta som ett intrång helt oberoende av bildens innehåll.

Regeringen omarbetade därefter lagförslaget, på så sätt att tillämpningsområdet för den föreslagna straffbestämmelsen inskränktes samt förslaget ändrades bl.a. i enlighet med den diskussion som Lagrådet hade fört i sitt yttrande. Enligt det nya förslaget skulle straffansvaret endast omfatta fotografering på vissa i lagtexten närmare angivna platser. Det skulle dessutom krävas att fotograferingen sker i hemlighet, i enlighet med vad som gäller för

olovlig avlyssning enligt 4 kap. 9 a § brottsbalken. Regeringen beslutade i december 2012 att inhämta Lagrådets yttrande över det nya förslaget. Lagrådet konstaterade att lagregleringen i det nya förslaget hade fått en helt annan inriktning än i det tidigare förslaget. Tillämpningsområdet för straffbestämmelsen hade därmed blivit väsentligt inskränkt, vilket bl.a. innebar att en rad situationer som gäller integritetskränkande fotografering inte kommer att vara straffsanktionerade. Lagrådet påpekade att det faktum att skyddet för enskildas privatliv inte kommer att vara lika starkt kan vara problematiskt från vissa synpunkter. Lagrådet ansåg emellertid att det saknades skäl för att på den grunden avstyrka förslaget. Lagrådet konstaterade vidare att den föreslagna lagtexten inte varit föremål för någon ytterligare remissbehandlingen sedan den förra lagrådsremissen, trots de stora principiella ändringar som gjorts. Med hänsyn till den relativt omfattande remissbehandling tidigare i ärendet ansågs beredningskravet i regeringsformen dock vara uppfyllt.

Det omarbetade lagförslaget överlämnades till riksdagen genom proposition 2012/13:69 och tillstyrktes av justitieutskottet i betänkande 2012/13:JuU21. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2012/13:250).

Införandet av bestämmelsen om olaga integritetsintrång

Brottet olaga integritetsintrång infördes i brottsbalken den 1 januari 2018 (prop. 2016/17:222, bet. 2017/18:KU13, rskr. 2017/18:36). I samma lagstiftningsärende behandlades även en ändring av straffbestämmelsen om ofredande (4 kap. 7 §). Genom ändringen moderniserades straffbestämmelsen om ofredande och anpassades till nya sätt att kommunicera. I och med den nya regleringen gäller straffansvar för ofredande för den som fysiskt antastar någon annan eller utsätter någon annan för störande kontakter eller annat hänsynslöst agerande, om gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt. Det straffbara handlandet består alltså i att utsätta någon annan för ett hänsynslöst agerande. En annan förändring är att angreppet inte behöver uppfattas när det företas utan det kan ske vid en senare tidpunkt. Regeringen uppger i propositionen att tillkännagivandet om behovet av ett stärkt straffrättsligt skydd mot spridning av integritetskänsligt material (bet. 2014/15:KU15 förslagspunkt 1, rskr. 2014/15:173) är slutbehandlat.

Pågående arbete

Den parlamentariskt sammansatta Integritetskommittén (Ju 2014:09, dir. 2014:65) hade i uppdrag att utifrån ett individperspektiv kartlägga och analysera sådana faktiska och potentiella risker för intrång i den personliga integriteten som kan uppkomma i samband med användning av informationsteknik i såväl privat som offentlig verksamhet, samt inom ramen för detta arbete följa upp effekterna i lagstiftningsarbetet av den nämnda förstärkningen av grundlagsskyddet för den personliga integriteten som genomfördes 2011.

I juni 2016 överlämnade kommittén till regeringen delbetänkandet Hur står det till med den personliga integriteten? – En kartläggning av Integritetskommittén (SOU 2016:41) och i juni 2017 slutbetänkandet Så stärker vi den personliga integriteten (SOU 2017:52).

Betänkandena har remissbehandlats.

I regleringsbrevet 2018 till Brottsförebyggande rådet (Brå) ger regeringen Brå i uppdrag att följa upp implementeringen av bestämmelsen om kränkande fotografering. Regeringen skriver att studien ska belysa inflödet av anmälningar och vilken typ av gärningar som blivit anmälda och utredda som kränkande fotografering, samt den vidare hanteringen av ärendena genom rättskedjan fram till domslut. I uppdraget ingår att redovisa polis, åklagares och domares erfarenheter av att tillämpa lagstiftningen. Uppdraget ska redovisas senast den 3 juni 2019.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2016/17:JuU16 behandlades frågor om kränkande fotografering. Utskottet uttalade då följande:

Det har framkommit uppgifter som indikerar att lagen om kränkande fotografering inte omfattar alla situationer som den rimligtvis borde omfatta. Bland annat har det rapporterats om att en person som åtalats för kränkande fotografering efter att ha smygfotograferat en kvinna i en provhytt friats på grund av att kvinnan upptäckte pojken. Fotograferingen hade således inte skett i hemlighet. I ett annat exempel frikände hovrätten en man som smygfilmade en kvinna under kjolen i en rulltrappa från åtal om sexuellt ofredande, eftersom kvinnan inte märkte smygfilmningen. Även om det senare målet är överklagat till Högsta domstolen anser utskottet att det, bl.a. mot bakgrund av det först nämnda målet, redan nu finns skäl att utvärdera bestämmelsen om kränkande fotografering i syfte att säkerställa att den omfattar alla situationer som den rimligtvis borde omfatta.

Utskottet föreslog mot den bakgrunden att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen om att bestämmelsen om kränkande fotografering bör utvärderas i syfte att säkerställa att den omfattar alla situationer som den rimligtvis borde omfatta. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:211).

Utskottets ställningstagande

Ny teknik innebär ofta utmaningar för lagstiftningen, inte minst vad gäller integritetsfrågor. Som har redovisats ovan har utvecklingen redan lett till förändringar av befintlig lagstiftning och kriminalisering av nya handlingar, såsom kränkande fotografering och olaga integritetsintrång. Vidare bereder Regeringskansliet för närvarande två betänkanden från Integritetskommittén, och riksdagen har tillkännagett för regeringen att bestämmelsen om kränkande fotografering bör utvärderas i syfte att säkerställa att den omfattar alla situationer som den rimligtvis borde omfatta. Regeringen har också gett Brå i uppdrag att följa upp implementeringen av bestämmelsen om kränkande

fotografering. Mot bakgrund av det arbete som redan pågår är utskottet är inte berett att ta något initiativ med anledning av motionen. Därmed avstyrks motion 2017/18:3336 (SD) yrkande 4.

Id-kapningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att följa upp den lagstiftning som kriminaliserade id-kapningar.

Motionen

I motion 2017/18:3398 av Betty Malmberg (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att följa upp lagstiftningen som kriminaliserade id-kapningar.

Bakgrund

Gällande rätt

I 4 kap. 6 b § brottsbalken anges att den som genom att olovligen använda en annan persons identitetsuppgifter utger sig för att vara honom eller henne och därigenom ger upphov till skada eller olägenhet för honom eller henne, döms för olovlig identitetsanvändning till böter eller fängelse i högst två år. Bestämmelsen om olovlig identitetsanvändning infördes i brottsbalken den 1 juli 2016 (prop. 2015/16:150, bet. 2015/16:JuU29, rskr. 2015/16:240).

Pågående arbete

I december 2017 remitterade Finansdepartementet en promemoria med förslag om utökade möjligheter för Skatteverket att bedriva viss brottsbekämpande verksamhet. Förslaget innebär att Skatteverket ges rätt att på eget initiativ arbeta mot ett stort antal brott, såsom olovlig identitetsanvändning och urkundsförfalskning, som är kopplade till användandet av falska eller manipulerade intyg om brotten har samband med Skatteverkets verksamhet samt penningtvättsbrott. Syftet med förslaget är att förstärka Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet. Remissvaren ska ha kommit in senast den 18 mars 2018.

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson gav i februari 2017 följande svar på en skriftlig fråga (2016/17:858):

Ewa Thalén Finné har frågat mig om jag kommer att vidta några ytterligare åtgärder för att vända utvecklingen och bromsa antalet id-kapningar.

Flera åtgärder har vidtagits för att förbättra stödet och servicen till brottsutsatta, bl.a. till dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapningar.

Olovlig identitetsanvändning är sedan 1 juli 2016 ett brott i brottsbalken. Genom denna åtgärd ökar skyddet för identitetsuppgifter.

Därutöver har Skatteverket nyligen infört en e-tjänst som ökar möjligheterna för den enskilde att skydda sig mot bedrägerier som görs med falska adressändringar. Genom att aktivera Skatteverkets tjänst Spärra obehörig adressändring godkänns bara adressändringar som görs med e-legitimation. Detta minskar risken för att personuppgifter olovligt används.

Under 2016 införde ett antal av Sveriges kreditupplysningsföretag en särskild bedrägerispärrtjänst för dem som drabbats av bedrägerier och identitetskapningar. Tjänsten innebär att den som utsatts för bedrägeri endast behöver ringa ett samtal för att spärra möjligheterna till kreditupplysning hos de anslutna kreditupplysningsföretagen.

I maj 2016 gav regeringen i uppdrag till Brottsoffermyndigheten att lämna förslag till ett bättre digitalt bemötande av den som blivit utsatt för brott. Som en del av uppdraget ingår att ge förslag på hur den myndighetsgemensamma webbinformationen kan utvecklas. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2017.

En rad åtgärder har således vidtagits för att stärka skyddet mot bedrägerier och identitetskapningar och för att förbättra servicen för dem som utsatts för denna typ av brottslighet.

Regeringens ambition är att fortsätta att stärka stödet och skyddet för brottsutsatta.

Tidigare utskottsbehandling

Bakgrunden till lagstiftningen om olovlig identitetsanvändning var att riksdagen efter förslag från justitieutskottet lämnat ett tillkännagivande till regeringen med innebörden att regeringen ska se över om inte respekten för enskildas integritet kräver både straffrättsliga och andra åtgärder mot olovlig identitetsanvändning och i förekommande fall vidta sådana åtgärder. Som skäl anförde utskottet bl.a. att på grund av den stora skada som olovlig identitetsanvändning kan orsaka och det förhållande att den person som utsätts för en olovlig identitetsanvändning inte räknas som ett brottsoffer, finns det anledning att se över om den rådande ordningen ger ett tillräckligt starkt skydd för vars och ens integritet (bet. 2013/14:JuU15, rskr. 2013/14:159). Riksdagen har även senare lämnat ett tillkännagivande med innebörden att det är angeläget att olovlig identitetsanvändning kriminaliseras så snart som möjligt (bet. 2014/15:JuU14, rskr. 2014/15:138).

Utskottets ställningstagande

Som framgår har en rad åtgärder vidtagits för att stärka skyddet mot identitetskapningar. Utskottet är bl.a. mot denna bakgrund inte berett att ta något initiativ med anledning av vad som anförs i motionen. Därmed avstyrks motion 2017/18:3398 (M).

Sexualbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utvärdering av domar gällande sexualbrott, stärkt skydd mot grooming och om att straffbelägga försäljning av sexuella tjänster.

Motionerna

I motion 2017/18:842 av Suzanne Svensson och Peter Jeppsson (båda S) begärs ett tillkännagivande om att överväga att utvärdera domar gällande sexualbrott med syfte att utreda varför fler inte döms för våldtäkt och sexuellt utnyttjande.

I motion 2017/18:1101 av Hans Hoff (S) begärs ett tillkännagivande om att överväga möjligheten att se över hur skyddet för unga mot grooming kan stärkas.

I motion 2017/18:1454 av Margareta Larsson (-) begärs ett tillkännagivande om att kriminalisera handel med sexuella tjänster för samtliga inblandade, dvs. att även försäljning av sexuella tjänster ska vara straffbelagt.

Bakgrund

Gällande rätt

I 6 kap. brottsbalken återfinns sexualbrotten. Enligt 6 kap. 1 § brottsbalken döms den som genom misshandel eller annars med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar en person till samlag eller till att företa eller tåla en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag för våldtäkt till fängelse i lägst två och högst sex år.

Detsamma gäller den som med en person genomför ett samlag eller en sexuell handling som enligt första stycket är jämförlig med samlag genom att otillbörligt utnyttja att personen på grund av medvetlöshet, sömn, allvarlig rädsla, berusning eller annan drogpåverkan, sjukdom, kroppsskada eller psykisk störning eller annars med hänsyn till omständigheterna befinner sig i en särskilt utsatt situation.

Om ett brott som avses i första eller andra stycket med hänsyn till omständigheterna vid brottet är att anse som mindre grovt, döms för våldtäkt till fängelse i högst fyra år.

Om ett brott som avses i första eller andra stycket är att anse som grovt, döms för grov våldtäkt till fängelse i lägst fyra och högst tio år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om våldet eller hotet varit av särskilt allvarlig art eller om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

Enligt 6 kap. 3 § brottsbalken döms den som förmår en person att företa eller tåla en sexuell handling genom att allvarligt missbruka att personen befinner sig i beroendeställning till gärningsmannen för sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning till fängelse i högst två år. Om brottet är grovt, döms för grovt sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen annars visat särskild hänsynslöshet.

Enligt 6 kap. 4 § brottsbalken döms den som har samlag med ett barn under femton år eller som med ett sådant barn genomför en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag för våldtäkt mot barn till fängelse i lägst två och högst sex år.

Detsamma gäller den som begår en gärning som avses i första stycket mot ett barn som fyllt femton men inte arton år och som är avkomling till gärningsmannen eller står under fostran av eller har ett liknande förhållande till gärningsmannen, eller för vars vård eller tillsyn gärningsmannen ska svara på grund av en myndighets beslut.

Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för grov våldtäkt mot barn till fängelse i lägst fyra och högst tio år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen har använt våld eller hot om brottslig gärning eller om fler än en förgripit sig på barnet eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller barnets låga ålder eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet.

Den som förmår ett barn som inte fyllt arton år att mot ersättning företa eller tåla en sexuell handling döms för köp av sexuell handling av barn (6 kap. 9 § brottsbalken). Straffet för brottet är böter eller fängelse i högst två år. Bestämmelsen tar i första hand sikte på köp av sexuella handlingar av barn över femton år. När det gäller barn i åldrarna femton till sjutton år är utgångspunkten att de inte anses ha förmågan att samtycka till att sälja sexuella handlingar. Syftet med bestämmelsen om köp av sexuell handling av barn är framför allt att skydda ungdomar från att dras in i prostitution. När det gäller barn under femton år blir andra straffbestämmelser om sexualbrott tillämpliga, t.ex. våldtäkt mot barn.

Av 6 kap. 10 § andra stycket brottsbalken framgår att den som blottar sig för någon annan på ett sätt som är ägnat att väcka obehag eller annars genom ord eller handlande ofredar en person på ett sätt som är ägnat att kränka personens sexuella integritet kan dömas för sexuellt ofredande.

Sedan den 1 januari 2018 har kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte en annan lydelse, 6 kap. 10 § a brottsbalken. Ändringarna innebär att straffansvaret för kontakt med barn i sexuellt syfte inträder redan när en vuxen eller en annan straffmyndig person föreslår en träff för ett barn under 15 år eller stämmer träff med barnet i syfte att begå en gärning för vilken straff föreskrivs i 6 kap. 4, 5, 6, 8 eller 10 § brottsbalken. Det krävs inte längre någon

ytterligare åtgärd som är ägnad att främja att en sådan träff kommer till stånd. Vidare ändrades brottsbeteckningen från kontakt med barn i sexuellt syfte till kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte. Slutligen så höjdes maximistrafvet för brottet från fängelse i ett år till fängelse i två år.

Den som i ett annat fall än som avses 6 kap. skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för köp av sexuell tjänst till böter eller fängelse i högst ett år, 6 kap. 11 § brottsbalken.

Pågående arbete

Regeringen mottog den 16 juni 2016 utredningen Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling m.m. (SOU 2016:42). I delbetänkandet föreslår utredningen bl.a. att brottet köp av sexuell tjänst ska gradindelas och att brott av normalgraden ska straffas med böter eller fängelse i högst sex månader och för grovt brott fängelse i högst ett år. I enlighet med sitt uppdrag presenterar utredningen även ett förslag, som man dock inte bedömer vara möjligt, där köp av sexuell tjänst läggs till listan av brott som undantas från kravet på dubbel straffbarhet. Slutligen föreslår utredningen att brottet köp av sexuell handling från barn ska byta namn till utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Straffet för brottet ska därutöver skärpas och gradindelas. Utredningen föreslår att brott av normalgraden ska straffas med fängelse i högst två år och för grovt brott fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Böter föreslås därmed tas bort från straffskalan.

Den 7 december 2017 presenterade regeringen en lagrådsremiss där regeringen föreslår att kravet på dubbel straffbarhet tas bort för brottet köp av sexuell tjänst som begåtts utomlands och en skärpning av straffskalan för brottet utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Till skillnad från utredningen föreslås ingen gradindelning av brottet. Regeringen har aviserat att en proposition kommer att överlämnas till riksdagen i mars 2018.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson fick i januari 2018 en skriftlig fråga om vilka åtgärder han och regeringen avser att vidta för att komma till rätta med den stora ökningen av antalet brott i allmänhet och sexualbrott i synnerhet (fr. 2017/18:504). Statsrådet gav följande svar:

Sexualbrotten tillhör de allvarligaste brotten och frågan har högsta prioritet för regeringen. Vi delar oron för att sexualbrotten ökar.

Polisen måste prioritera sexualbrott, särskilt när det handlar om barn och unga. Brotten måste anmälas och utredas. Brottsoffren måste få snabbare återkoppling på sin anmälan. För att kunna möta behoven och samtidigt höja ambitionsnivån i arbetet behöver myndigheten väsentligt fler anställda. Därför har regeringen i budgetpropositionen för 2018 föreslagit och aviserat historiskt stora resurstillskott till Polismyndigheten för de kommande tre åren. Genom uppdrag i polisens och Åklagarmyndighetens regleringsbrev följer regeringen hur myndigheterna arbetar med att utveckla arbetsmetoderna vid utredning av våldtäkt och andra sexualbrott. Brå kommer också få i uppdrag att belysa rättsväsendets hantering av våldtäktsbrott från anmälan till dom, och att ge förslag på hur

hanteringen skulle kunna förbättras. Brå har även fått i uppdrag att belysa orsakerna till ökningarna av antalet sexualbrott.

Regeringen har i december lämnat förslag om en ny sexualbrottslagstiftning som bygger på frivillighet. Regeringen föreslår en skärpt syn på sexualbrott genom att höja minimistrafvet för grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn från fyra till fem års fängelse. Vi skärper också synen genom förslaget att införa ett särskilt oakttsamhetsansvar för vissa sexualbrott. Regeringen föreslår också att målsägandebiträden ska utses tidigare i processen. Den nya lagstiftningen är tydlig med vad som är ett brott och inte och det är viktigt att kunskapen om detta når ut. Därför kommer Brottsoffermyndigheten få i uppdrag att ta fram informations- och utbildningsinsatser på sexualbrottsområdet. Om det skulle visa sig att det behövs ytterligare åtgärder när det gäller sexualbrotten är jag öppen för det.

Av regleringsbrevet till Brottsförebyggande rådet (Brå) för 2018 framgår bl.a. följande:

Det är centralt att rättsväsendet ständigt utvecklar sina arbetsmetoder för att stärka sin förmåga att klara upp dessa brott. Brå får därför i uppdrag att belysa rättsväsendets hantering av våldtäktsbrott från anmälan till dom. Brå ska inom ramen för uppdraget analysera vad som utmärker de ärenden som i olika faser inte går vidare i rättskedjan. Brå ska även göra en bedömning av vilka förutsättningar som finns att klara upp de anmälda brotten, utifrån faktorer som tillgång till stödbevisning. Vidare ska Brå identifiera svårigheter och framgångsfaktorer i utrednings- och lagföringsarbetet, samt ge förslag på hur rättsväsendets hantering av våldtäktsbrott skulle kunna förbättras. I genomförandet av uppdraget ska Brå beakta slutsatserna avseende rättsväsendets hantering av sexualbrott i betänkandet Ett starkare skydd för den sexuella integriteten (SOU 2016:60). Uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2019.

2014 års sexualbrottskommitté överlämnade i oktober 2016 betänkandet Ett starkare skydd för den sexuella integriteten (SOU 2016:60). I betänkandet föreslår kommittén bl.a. följande:

- Sexualbrottslagstiftningen ska ändras så att gränsen mellan straffri och straffbar gärning dras vid om deltagandet i en sexuell handling har varit frivilligt eller inte.
- Brottsbeteckningen våldtäkt tas bort och ersätts med sexuellt övergrepp. Även vissa andra brott får nya brottsbeteckningar.
- Det ska klargöras i lagtexten att sexualbrott som sker på distans, t.ex. via internet, kan rubriceras på samma sätt som när personerna befinner sig på samma fysiska plats.
- En ny omständighet som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett visst brott ska rubriceras som grovt införs i syfte att skärpa synen på brott som begås mot barn, särskilt de barn som har fyllt 15 men inte 18 år.
- Ytterligare en grad, synnerligen grovt brott, föreslås för bestämmelserna om sexuellt övergrepp och sexuellt övergrepp mot barn.
- Ett oakttsamhetsansvar införs för vissa sexualbrott.

Av betänkandet framgår vidare att kommittén har gått igenom praxis för att kartlägga hur våldtäktsbrottet har tolkats och tillämpats (se s. 96 samt bil. 8 i betänkandet).

Den 20 mars 2018 överlämnade regeringen proposition 2017/18:177 En ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet till riksdagen. Regeringen uppger att de föreslagna lagändringarna görs i syfte att tydliggöra att varje människa har en ovillkorlig rätt till personlig och sexuell integritet och sexuellt självbestämmande. Det föreslås bl.a. följande:

- Gränsen för straffbar gärning ska gå vid om deltagandet i en sexuell aktivitet är frivilligt eller inte. Det ska inte längre krävas att gärningsmannen har använt sig av våld eller hot, eller utnyttjat offrets särskilt utsatta situation, för att kunna dömas för t.ex. våldtäkt.
- Det införs ett särskilt oaktsamhetsansvar för vissa allvarliga sexualbrott.
- Minimistraffet för grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn höjs från fängelse i fyra år till fängelse i fem år.
- Vid bedömningen av om bl.a. ett våldtäktsbrott är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen med hänsyn till offrets låga ålder visat särskild hänsynslöshet eller råhet.
- Det straffrättsliga skyddet vid sexualbrott mot barn stärks vid oaktsamhet hos gärningsmannen i fråga om barnets ålder.
- När en förundersökning avseende ett sexualbrott har inletts eller återupptagits ska anmälan om målsägandebiträde göras omedelbart, om det inte är uppenbart att målsäganden saknar behov av ett sådant biträde.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Tidigare utskottsbehandling

Våren 2015 gjorde riksdagen efter förslag från utskottet i betänkande 2014/15:JuU14 tre tillkännagivanden till regeringen när det gällde sexualbrott (rskr. 2014/15:138). Ett tillkännagivande gällde vikten av att översynen av straffskalan för köp av sexuell handling av barn genomförs i enlighet med vad som anges i kommittédirektiv 2014:128. Ett annat tillkännagivande behandlade vikten av att uppdraget att överväga en höjning av straffminimum genom att ta bort böter i straffskalan vid allvarliga fall av köp av sexuell tjänst skulle genomföras i enlighet med vad som anges i samma kommittédirektiv. Vidare lämnades ett tillkännagivande om att ett förslag skulle presenteras som innebär att bestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte får en mer ändamålsenlig utformning samt att straffet för kontakt med barn i sexuellt syfte bör skärpas.

Utskottet behandlade våren 2016 motioner om sexualbrott m.m. i betänkande 2015/16:JuU18 (s. 36 f.). Utskottet konstaterade bl.a. att översynen av behovet av åtgärder för att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn (dir. 2014:128) fortfarande pågick samt att promemorian Översyn av

straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte (Ds 2015:49) bereddes i Regeringskansliet. Med detta i beaktande såg utskottet inte då behov av ytterligare tillkännagivanden om straffskärpningar eller andra åtgärder med anledning av dessa brott. Utskottet behandlade vidare flera motioner med yrkanden om våldtäktsbrottets utformning samt motioner om sexuella övergrepp som sker via internet. Utskottet hänvisade bl.a. till att 2014 års sexualbrottskommitté hade ett brett uppdrag och anförde att kommitténs arbete inte borde föregripas. Vidare hänvisade utskottet till att det i betänkandet Integritet och straffskydd (SOU 2016:7) föreslås att en ny straffbestämmelse om olaga integritetsintrång införs i 4 kap. brottsbalken. Beredningen av betänkandet borde inte föregripas, anförde utskottet. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:196).

Våren 2017 behandlade utskottet motioner om sexualbrott m.m. i betänkande 2016/17:JuU16 (s. 32–39). Utskottet föreslog två tillkännagivanden om sexualbrott som riksdagen biföll (rskr. 2016/17:211). Riksdagen tillkännagav att det krävs en bredare sexualbrottslagstiftning och att lagstiftningen tydligt bör markera vars och ens rätt att själv bestämma om man vill ha sex eller inte. Riksdagen fann vidare att det bör införas ett oaktsamhetsbrott för våldtäkt och tillkännagav att regeringen bör överväga att införa en ny brottsrubricering, grovt sexuellt ofredande. Utskottet noterade bl.a. i sitt ställningstagande att samtliga ledamöter i 2014 års sexualbrottskommitté står bakom kommitténs förslag om en ny sexualbrottslagstiftning (SOU 2016:60).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare har påpekat är det viktigt att skyddet för den sexuella integriteten är heltäckande, i den bemärkelsen att de gärningar som bör vara straffbara också är straffbara. För detta krävs bl.a. en stark och effektiv sexualbrottslagstiftning. Därutöver måste rättsväsendet ha arbetsmetoder som medför att dessa brott klaras upp. Utskottet ser därför positivt på det uppdrag som Brå har fått av regeringen, och motion 2017/18:842 (S) får därigenom anses som delvis tillgodosedd. Motionen avstyrks.

Genom ändringarna av bestämmelsen i 6 kap. 10 a § brottsbalken den 1 januari 2018 om kontakt för att träffa barn i sexuellt syfte stärktes skyddet för barn mot kontakter i sexuellt syfte. Enligt utskottet är det ännu för tidigt att dra några slutsatser om ändringarna får betydelse för antalet domstolsprövningar. Utskottet är mot den bakgrunden inte berett att ställa sig bakom motionen 2017/18:1101 (S). Motionen avstyrks.

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom vad som anförs i motion 2017/18:1454 (-) om att kriminalisera sexköp för samtliga inblandade. Motionen avstyrks.

Straffrättslig reglering av ocker

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om en översyn av den straffrättsliga regleringen av ocker.

Jämför reservation 5 (L).

Motionen

I motion 2017/18:3579 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 15 begärs ett tillkännagivande om en översyn av den straffrättsliga regleringen av ocker. Enligt motionären är bestämmelsen om ocker av mycket gammalt ursprung och svår att tillämpa på dagens kreditmarknad.

Bakgrund

Gällande rätt

Ocker regleras i 9 kap. 5 § brottsbalken:

Den som vid avtal eller någon annan rättshandling utnyttjar någons trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroendeställning till att bereda sig förmån, som står i uppenbart missförhållande till motprestationen eller för vilken motprestation inte ska lämnas, döms för ocker till böter eller fängelse i högst två år.

För ocker döms också den som vid kreditgivning i näringsverksamhet eller i annan verksamhet, som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning, bereder sig ränta eller annan ekonomisk förmån, som står i uppenbart missförhållande till motprestationen.

Är brottet grovt, döms för grovt ocker till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig eller hänsynslös art.

Sedan den 1 juli 2017 har det i tredje stycket andra meningen införts ett förtydligande av vilka omständigheter som är av störst betydelse vid rubriceringen av grovt ocker (prop. 2016/17:131, bet. 2016/17:JuU13, rskr. 2016/17:272). Av motiven framgår att ett syfte med detta var att det skulle kunna vara till ledning för rättstillämparen (prop. s. 59).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att det framkommit något som ger anledning för riksdagen att göra ett sådant tillkännagivande som efterfrågas i motionen. Därmed avstyrks motion 2017/18:3579 yrkande 15 (L).

Hot mot journalister

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om översyn av straffskalan vid hot mot journalister.

Motionen

I motion 2017/18:2573 av Håkan Bergman (S) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att se över straffskalan vid hot mot journalister.

Bakgrund

Gällande rätt

Olaga hot regleras i 4 kap. 5 § brottsbalken. Den straffbara gärningen består i att lyfta vapen mot någon annan eller annars hota med brottslig gärning på ett sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig fruktan för egen eller annans säkerhet till person eller egendom. Den 1 juli 2016 infördes dels grovt olaga hot som en särskild brottsbeteckning, dels vissa kvalifikationsgrunder i bestämmelsen. Påföljden för olaga hot är böter eller fängelse upp till ett år. För grovt olaga hot är påföljden lägst fängelse i nio månader och högst fängelse i fyra år.

Enligt 18 kap. 5 § brottsbalken kan den som utövar olaga tvång eller olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen eller inkräkta på handlingsfriheten inom en politisk organisation eller yrkes- eller närings-sammanslutning och därigenom sätter yttrande-, församlings- eller föreningsfriheten i fara, dömas för brott mot medborgerlig frihet till fängelse i högst sex år.

Pågående arbete

Polismyndigheten har i regleringsbrevet för 2018 fått i uppdrag av regeringen att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att bekämpa brott som hotar den fria åsiktsbildningen och i vilken utsträckning det finns likvärdiga möjligheter för förtroendevalda, journalister och andra grupper att få hjälp i hela landet. Myndigheten ska analysera vilka effekter åtgärderna bedöms ha lett till eller bedöms komma att leda till. Vidare ska redovisningen innehålla en beskrivning av hur myndigheten avser att fortsätta utveckla arbetet. Redovisningen ska lämnas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 29 mars 2019.

Regeringen beslutade den 13 juli 2017 om en handlingsplan till det fria ordets försvar. Med handlingsplanen stärker regeringen arbetet med att förebygga och hantera hot och hat mot journalister, politiskt förtroendevalda och konstnärer. För att värna det demokratiska samtalet krävs enligt

regeringen ett stärkt förebyggande arbete, ett utvecklat brottsbekämpande arbete och en moderniserad lagstiftning.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2017/18:KU13 behandlas proposition 2016/17:222 Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten. Regeringen föreslår i propositionen att straffbestämmelserna om olaga hot, ofredande och förolämpning förtydligas och moderniseras. För olaga hot och ofredande föreslås även vissa utvidgningar av det straffbara området. Olaga hot och förolämpning är även straffbara som tryck- och yttrandefrihetsbrott. För att anpassa brottsbeskrivningarna i tryckfrihetsförordningens brottskatalog språkligt och innehållsmässigt till de ändringar som föreslås i dessa straffbestämmelser i brottsbalken, föreslås i propositionen att motsvarande ändringar ska genomföras i tryckfrihetsförordningen. Genom den hänvisning som görs i yttrandefrihetsgrundlagen till tryckfrihetsförordningen kommer ändringarna även att få genomslag på yttrandefrihetsgrundlagens tillämpningsområde. Konstitutionsutskottet och justitieutskottet, som yttrade sig i ärendet, föreslog att riksdagen skulle anta regeringens lagförslag. Lagändringarna i tryckfrihetsförordningen och brottsbalken som avser olaga hot och förolämpning föreslås träda i kraft den 1 januari 2019. Riksdagen följde konstitutionsutskottets förslag (rskr. 2017/18:36).

I betänkande 2017/18:KU31 behandlar konstitutionsutskottet bl.a. motionsyrkanden om skydd för journalister och medieredaktioner. Konstitutionsutskottet avstyrkte motionsyrkandena och hänvisade bl.a. till den handlingsplan som regeringen antog i juli 2017, regeringens uppdrag till Polismyndigheten samt att det straffrättsliga skyddet mot integritetskränkningar har stärkts genom det lagförslag som regeringen lade fram under 2017. Riksdagen följde konstitutionsutskottets förslag (prot. 2017/18:68).

Utskottets ställningstagande

Regeringen har, som framkommit ovan, vidtagit flera åtgärder för att stärka skyddet för journalister, bl.a. genom lagförslaget om ett stärkt skydd för den personliga integriteten. Utskottet, som utgår från att regeringen även fortsättningsvis följer frågan, finner inte anledning för riksdagen att ställa sig bakom yrkandet i motion 2017/18:2573 (S) yrkande 2 om att se över straffskalan vid hot mot journalister. Motionen avstyrks.

Hets mot folkgrupp

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpning av lagstiftningen rörande hets mot folkgrupp.

Motionerna

I motion 2017/18:716 av Mattias Jonsson m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om att lagstiftningen om hets mot folkgrupp samt begreppet störande av allmän ordning bör ses över. Motionärerna skriver att det är dags att se över en skärpning av lagstiftningen rörande hets mot folkgrupp och/eller vidga innebörden av begreppet störande av allmän ordning så att polisen kan ingripa mot sådana demonstrationer som till sin form eller sitt budskap uppfattas som hotfulla. Liknande yrkanden finns även i motion 2017/18:1853 av Maria Strömkvist m.fl. (S), i motion 2017/18:1875 av Anders Österberg och Olle Thorell (båda S) och i motion 2017/18:1876 av Per-Arne Håkansson m.fl. (S). Även i motion 2017/18:970 av Kerstin Lundgren (C) begärs en översyn av lagstiftningen med inriktning på att skärpa möjligheterna att gripa in för att förhindra brott som hets mot folkgrupp. Motionären skriver att vi nu återigen kan se hur nazister marscherar på våra gator klädda i uniformsliknande kläder och bärande på symboler som tydligt kommunicerar budskap, nu senast i Göteborg den 17 september. Motionären uppger vidare att offentliga demonstrationer från rörelser med våld på dagordningen, uniformsliknande kläder och symboler som väcker rädsla och oro måste kunna hindras från att hota eller uttrycka missaktning med anspelning på ras, hudfärg etc., och om dagens lagstiftning och tillämpning inte ger utrymme att ingripa när nazister med tydliga symboler marscherar i våra städer krävs det en översyn av lagstiftningen och dess tillämpning.

Bakgrund

Gällande rätt

I 16 kap. 8 § brottsbalken (1962:700) föreskrivs att den som i ett uttalande eller i ett annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning, döms för hets mot folkgrupp till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter. Är brottet grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om meddelandet har haft ett särskilt hotfullt eller kränkande innehåll och spritts till ett stort antal personer på ett sätt som varit ägnat att väcka betydande uppmärksamhet.

Enligt 2 kap. 1 § RF är varje medborgare gentemot det allmänna tillförsäkrad bl.a. mötesfrihet och demonstrationsfrihet. Med mötesfrihet avses enligt RF frihet att anordna och bevista sammankomst för upplysning, meningsyttring eller något liknande syfte eller för framförande av konstnärligt verk och med demonstrationsfrihet frihet att anordna och delta i demonstration på allmän plats. I 2 kap. 20 och 24 §§ RF finns bestämmelser om i vilken form och inom vilka ramar som mötes- och demonstrationsfriheterna får begränsas.

Möjligheterna att inskränka rätten att anordna möten och demonstrationer är starkt begränsade genom dessa bestämmelser. Enligt 2 kap. 24 § första stycket RF får mötes- och demonstrationsfriheterna begränsas endast av hänsyn till ordning och säkerhet vid sammankomsten eller demonstrationen, till trafiken eller till rikets säkerhet eller för att motverka farsot. Vidare gäller de mera allmänna bestämmelserna i 2 kap. 21 § RF om att begränsningar i bl.a. opinionsfriheterna får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och att begränsningarna aldrig får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett dem och inte heller så långt att de utgör hot mot den fria åsiktsbildningen. De särskilda begränsningsändamålen i 2 kap. 24 § första stycket RF har utformats främst med tanke på att den dåvarande regleringen om bl.a. tillståndskrav, anmälningsskyldighet och upplösning skulle få grundlagsstöd.

I 2 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) stadgas att allmänna sammankomster och offentliga tillställningar inte får anordnas på offentliga platser utan tillstånd. Tillstånd ska sökas hos polisen. Genom tillståndsförfarandet ges Polismyndigheten möjlighet att förhindra att exempelvis olika demonstrationer kolliderar med varandra. På så sätt kan Polismyndigheten säkerställa att varje möte kan genomföras störningsfritt, i vart fall såvitt avser andra tillståndskrävande aktiviteter. I den praktiska tillämpningen inträffar det mycket sällan att tillstånd vägras helt, men möjligheten att avslå en ansökan är ägnad att förbättra polisens utsikter att träffa överenskommelser med sökandena om tid och plats för exempelvis två demonstrationer.

Pågående arbete

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson besvarade i oktober 2017 en skriftlig fråga om tyr-runan ska förbjudas enligt följande (fr. 2017/18:49):

I vissa fall kan bärandet av symboler utgöra hets mot folkgrupp. Det fastslog Högsta domstolen 1996 då den dömde en person för hets mot folkgrupp sedan han bland människor på allmän plats hade burit märken med anknytning till nationalsocialistiska rörelser, bl.a. en örn, den s.k. odalrunan och en lagerkrans. Hetsbrottet förbjuder dock inte symboler som sådana, utan det avgörande är om den som burit symbolen har spritt ett meddelande som hotar eller uttrycker missaktning för en folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning. När bestämmelsen tillämpas måste grundläggande rättigheter beaktas, t.ex. yttrandefriheten och religionsfriheten enligt svensk grundlag och Europakonventionen.

Om dagens lagstiftning är tillräcklig för att bemöta hotet från främlingsfientliga eller antidemokratiska grupper är en fråga jag kan få anledning att återkomma till. Kultur- och demokratiministern och jag träffar i dag representanter för ett antal partier för att diskutera samhällets förmåga att motverka antidemokratiska rörelser.

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson besvarade i oktober 2017 även en skriftlig fråga om Nordiska motståndsrörelsen (NMR) och demonstrationsrätten. Han gav följande svar (fr. 2017/18:76):

Johan Büser har frågat mig om det är dags att göra en genomlysning av lagstiftningen och därmed inskränka densamma när det kommer till regleringen av nazistiska rörelser såsom NMR.

Frågan ställs bl.a. mot bakgrund av bestämmelserna i FN:s rasdiskrimineringskonvention om förbud mot och kriminalisering av deltagande i organisationer som främjar och uppmanar till rasdiskriminering. Det finns i Sverige inte något förbud mot rasistiska organisationer som sådana. Däremot finns en rad straffbestämmelser som innebär att organisationer inte kan ägna sig åt rasistisk verksamhet utan att någon begår brott, exempelvis bestämmelsen om hets mot folkgrupp. Mot bakgrund av den straffrättsliga regleringen har Sverige anfört att vi anser oss leva upp till våra åtaganden när vi redovisat hur vi har genomfört konventionen.

Jag har noga följt den senaste tidens utveckling i Göteborg. Polisen hade en svår uppgift men var väl förberedd och hanterade situationen skickligt.

Om dagens lagstiftning är tillräcklig för att bemöta hotet från rasistiska eller antidemokratiska grupper är en fråga jag kan få anledning att återkomma till. Kultur- och demokratiministern och jag träffade i förra veckan representanter för ett antal partier för ett inledande samtal kring samhällets förmåga att motverka antidemokratiska rörelser. De åtgärder som då diskuterades, bl.a. översyn av lagstiftning och Polismyndighetens och Säkerhetspolisens arbete mot politiskt motiverad brottslighet, bereds nu vidare i Regeringskansliet.

Regeringskansliet har informerat om att regeringen ännu inte har lämnat något uppdrag om översyn av lagstiftningen men att saken är under beredning.

I november 2017 gav regeringen Säkerhetspolisen och Polismyndigheten i uppdrag att stärka arbetet med att förebygga, förhindra, försvåra och hantera politiskt motiverad brottslighet. Inom ramen för uppdraget ska myndigheterna redovisa hur det myndighetsgemensamma arbetet kan utvecklas, redogöra för åtgärder som respektive myndighet vidtar för att stärka arbetet, föreslå hur samverkan med andra myndigheter och aktörer i samhället kan utvecklas och stärkas samt särskilt redogöra för åtgärder och insatser inför valrörelsen 2018. Uppdraget ska redovisas till Justitiedepartementet senast den 15 maj 2018 (Ju2017/08661/PO).

Den 26 juni 2014 beslutade regeringen om kommittédirektiv till en nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (dir. 2014:103). Under denna tid har tre nationella samordnare följt varandra i spåren. Genom tilläggsdirektiv (dir. 2015:27, dir. 2015:86) har samordningsuppdraget förlängts till den 12 januari 2018. Utredningen har lämnat tre betänkanden Värna demokratin mot våldsbejakande extremism – Hinder och möjligheter (SOU 2017:110), Våldsbejakande extremism – En

forskarantologi (SOU 2017:67) och Värna demokratin mot våldsbejakande extremism – nationell samordning och kommunernas ansvar (2016:92). I augusti 2015 lämnade regeringen skrivelsen Åtgärder för att göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism (skr. 2014/15:144) till riksdagen. Skrivelsen behandlades i betänkande 2015/16:KU4.

Tidigare utskottsbehandling

Konstitutionsutskottet behandlade i betänkande 2013/14:KU24 en motion om stärkt arbete mot bl.a. antisemitism. Utskottet anförde att judars utsatthet är en viktig fråga och att varje form av uttryck för antisemitism är oacceptabel i en tolerant och öppen demokrati. Vidare anförde utskottet att det följer av svensk lag att hets mot folkgrupp och olaga diskriminering medför straffrättsliga påföljder. Utskottet konstaterade att regeringen hade vidtagit och fortfarande vidtog åtgärder för att stärka samhällets insatser mot rasism och liknande former av intolerans. Utskottet önskade därför inte att i detta läge ställa sig bakom något tillkännagivande.

Våren 2017 avstyrkte konstitutionsutskottet en motion med fyra yrkanden om antisemitism (bet. 2016/17:KU16). Utskottet konstaterade att regeringen vidtar åtgärder för att stärka samhällets insatser mot rasism, intolerans och hatbrott och var därför inte berett att ställa sig bakom ett tillkännagivande. En reservation lämnades (M, C, L, KD).

I betänkande 2017/18:KU32 föreslog konstitutionsutskottet ett tillkännagivande till regeringen om att fortsätta arbetet mot antisemitism, t.ex. genom att sprida kunskap om antisemitism. Utskottet anförde bl.a. att hatbrott, fördomar och diskriminering är ett allvarligt samhällsproblem som direkt eller indirekt drabbar många och att det är av stor vikt att fortsatta insatser görs för att sprida kunskap om antisemitism och de särskilda föreställningar som är antisemitismens näring.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla vikten av att bemöta hotet från främlingsfientliga eller antidemokratiska grupper men är samtidigt medvetet om att lagstiftning på området nog måste balanseras mot grundlagens och Europakonventionens krav på bl.a. yttrandefrihet. Utskottet noterar att regeringen har påbörjat arbetet med att se över aktuell lagstiftning och har gett Polismyndigheten och Säkerhetspolisen i uppdrag att stärka arbetet med att förebygga, förhindra, försvåra och hantera politiskt motiverad brottslighet. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet yrkandena i motionerna 2017/18:716 (S), 2017/18:1853 (S), 2017/18:1875 (S), 2017/18:1876 (S) och 2017/18:970 (C).

Straffrättsligt skydd för blåljuspersonal

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om stärkt straffrättsligt skydd för personal inom hälso- och sjukvården och om att våld mot personal inom hälso- och sjukvården och andra vitala samhällsfunktioner ska ha ett minimistraff om sex månaders fängelse och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpta straff för våld mot tjänsteman, om nationell handlingsplan för nolltolerans mot hot och våld mot vårdpersonal och om en ny lag om djurplågeri för tjänstedjur.

Jämför reservation 6 (SD, -), 7 (SD, -) och 8 (M, C, L, KD).

Motionerna

I motion 2017/18:9 av Caroline Szyber (KD) yrkas att det ska införas en särskild straffskärpningsgrund vid angrepp mot viktiga samhällsfunktioner. I partimotion 2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 25 begärs ett tillkännagivande om skärpta straff för angrepp mot väsentliga samhällsfunktioner såsom akutmottagningar.

I motion 2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 10 framställs en begäran om att attacker mot blåljuspersonal ska vara ett särskilt brott och att straffet för normalbrottet ska vara minst fyra års fängelse. Yrkanden om att skärpa straffen för attacker mot blåljuspersonal framställs även i motion 2017/18:1618 av Cecilie Tenfjord-Toftby (M), i motion 2017/18:2127 av Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M) yrkande 3, i motion 2017/18:3187 av Sten Bergheden (M) yrkande 2 och i partimotion 2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 24.

I motion 2017/18:3192 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att skärpa straffen för hot och våld mot sjukhuspersonal och andra vitala samhällsfunktioner. Ett liknande yrkande framställs även i motion 2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 37, i partimotion 2017/18:3568 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 30, i motion 2017/18:3867 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 10 och i motion 2017/18:3899 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4.

I motion 2017/18:1638 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 8 framställs en begäran om en nationell handlingsplan för nolltolerans mot hot och våld mot vårdpersonal.

I motion 2017/18:1483 av Thomas Finnborg (M) yrkande 1 begärs att straffen för våld mot tjänsteman ska skärpas, och i yrkande 2 begärs att fler yrken ska omfattas av lagbestämmelsen om våld mot tjänsteman. Ett liknande

yrkande framställs i partimotion 2017/18:3576 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 14.

I motion 2017/18:1484 av Thomas Finnborg (M) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten att skärpa straffen för hot och våld mot myndighetspersoner. I kommittémotion 2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 66 begärs skärpta straff för angrepp mot socialsekreterare i deras myndighetsutövning.

I motion 2017/18:173 av Jeff Ahl och Markus Wiechel (SD) begärs ett tillkännagivande om att tjänstedjur bör skyddas av en ny lag om djurplågeri av tjänstedjur.

Bakgrund

Gällande rätt

Den som med våld eller hot om våld förgriper sig på en person i dennas myndighetsutövning eller för att tvinga eller hindra personen från en åtgärd i myndighetsutövningen eller för att hämnas för en sådan åtgärd döms enligt 17 kap. 1 § brottsbalken för våld eller hot mot tjänsteman till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller om någon förgriper sig mot en person som tidigare har utövat myndighet, på grund av något som personen har gjort eller inte gjort i samband med myndighetsutövningen. Om brottet är grovt döms för grovt våld eller hot mot tjänsteman till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Enligt 17 kap. 2 § brottsbalken ska den som på ett annat sätt än det som anges i 1 §, för att tvinga eller hindra någon i hans myndighetsutövning eller för att hämnas för åtgärd i denna, otillbörligen företar gärning, som för personen medför lidande, skada eller annan olägenhet, eller hotar med det, döms för förgripelse mot tjänsteman till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet är grovt döms för grov förgripelse mot tjänsteman till fängelse i högst fyra år.

17 kap. 5 § brottsbalken och lagen (1975:668) om skydd för viss tjänsteutövning stadgar att vissa befattningshavare som har bevaknings-, säkerhets- eller ordningsuppgifter åtnjuter samma skydd som personer som utövar tjänsteutövning enligt 17 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken.

Pågående arbete

Regeringen gav i december 2016 en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå de ändringar som behövs för att åstadkomma ett modernt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal (polis, ambulans- och räddnings-tjänstpersonal) och andra samhällsnyttiga funktioner, dvs. yrkesutövare som bl.a. har till uppgift att hjälpa andra (dir. 2016:115). Utredaren ska bl.a.

- ta ställning till vilka samhällsnyttiga funktioner som är i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd

- överväga om angrepp mot vissa funktioner, bl.a. sådana som har till uppgift att garantera säkerhet, liv och hälsa, bör anses som särskilt allvarliga i straffrättsligt hänseende
- ta ställning till om det straffrättsliga skyddet bör konstrueras på ett annat sätt än i dag eller behöver omfatta ytterligare brottsliga gärningar
- ta ställning till om det finns behov av ytterligare kriminalisering av hindrande av polisens, räddningstjänstens och ambulanssjukvårdens ingripanden eller hjälpinsatser
- lämna förslag till nödvändiga författningsändringar.

I direktiven pekas på att straffskalorna för våld eller hot mot tjänsteman ändrades senast den 1 juli 2016, samtidigt som ett grovt brott infördes. Vidare anfördes följande i direktiven:

Ändringen får till följd att vissa gärningar som tidigare utgjorde våld eller hot mot tjänsteman i stället ska bedömas som grovt våld eller hot mot tjänsteman. Straffskalan för det grova brottet är fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Förutom att straffskalorna utgör en del av det straffrättsliga skydd som utredaren får i uppdrag att överväga och därför måste anpassas utifrån detta finns det anledning att särskilt överväga om de nuvarande straffskalorna tillräckligt tydligt ger uttryck för det förhållandet att vissa av brotten i 17 kap. brottsbalken kan sägas utgöra kvalificerade former av andra brott. Till detta kommer att konkurrensförhållandena mellan brotten i 17 kap. och andra brott delvis är oklara. En översyn av de befintliga straffskalorna behövs framför allt i förhållande till straffskalorna för brott i 3 och 4 kap.

Utredaren ska därför

- analysera om straffskalorna för gärningar som i dag träffas av straffbestämmelserna om våld eller hot mot tjänsteman, förgripelse mot tjänsteman och våldsamt motstånd är lämpligt utformade,
- överväga vilka straffbestämmelser som lämpligen bör gälla för de nya eller förändrade straffstadganden som utredaren eventuellt föreslår, och
- vid behov lämna förslag till författningsändringar.

I direktiven förs också ett resonemang om förstärkt straffrättsligt skydd för sådan egendom som är att betrakta som samhällsnyttig. Att skadegörelse riktas mot t.ex. utryckningsfordon eller en tjänstehund bör visserligen redan i dag kunna utgöra en försvårande omständighet som påverkar straffvärdet i skärpande riktning. Det behöver dock övervägas om detta bör komma till tydligare uttryck i lagstiftningen. Utredaren ska därför ta ställning till vilken egendom som kan anses vara särskilt samhällsnyttig och analysera om det finns ett behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd för sådan egendom, och vid behov lämna nödvändiga författningsförslag.

Den 21 december 2017 beslutade regeringen om ändring och utvidgning av uppdraget. Enligt tilläggsdirektivet ska utredningen (dir. 2017:131)

- göra de överväganden som krävs och lämna nödvändiga författningsförslag om hur möjligheterna till kroppsvisitation av personer som är kallade till förhör i Polismyndighetens lokaler kan utökas

- kartlägga och analysera domstolsavgöranden som gäller polismäns rätt till ersättning vid allvarlig kränkning och överväga och föreslå de åtgärder som behövs för att säkerställa deras rätt till ersättning.

Uppdraget om ett modernt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal redovisades i ett delbetänkande den 17 januari 2018. Uppdraget i övrigt ska slutredovisas senast 29 juni 2018. I delbetänkandet Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner (SOU 2018:2) föreslår utredningen, som tagit sig namnet Blåljusutredningen, följande ändringar i brottsbalken:

- Ett nytt brott med benämningen blåjussabotage förs in i 13 kap. brottsbalken. Brottet straffbelägger att angripa eller annars störa polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård på ett sätt som riskerar att allvarligt förhindra eller försena genomförandet av ett uppdrag.
- Straffet för grovt våld eller hot mot tjänsteman enligt 17 kap. 1 § brottsbalken höjs till fängelse i lägst ett år och högst sex år.
- En ny straffskärpningsgrund förs in i 29 kap. 2 § brottsbalken. Den innebär att domstolen ska se särskilt allvarligt på fall där den tilltalade med våld eller hot har angripit någon i eller med anledning av dennes yrkesutövning.

Utredningen föreslår vidare att vissa ändringar ska göras i lagen (1975:688) om skydd för viss tjänsteutövning i syfte att förtydliga och förenkla tillämpningen av lagstiftningen. Det föreslås också vissa språkliga moderniseringar av bestämmelserna i 17 kap. brottsbalken.

Betänkandet är på remiss och remissvaren ska ha kommit in till Justitiedepartementet senast den 5 april 2018.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade frågor om straffrättsligt skydd för blåljuspersonal i betänkande 2016/17:JuU16 (s. 51–55). I betänkandet föreslog utskottet ett tillkännagivande om bättre straffrättsligt skydd för blåljuspersonal. Utskottet anförde följande:

De senaste åren har vi sett många exempel på våld mot poliser, personal inom räddningstjänsten samt hälso- och sjukvården. Detta är enligt utskottet en oacceptabel utveckling som måste brytas. För att göra detta behövs tydligare lagar som visar brottens allvar. Reaktionerna på de här angreppen och attackerna måste vara tydliga. Det handlar både om att skydda personer som har samhällsviktiga uppgifter och om att värna respekten för rättsstaten.

Straffen för våld mot tjänsteman återspeglar inte allvaret i brottsligheten. Den som hindrar polis och annan blåljuspersonal från att fullfölja sina viktiga uppgifter skadar hela samhället och bör straffas därefter. I dag behandlas hot mot tjänsteman och våld mot tjänsteman i samma straffstadgande. Straffet för våld mot tjänsteman blir ofta cirka en månads fängelse. Många gånger ersätts fängelsestraffet av samhällstjänst. Våld mot en polis i tjänst är ett allvarigare brott än ett muntligt hot. För att fånga upp allvaret i den här brottsligheten bör våld mot tjänsteman få

en egen brottsrubricering där straffet ska vara minst sex månaders fängelse.

Reaktionerna på våld mot poliser, medarbetare inom räddningstjänsten och hälso- och sjukvården måste bli avsevärt tydligare. Personal i räddningstjänsten och hälso- och sjukvården omfattas i dag inte av samma skydd som t.ex. poliser eftersom de inte ägnar sig åt myndighetsutövning. Detta bör ändras så att våld eller hot mot personal inom räddningstjänsten och hälso- och sjukvården straffas lika hårt som våld eller hot mot poliser. Därför bör det införas ett nytt brott – våld mot alarmeringstjänstpersonal – där det inte uppställs något krav på att angreppet sker mot någon i dennes myndighetsutövning. Man bör även överväga att införa en ny brottsrubricering – försvarande av uttryckning. Hindrande av uttryckning är reglerat i trafikförordningen och innebär att om man t.ex. blockerar ett uttryckningsfordon med sin bil kan man få böter för det, men när det gäller andra sätt att stoppa en uttryckning är rättsläget mer oklart. Ambulans- och brandkårsanställda vittnar om att det ofta är osäkert vilken brottsrubricering, om ens någon, man kan använda.

Utskottet anser att man därför bör överväga att införa en ny brottsrubricering som gäller förhindrande av uttryckning som träffar de situationer där lagen nu är otydlig. Ibland riktas skadegörelse direkt mot polisbilar och andra uttryckningsfordon. Det har också förekommit fall då polisen lockas in i områden för att sedan angripas med stenkastning. När angreppen riktas mot sådana väsentliga samhällsfunktioner bör detta anses vara försvarande när straffet bestäms – oavsett om det rör sig om skadegörelse, våldsamt upplopp eller någon annan brottstyp. Utskottet anser att det därför bör införas en särskild straffskärpningsgrund som innebär att alla brott som innefattar ett angrepp mot viktiga samhällsfunktioner leder till skärpta straff. Det är positivt att regeringen nu gett en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå de ändringar som behövs för att åstadkomma ett modernt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal och andra samhällsnyttiga funktioner. Det är emellertid viktigt att detta arbete leder fram till konkreta resultat.

Utskottet fann inte skäl att bifalla ett yrkande om att tjänstedjur ska skyddas av en ny lag om djurplågeri mot tjänstedjur. Motionen avstyrktes således.

Riksdagen följde utskottet (rskr. 2016/17:211).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det ökade våldet mot poliser och mot personal inom räddningstjänsten samt hälso- och sjukvården är en oacceptabel utveckling som måste brytas genom tydligare lagar som visar brottens allvar. Reaktionerna på de här angreppen och attackerna måste vara tydliga.

Utskottet konstaterar att många av de åtgärder som utskottet föreslagit och som riksdagen tillkännagett för regeringen återfinns i de förslag som utredaren har lämnat i delbetänkandet Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner (SOU 2018:2). Det är naturligtvis glädjande men utredningens förslag tillgodoser inte i alla delar riksdagens tillkännagivande. Utredningen föreslår bl.a. ett nytt brott – blåljussabotage – som straffbelägger att angripa eller annars störa polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård på ett sätt som riskerar att allvarligt förhindra eller försena genomförandet av ett uppdrag. Straffet föreslås vara fängelse upp till fyra år.

Utskottet vidhåller sin uppfattning att ett särskilt brott ska omfatta angrepp mot personal inom hälso- och sjukvården och att våld mot personal inom hälso- och sjukvården och andra vitala samhällsfunktioner ska ha ett minimistraff på sex månaders fängelse. Regeringen bör därför snarast ge Blåljusutredningen ett tilläggsdirektiv om att ta fram ett lagstiftningsförslag i enlighet med det anförda. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2017/18:9 (KD), 2017/18:3192 (M, C, L, KD) yrkande 3, 2017/18:3421 (M) yrkande 37, 2017/18:3568 (M) yrkande 30, 2017/18:3569 (M) yrkande 25, 2017/18:3867 (KD) yrkande 10 och 2017/18:3899 (KD) yrkande 4.

När det gäller övriga motionsyrkanden om straffrättsligt skydd för blåljuspersonal anser utskottet att det pågående arbetet inte bör föregripas. Utskottet avstyrker därför motionerna 2017/18:880 (SD, -) yrkande 10, 2017/18:1483 (M) yrkandena 1 och 2, 2017/18:1484 (M), 2017/18:1618 (M), 2017/18:1638 (SD) yrkande 8, 2017/18:2127 (M) yrkande 3, 2017/18:3187 (M) yrkande 2, 2017/18:3421 (M) yrkande 66, 2017/18:3569 (M) yrkandena 24 och 2017/18:3576 (L) yrkande 14.

Utskottet har inte ändrat inställning i frågan om huruvida tjänstedjur ska skyddas av en ny lag om djurplågeri mot tjänstedjur och avstyrker därmed motion 2017/18:173 (SD) yrkande 1.

Vårdslöshet med hemlig uppgift

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om skärpning av straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift.

Motionen

I motion 2017/18:72 av Markus Wiechel (SD) begärs ett tillkännagivande om en skärpning av straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift. Det är i dag olagligt att hantera sekretessbelagd information på ett vårdslöst sätt, men enligt motionären är straffet för milt. Mot bakgrund av den it-skandal som Transportstyrelsen och dess generaldirektör gjorde sig skyldiga till sommaren 2017 yrkar motionären att regeringen ska återkomma med en betydlig skärpning av straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift för att på så vis minska risken att det sker igen.

Bakgrund

Gällande rätt

I 19 kap. 9 § brottsbalken stadgas att den som av grov oaktsamhet befordrar, lämnar eller röjer en uppgift som rör något förhållande av hemlig natur döms

för vårdslöshet med hemlig uppgift till böter eller fängelse i högst ett år eller, om Sverige var i krig, till böter eller fängelse i högst två år.

Tidigare utskottsbehandling

Straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift var tidigare i normalfallet böter eller fängelse i högst sex månader. Påföljden skärptes 2014 så att straffskalan i ett normalfall, dvs. när Sverige inte är i krig, gör det möjligt att döma till böter eller fängelse i högst ett år. Det innebär att straffskalan är vidare än tidigare och att det har blivit möjligt att döma ut ett strängare straff. I propositionen betonades att ändringen inte gjordes för att skärpa straffen i allmänhet utan för att det även för de allvarligaste fallen ska vara möjligt att döma ut ett straff som står i proportion till brottets allvar (prop. 2013/14:51 Förstärkt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet, bet. 2013/14:KU29, rskr 2013/14:259).

Utskottets ställningstagande

Justitieutskottet har följt händelserna på Transportstyrelsen, och statsrådet Anders Ygeman lämnade vid ett extra insatt sammanträde sommaren 2017 en redogörelse av regeringens vetskap om turerna kring myndighetens it-upphandling. Utskottet kommer även att noga följa konstitutionsutskottets pågående granskning av ärendet. Vad gäller påföljden för vårdslöshet med hemlig uppgift är utskottet dock av uppfattningen att den är väl avvägd, och utskottet ser inga skäl till att ta något initiativ med anledning av motionen. Därmed avstyrks motion 2017/18:72 (SD).

Narkotikabrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpta straff för de grövre narkotikabrotten och narkotikasmugglingsbrotten samt om hur olika narkotiska preparats farlighet ska hanteras i straffprocessrätten.

Jämför reservation 9 (M).

Motionen

I motion 2017/18:3737 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om skärpta straff genom ändrade straffskalor för de grövre narkotikabrotten och narkotikasmugglingsbrotten. Motionärerna anför att straffnivåerna för grova narkotikabrott inte tycks ha ökat trots införandet av lagstiftningen om synnerligen grova narkotikabrott. I yrkande 3 och 4 samma motion begärs tillkännagivanden om hur olika narkotiska preparats farlighet

ska hanteras i straffrättsprocessen och särskilt hur cannabis med höga halter av tetrahydrocannabinol ska bedömas.

Bakgrund

Gällande rätt

Bestämmelser om olovlig befattning med narkotika finns i narkotikastrafflagen (1968:64). Bestämmelser om straff för bl.a. olovlig införsel och utförsel av narkotika finns dock i lagen (2000:1225) om straff för smuggling, kallad smugglingslagen.

Enligt 1 § första stycket narkotikastrafflagen döms för narkotikabrott till fängelse i högst tre år för den som olovligen och uppsåtligen

1. överlåter narkotika
2. framställer narkotika som är avsedd för missbruk
3. förvärvar narkotika i överlåtelsesyfte
4. anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befattning med narkotika som inte är avsedd för eget bruk
5. bjuder ut narkotika till försäljning, förvarar eller befordrar vederlag för narkotika, förmedlar kontakter mellan säljare och köpare eller företar någon annan sådan åtgärd, om förfarandet är ägnat att främja narkotikahandel
6. innehar, brukar eller tar annan befattning med narkotika.

Om ett brott som avses i 1 § första stycket med hänsyn till arten och mängden narkotika samt övriga omständigheter är att anse som ringa, döms enligt 2 § narkotikastrafflagen till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är att anse som grovt, döms enligt 3 § första stycket i samma lag för grovt narkotikabrott till fängelse i lägst två och högst sju år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om det har utgjort ett led i en verksamhet som har bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, avsett särskilt stor mängd narkotika eller annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art. Bedömningen ska grundas på en sammanvägning av omständigheterna i det särskilda fallet.

I 3 § andra stycket föreskrivs att om brottet är att anse som synnerligen grovt, döms för synnerligen grovt narkotikabrott till fängelse i lägst sex och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om brottet har utgjort ett led i en verksamhet som utövats i organiserad form i syfte att i stor omfattning bedriva handel med narkotika, avsett en synnerligen stor mängd narkotika eller annars varit av synnerligen farlig eller hänsynslös art.

Enligt 3 § smugglingslagen döms den som agerar på visst sätt i samband med införsel till eller utförsel från landet av vissa varor för smuggling. Om gärningen gäller narkotika döms enligt 6 § första stycket smugglingslagen för narkotikasmuggling till fängelse i högst tre år. Är ett brott som avses i 3 § att anse som ringa döms enligt 6 § andra stycket till böter eller fängelse i högst

sex månader. Om brottet är att anse som grovt döms enligt tredje stycket för grov narkotikasmuggling till fängelse i lägst två och högst sju år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om gärningen avsett en särskilt stor mängd narkotika, om gärningen ingått som ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt eller om verksamheten eller gärningen annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art. Enligt 3 § fjärde stycket smugglingslagen regleras synnerligen grov narkotikasmuggling. Där föreskrivs att påföljden är fängelse i lägst sex och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har ingått som ett led i en verksamhet som utövats i organiserad form i syfte att i stor omfattning bedriva handel med narkotika, om gärningen avsett en synnerligen stor mängd narkotika, eller om verksamheten eller gärningen annars varit av synnerligen farlig eller hänsynslös art.

Enligt 14 § smugglingslagen är försök och förberedelse till narkotikasmuggling, grov narkotikasmuggling och synnerligen grov narkotikasmuggling liksom stämpling till narkotikasmuggling, som inte är ringa, grov narkotikasmuggling och synnerligen grov narkotikasmuggling straffbart i enlighet med bestämmelserna i 23 kap. brottsbalken. Anstiftan av och medhjälp till narkotikasmuggling av normalgraden och ringa brott, grov narkotikasmuggling samt synnerligen grov narkotikasmuggling är straffbart i enlighet med 23 kap. 4 § brottsbalken.

Pågående arbete

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson gav i mars 2018 följande svar på en skriftlig fråga angående bl.a. skärpning av narkotikalagstiftningen (fr. 2017/18:872):

Anders Hansson har frågat mig om jag avser vidta några åtgärder i syfte att ge Tullverket och Polismyndigheten fler verktyg eller skärpa lagstiftningen med anledning av narkotikabrottslighetens utveckling.

Sverige har sedan lång tid tillbaka och i politisk enighet haft en vision om ett narkotikafritt samhälle. Narkotikapolitiken bygger på en balanserad strategi som syftar till att minska både tillgången till och efterfrågan på narkotika. Regeringen menar att ett folkhälsoperspektiv också inrymmer en restriktiv narkotikapolitik som ett viktigt medel för att hindra att narkotika kommer ut på den svenska marknaden. Utöver det lidande som användningen av narkotika orsakar i sig är det ofta en inkörspport till annan brottslighet.

Både Polismyndigheten och Tullverket prioriterar arbetet mot narkotika. Polismyndigheten arbetar på en rad sätt mot den öppna handeln och användningen av narkotika, till exempel genom riktad patrullering och genom att vara extra synliga på utsatta platser. Därtill arbetar Polismyndigheten förstås också med riktade insatser mot tillgången till och försäljningen av narkotika, vilket inte sällan är en huvudsaklig inkomstkälla för kriminella grupperingar. Arbetet mot narkotika är på det viset en viktig del av arbetet mot organiserad brottslighet.

En framgångsfaktor i arbetet mot narkotika är Polismyndighetens samverkan med andra aktörer. Det gäller både med myndigheter, genom till exempel den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad

brottslighet, och med kommuner via exempelvis socialtjänsten och skolan för att hjälpa de barn och unga som riskerar hamna i ett missbruk.

Den straffrättsliga regleringen har en central roll i narkotikabekämpningen och under mandatperioden så har det införts två nya brott: synnerligen grovt narkotikabrott och synnerligen grov narkotikasmuggling. Detta har inneburit att straffen har skärpts för gärningar som har avsett hantering av synnerligen stora mängder narkotika. På senare år har kameraövervakningen av platser där det förekommer öppen narkotikaförsäljning ökat kraftigt. Regeringen beslutar dessutom inom kort en lagrådsremiss som syftar till att göra det enklare för polisen att få tillstånd till kameraövervakning. Därtill har regeringen tillsatt en utredning om att avskaffa tillståndskravet för polisens kameraövervakning.

En effektiv brottsbekämpning kräver också resurser. Regeringen har därför föreslagit och aviserat en historisk satsning på Polismyndigheten i budgetpropositionen för 2018 om sammanlagt 7,1 miljarder kronor de kommande tre åren för att bland annat utveckla verksamheten och öka antalet polisanställda. I regleringsbrevet till Polismyndigheten för 2018 har regeringen också gett myndigheten ett uppdrag om arbetet i utsatta områden, riskområden samt särskilt utsatta områden. Narkotikaproblematiken och åtgärder mot denna ska särskilt beaktas i redovisningen.

Regeringen tillför även Tullverket en permanent anslagsökning om drygt 10 procent (185 miljoner) fördelat under åren 2018–2021 för att öka tullkontrollerna vid gränserna. Det omfattar kontroller för att förhindra smuggling av bl.a. narkotika.

Att motverka förekomsten av narkotika är fortsatt en prioriterad fråga för regeringen. Vi följer därför utvecklingen noga och överväger kontinuerligt behovet av ytterligare åtgärder.

Tidigare utskottsbehandling

Lagändringarna som innebär att straffskalorna i narkotikastrafflagen och lagen om straff för smuggling delas upp och att det införs två nya brott, synnerligen grovt narkotikabrott och synnerligen grov narkotikasmuggling, behandlades i betänkande 2015/16:JuU15. Enligt proposition 2015/16:111 Synnerligen grova narkotikabrott var regeringens syfte med förslagen att skärpa straffen för gärningar som avser hantering av synnerligen stora mängder narkotika. Regeringen avsåg inte att generellt påverka straffnivåerna. I utskottets ställningstagande uttalade utskottet att utskottet utgår från att regeringen noggrant kommer att följa utvecklingen av rättspraxis när det gäller narkotikabrotten och återkomma till riksdagen med förslag på ändrade straffskalor för de grövre narkotikabrotten och narkotikasmugglingsbrotten om den nu föreslagna lagstiftningen inte får det resultat som eftersträvas. Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2016.

I samma betänkande avslög utskottet ett yrkande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om hur olika narkotiska preparats farlighet ska hanteras i straffrättsprocessen. Utskottet anförde då följande:

Vid prövningen av narkotikamål är rättspraxis att domstolarna före grad- och straffvärdebedömningar gjort farlighetsbedömningar av de narkotiska preparat som förekommit i ärendet. Enligt den omläggning av praxis som skett ska samtliga omständigheter beaktas vid bedömningen av grad- och

straffvärde av narkotikabrott, och sorten av narkotika är därmed endast en av de omständigheter som påverkar straffmätningen. Som Högsta domstolen anfört i den s.k. Mefedrondomen (NJA 2011 s. 357) bör det framhållas att kriterierna för och betydelsen av ett preparats farlighet i straffrättsligt hänseende är rättsfrågor men att i vad mån ny information om preparatet ger anledning till en ändrad rättstillämpning typiskt sett är en bevisfråga och därigenom lämpar sig mindre väl för rättsbildning genom prejudikat. Att det, på motsvarande sätt som annars i brottmål, i princip ankommer på åklagaren att visa i vad mån det finns omständigheter som ger anledning till en strängare rättstillämpning är klart. En annan sak är att det normalt inte krävs någon bevisning om ett preparats generella farlighet om frågan inte tas upp av någon part. Domstolen får då utgå från vad som är allmänt känt i detta hänseende. Enligt utskottets uppfattning bör det alljämt vara en sak för rättstillämpningen att utifrån farlighetsbedömningar avgöra frågan om de narkotiska preparatens farlighet. Utskottet avstyrker därmed motion 2015/16:3329 (M) yrkande 2 om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på hur frågan om olika narkotiska preparats farlighet ska hanteras i straffrättsprocessen.

Utskottets ställningstagande

Utskottets uppfattning är att straffskalorna för de grövre narkotikabrotten och narkotikasmugglingsbrotten är väl avvägda och utskottet ser därför inget skäl att ställa sig bakom de tillkännagivanden om skärpta straff som begärs i motion 2017/18:3737 (M) yrkande 2 och avstyrker motionsyrkandet.

Utskottet har tidigare avstyrkt ett motionsyrkande om hur olika narkotiska preparats farlighet ska hanteras i straffrättsprocessen (bet. 2015/16:JuU15, se ovan). Utskottet hänvisade då till att det är en sak för rättstillämpningen att utifrån farlighetsbedömningar avgöra frågan om de narkotiska preparatens farlighet. Utskottet vidhåller den inställningen och avstyrker därmed motion 2017/18:3737 (M) yrkande 3 och 4.

Rattfylleri och grov olovlig körning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om skärpta straff för rattfylleri och grov olovlig körning och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att utreda möjligheterna att närmare låta påverkansgraden inverka på rubricering och påföljd vid drograttfylleri.

Jämför reservation 10 (V) och 11 (C).

Motionerna

I motion 2017/18:19 av Niclas Malmberg (MP) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag om skärpt straff för rattfylleri och

olovlig körning. Motionären anför att en skärpning av straffet skulle ge åklagaren möjlighet att begära återkommande rattfyllerister häktade. Liknande yrkanden framställs i motion 2017/18:863 av Krister Örnfjäder m.fl. (S), i motion 2017/18:3090 av Cecilia Magnusson (M), i motion 2017/18:3474 av Johan Hedin och Anders Åkesson (båda C) yrkande 1 och 2, partimotion 2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 53, i motion 2017/18:3581 av Roger Haddad m.fl. (L). I motionerna 2017/18:3867 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2 och 2017/18:3766 av Robert Halef m.fl. (KD) yrkas även att straffet ska höjas för grovt rattfylleri.

I motion 2017/18:1223 av Maria Malmer Stenergard (M) begärs ett tillkännagivande om att utreda möjligheterna att närmare låta påverkansgraden inverka på rubricering och påföljd vid drograttfylleri. Motionären anför att det inte är acceptabelt att en svårighet att fastställa påverkansgraden ska leda till att en förare som är påverkad av droger i större utsträckning behandlas mer förmånligt än någon som är påverkad av alkohol. Motionären menar att den som kör bil under påverkan av andra droger än alkohol, i större utsträckning bör kunna dömas för grovt brott.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 3 § första stycket lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott stadgas att om någon uppsåtligen för körkortspliktigt fordon utan att vara berättigad att föra sådant fordon, döms personen för olovlig körning till böter. Har han tidigare innehaft körkort som blivit återkallat eller har brottet skett vanemässigt eller är det eljest att anse som grovt, må dömas till fängelse i högst sex månader.

Av 4 § första stycket samma lag framgår att den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker under vissa omständigheter ska dömas för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader. Enligt tredje stycket döms också den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt för rattfylleri enligt första stycket. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Av andra stycket framgår vidare att den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha intagit sådan narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i blodet också ska dömas för rattfylleri enligt första stycket. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med en läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination.

Enligt tredje stycket döms också den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt för

rattfylleri enligt första stycket. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

I 4 a § samma lag stadgas att om ett brott som avses i bl.a. 4 § första eller andra styckena är att anse som grovt ska föraren dömas för grovt rattfylleri till fängelse i högst två år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas bl.a. om föraren har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel eller om framförandet av fordonet har inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten.

Av 24 kap. 1 § rättegångsbalken (1942:740) framgår att den som på sannolika skäl är misstänkt för ett brott för vilket det är föreskrivet fängelse ett år eller därutöver, får häktas om övriga förutsättningar i bestämmelsen är uppfyllda.

Pågående arbete

I augusti 2017 besvarade justitie- och migrationsminister Morgan Johansson en skriftlig fråga om vilka åtgärder han tänker vidta för att förhindra situationer där en person som under en tid misstänkts för ett stort antal trafikbrott kan fortsätta med att begå sådana brott. Han gav följande svar (fr. 2016/17:1741):

Förare som begår trafikbrott innebär en stor trafiksäkerhetsrisk, inte minst för andra trafikanter. Jag delar helt uppfattningen att det är angeläget att förhindra återfall i trafikbrott och härigenom förbättra trafiksäkerheten. Det är viktigt att samhällets markering mot återfall i brott blir konsekvent och tydlig. Den som är dömd och begår nya brott ska mötas av en skärpt reaktion.

Regeringen ökade den 1 april 2015 möjligheterna att förverka fordon som har använts vid trafikbrott (prop. 2014/15:26) i syfte att förhindra återfall i olovlig körning, rattfylleri eller grovt rattfylleri. Den 1 juli 2016 skärptes vidare regeringen när det gäller återfall på så sätt att fler gärningar ska behandlas som återfall och därmed mötas av en skärpt straffrättslig reaktion. Möjligheten att låta en tidigare påföljd omfatta ytterligare brott har begränsats. Numera måste domstolen döma ut en ny påföljd vid återfall (prop. 2015/16:151).

Möjligheterna för polis och åklagare att ingripa mot den som begår trafikbrott har genom dessa åtgärder förbättrats. Regeringen kommer fortsätta att noga följa utvecklingen på området.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2014/15:JuU10 behandlas proposition 2014/15:26 Skärpta regler om förverkande av fordon vid trafikbrott. Regeringen föreslår i propositionen ökade möjligheter att förverka fordon som har använts vid trafikbrott, om gärningsmannen tidigare gjort sig skyldig till olovlig körning eller rattfylleri. Propositionen innehåller vidare förslag om en skärpning av oskälighetsrekvisitet. Endast om ett förverkande är uppenbart oskäligt ska förverkande inte ske. Utskottet tillstyrkte lagförslaget och anförde att möjligheten att förverka fordon som har använts vid trafikbrott utgör ett viktigt led i arbetet med att förhindra återfall i trafikbrott och därigenom förbättra trafiksäkerheten. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:112).

I betänkande 2016/17:JuU16 behandlas ett yrkande om skärpning av straffen för drograttfylleri genom att låta påverkansgraden inverka på rubricering och påföljd. Motionen avstyrktes med motiveringen att den som framför ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha intagit narkotika under vissa omständigheter kan dömas för rattfylleri eller grovt rattfylleri och att denna reglering enligt utskottets uppfattning är väl avvägd. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:211).

Utskottets ställningstagande

Alkohol och droger är en av de absolut viktigaste orsakerna till olyckor i trafiken, ofta med allvarliga skador eller dödsfall som resultat. Att identifiera påverkade förare och få dem ur trafik handlar inte bara om brottsbekämpning, utan också om att rädda liv i trafiken.

I dag är straffet för rattfylleri böter eller fängelse i högst 6 månader och för grovt rattfylleri fängelse i högst två år. Straffet för olovlig körning är böter och för grov olovlig körning fängelse i högst 6 månader. Det är utskottets uppfattning att en skärpning av straffskalorna för rattfylleri och grov olovlig körning så att straffmaximum uppgår till ett års fängelse skulle göra att straffskalorna står i bättre proportion till brottens allvar.

Dagens straffskalor för rattfylleri, drograttfylleri och grov olovlig körning innebär dessutom att personer som är misstänkta för dessa brott inte kan anhållas och häktas. Enligt utskottets uppfattning är det inte acceptabelt att en person som gång efter gång gör sig skyldig till rattfylleri eller grov olovlig körning inte kan frihetsberövas i väntan på huvudförhandling. En skärpning av straffmaximum för dessa brott till ett års fängelse skulle ge åklagare möjlighet att anhålla och begära dessa personer häktade.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det bör göras en översyn av straffskalorna för rattfylleri, grovt rattfylleri och grov olovlig körning. I samband med översynen bör vidare en utvärdering göras av det gällande regelverket för polisens, tullens och Kustbevakningens befogenhet att tillfälligt omhänderta fordonsnycklar för att hindra fortsatt färd i dessa situationer. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2017/18:19 (MP), 2017/18:863 (S), 2017/18:3090 (M), 2017/18:3569: (M) yrkande 53, 2017/18:3581 (L), 2017/18:3766 (KD) yrkande 10 och 2017/18:3867 (KD) yrkande 2.

Utskottet vidhåller vidare sin tidigare angivna uppfattning om att regleringen kring rattfylleri och grovt rattfylleri efter intag av narkotika är väl avvägd. Detta innebär att utskottet avstyrker motion 2017/18:1223 (M) om att skärpa straffen för drograttfylleri genom att låta påverkansgraden inverka på rubricering och påföljd.

Falska polisfordon

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att kriminalisera framförandet av falska polisfordon.

Motionen

I motion 2017/18:1006 av Lars-Axel Nordell (KD) begärs ett tillkännagivande om att kriminalisera framförandet av falska polisfordon.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt lagen (2016:1122) om skydd för vissa polisiära kännetecken på motorfordon får Polismyndighetens och Säkerhetspolisens heraldiska vapen och ordet polis som huvudregel endast användas på Polismyndighetens och Säkerhetspolisens motorfordon och på sådana fordon där det inte finns risk för förväxling, t.ex. veteranbilar. Polismyndigheten kan därutöver ge tillstånd till användning av polisiära kännetecken på motorfordon för konstnärlig verksamhet, för musei- eller samlarverksamhet eller för annat ändamål om det finns särskilda skäl. Om en fordonsägare utan tillstånd använder något av de skyddade kännetecknen, kan Polismyndigheten förelägga ägaren att avlägsna detta. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2016/17:JuU6 behandlades proposition 2016/17:18 Falska polisbilar där regeringen lade fram förslaget till ovannämnda lag. Utskottet föreslog att regeringens lagförslag skulle bifallas och föreslog därutöver fyra tillkännagivanden till regeringen:

- Regeringen bör återkomma med förslag om att framförandet av falska polisbilar ska kriminaliseras.
- Regeringen bör återkomma med förslag om att Polismyndigheten ges möjlighet att hindra fortsatt färd med en falsk polisbil.
- Regeringen bör återkomma med förslag om att den aktuella lagstiftningen även ska omfatta andra fordon och transportmedel än motorfordon.
- Regeringen bör återkomma med förslag om att den aktuella lagstiftningen även ska omfatta kännetecken för andra myndigheter som har befogenhet att använda tvångsmedel.

Utskottet motiverade sitt ställningstagande bl.a. enligt följande.

Samtidigt anser utskottet att lagförslaget är alltför begränsat och att det finns risk att det inte ger önskat resultat. Regeringen bör därför återkomma

till riksdagen med kompletterande förslag i enlighet med vad som anförs nedan.

Regeringens förslag om att Polismyndigheten ska ges möjlighet att förelägga fordonägare att avlägsna de skyddade kännetecknen är enligt utskottets mening inte tillräckligt ingripande. En anledning till detta är bl.a. utnyttjandet av s.k. bilmålvakter. I dessa fall finns det risk att ett föreläggande och vite riktas mot någon helt annan än den faktiska ägaren av fordonet. Ofta är dessa målvakter också så skuldbelastade att de i stor utsträckning får anses vara immuna såväl mot bötesstraff som mot viten. Problemet är vidare inte bara att någon felaktigt förser fordonet med skyddade kännetecken utan även att någon faktiskt framför det. Detta är ett ytterligare skäl för en kriminalisering. Sammanfattningsvis finns det en risk att förslaget inte har samma avskräckande effekt som en straffbestämmelse normalt har och att det inte är tillräckligt effektivt.

Mot den bakgrunden föreslog utskottet som framgått ovan bl.a. att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag om att kriminalisera framförandet av falska polisbilar. En kriminalisering för även med sig att förverkandebestämmelserna i 36 kap. brottsbalken får genomslag.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2016/17:45).

Pågående arbete

I skrivelse 2017/18:75 (s. 35–36) uppger regeringen att de ovan nämnda tillkännagivandena inte är slutbehandlade och att regeringen följer utvecklingen av tillämpningen av lagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är alltså av uppfattningen att den nuvarande lagstiftningen är alltför begränsad, men mot bakgrund av att riksdagen redan har gett regeringen ett tillkännagivande om saken och regeringen har meddelat att frågan bereds inom Regeringskansliet saknas det anledning för riksdagen att ånyo göra ett tillkännagivande om att framförandet av falska polisfordon ska kriminaliseras. Utskottet avstyrker därför motion 2017/18:1006 (KD).

Förbud mot skyddsvästar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om ett straffbelagt förbud mot inköp, innehav och nyttjande av skyddsvästar.

Motionen

I motion 2017/18:123 av Allan Widman (L) begärs ett tillkännagivande om att utreda ett straffbelagt förbud mot inköp, innehav och nyttjande av skyddsvästar. Motionären skriver att det har blivit mycket vanligt bland unga

kriminella i Malmö att bära skyddsväst på allmän plats. Motionären menar att bärande av skyddsväst medverkar till att sänka tröskeln för användande av grovt våld och skapar en djup känsla av otrygghet hos allmänheten och att det därför bör kriminaliseras.

Bakgrund

Gällande rätt

Definitionen av krigsmateriel återfinns i det regelverk som meddelats med stöd av lagen (1992:1300) om krigsmateriel. Som krigsmateriel definieras bl.a. vissa typer av skyddsvästar. Lagen om krigsmateriel ställer emellertid bara krav på tillstånd till produktion, utförelse och införelse av krigsmateriel. Däremot är det t.ex. inte förbjudet för privatpersoner i Sverige att köpa, inneha och bära skyddsvästar.

Tidigare utskottsbehandling

Ett likalydande yrkande behandlades av försvarsutskottet i betänkande 2016/17:FöU10. Försvarsutskottet gjorde följande ställningstagande:

Utskottet konstaterar att det utredningsuppdrag som har bildat grund för propositionen inte har omfattat införandet av ett särskilt straffstadgande som gör innehav och användning av krigsmateriel förbjuden för privatpersoner. Därför har det inte heller funnits möjlighet att ordentligt behandla detta inom ramen för det aktuella lagstiftningsärendet.

Utskottet ser fram emot resultatet av både den inledda översynen av Tullverkets befogenheter när det gäller kontroll av införelse av brandfarliga och explosiva varor som regeringen aviserar i propositionen och en kommande redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av det tillkännagivande som riksdagen tidigare har riktat till regeringen om behovet av en översyn av lagstiftningen om handgranater i sin helhet (bet. 2015/16:FöU11, rskr. 2015/16:200).

Det finns i dagsläget inte skäl att vidta ytterligare åtgärder, och därför avstyrks samtliga nu aktuella motionsyrkanden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att ta något initiativ med anledning av motionen. Därmed avstyrks motion 2017/18:123 (L).

Livstidsstraff

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att införa förvaring som påföljd och en sänkning av åldersgränsen för livstidsstraff.

Jämför reservation 12 (M) och 13 (SD, -).

Motionerna

I motion 2017/18:3055 av Adam Martinen och Patrick Reslow (SD, -) begärs ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att införa förvaring som påföljd. Förvaring skulle vara ett tidsbestämt straff som kan dömas ut när det finns en återfallsrisk och den dömda bedöms som farlig för samhället om han eller hon släpps ut.

I motion 2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 48 begärs ett tillkännagivande om att utreda en sänkning av åldersgränsen för livstidsstraff alternativt att straffskalan för de som är för unga för att dömas till livstids fängelse ses över.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 26 kap. 1 § brottsbalken kan fängelse dömas ut enligt vad som gäller för det enskilda brottet på viss tid eller på livstid. Fängelse på livstid är stadgat endast för ett fåtal brott och aldrig som enda möjliga straff. Ett livstidsstraff kan omvandlas till ett tidsbestämt straff, se lagen (2006:45) om omvandling av fängelse på livstid. Omvandling kan också ske genom nåd av regeringen, se 12 kap. 9 § regeringsformen. Om omvandling sker tillämpas därefter vanliga frigivningsregler.

Livstids fängelse kan för närvarande dömas ut för ett femtontal brott i fredstid, exempelvis mord, grovt spioneri, folkmord, människorov och grov mordbrand. För terroristbrott kan livstids fängelse dömas ut i ytterligare ett antal fall. Vid brott i krigstid tillkommer ett femtontal brott som har fängelse på livstid i straffskalan.

Enligt 29 kap. 7 § andra stycket brottsbalken får ingen dömas till fängelse på livstid för brott som han eller hon begått före 21 års ålder.

Pågående arbete

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson gav i januari 2018 följande svar på en skriftlig fråga om skärpta ungdomspåföljder (fr. 2017/18:605):

Det är viktigt med tidiga insatser för barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet. Det är också viktigt att vi har tydliga och konsekventa ungdomspåföljder som kan bidra till att förebygga och hindra att unga fortsätter begå brott. Påföljdsutredningen, som lämnade sitt betänkande 2012, föreslog att det skulle införas nya påföljder för unga. Den borgerliga

regeringen vidtog dessvärre inga åtgärder för att gå vidare med förslagen. Sedan utredningens ställningstaganden gjordes har vissa av förutsättningarna för dessa förändrats. Jag gav därför i december 2016 en utredare i uppdrag att överväga och komplettera de bedömningar och förslag som lämnats av Påföljdsutredningen om nya påföljdsinslag för unga lagöverträdare. Utredaren redovisade sitt uppdrag i juni förra året i promemorian Nya ungdomspåföljder (Ds 2017:25). I promemorian föreslås två nya påföljder för unga.

Förslaget om ungdomsövervakning med åtgärder som gör att unga kan hållas borta från platser med droger och kriminalitet på helger och kvällar tycker jag är särskilt intressant. Påföljden innefattar tydliga inskränkningar i den unges rörelsefrihet, som utgångspunkt i form av s.k. helghemarrest. Till skillnad från Påföljdsutredningens förslag föreslås de rörelsebegränsade inslagen i princip alltid kontrolleras med elektronisk övervakning. Statens institutionsstyrelse (SiS) föreslås vara huvudman för påföljden.

Promemorian har remissbehandlats. Förslaget om ungdomsövervakning har överlag mottagits väl av remissinstanserna. Några av remissinstanserna ifrågasätter dock valet av huvudman för påföljden och om det inte vore bättre att huvudmannskapet ankom på Kriminalvården. Frågan om nya ungdomspåföljder är mycket viktig för regeringen och förslagen bereds vidare i högt tempo inom Regeringskansliet.

Regeringen beslutade i december 2017 att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå ändringar av den straffrättsliga särbehandlingen av lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år (dir. 2017:122). Syftet är att åstadkomma att påföljdsbestämningen för denna åldersgrupp ska motsvara den som gäller för andra myndiga lagöverträdare. I uppdraget ingår därför att lämna förslag som innebär att den åldersgruppen behandlas som andra myndiga lagöverträdare vid straffmätningen och när det gäller val av påföljd. Det ingår också i uppdraget att analysera vad en sådan ordning kan få för konsekvenser för lagöverträdare i åldern 15–17 år och mot den bakgrunden överväga olika modeller för hur straffmätningen för lagöverträdare i den åldersgruppen skulle kunna göras. Uppdraget ska redovisas senast den 21 december 2018.

Regeringen utsåg i oktober 2016 en särskild utredare som fick i uppdrag att lämna förslag på hur bestämmelsen om mord bör utformas för att åstadkomma ett skärpt straff för brottet genom en ökad användning av livstidsstraffet. I augusti 2017 mottog regeringen promemorian Ds 2017:38 Livstidsstraff för mord. Utredaren konstaterar att uppdraget gått ut på att hitta en lagteknisk lösning som innebär att påföljden för de mord där straffet i dag bestäms till ett längre fängelsestraff än 14 år, framöver ska vara livstids fängelse. I promemorian föreslås att livstids fängelse pekas ut som normalstraff för mord. Först om omständigheterna inte påkallar ett livstidsstraff ska det vara möjligt att välja ett tidsbestämt straff. Lagändringen bör enligt utredningen leda till en väsentlig ökning av användningen av livstidsstraffet. Tanken är att de mord som har ett mycket högt straffvärde, men som ändå leder till ett tidsbestämt straff, i fortsättningen ska bestraffas med livstids fängelse. Det kan enligt utredningen förutses att en majoritet av de personer som döms till fängelse för

mord kommer att dömas till livstids fängelse. Enligt uppgift från regeringen ska en proposition lämnas till riksdagen i september 2018.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om att straffrabatten för gärningsmän mellan 18 och 20 år ska tas bort eller minskas, senast förra året i ett betänkande om unga lagöverträdare (bet. 2016/17:JuU21 s. 21 f.). Utskottet föreslog ett tillkännagivande om att regeringen borde göra en översyn av bestämmelsen om att gärningsmannens ungdom ska beaktas särskilt i fråga om personer som fyllt 18 år men inte 21 år vid tidpunkten för brottet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:224).

I betänkande 2017/18:JuU18 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att ta bort den s.k. straffrabatten för unga lagöverträdare mot bakgrund av att regeringen utsett en särskild utredare som ska överväga och föreslå ändringar av den straffrättsliga särbehandlingen av lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år.

Utskottets ställningstagande

Regeringen beslutade som framgått i december 2017 att ge en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå ändringar av den straffrättsliga särbehandlingen av lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år för att påföljdsbestämningen för denna åldersgrupp ska motsvara den som gäller för andra myndiga lagöverträdare. Mot denna bakgrund anser utskottet att det här aktuella motionsyrkandet om att utreda en sänkning av åldersgränsen för livstidsstraff alternativt att se över straffskalan för de som är för unga för att dömas till livstids fängelse får anses i huvudsak tillgodosett, och utskottet avstyrker därför motion 2017/18:3569 (M) yrkande 48.

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom yrkandet om att införa förvaring som påföljd. Utskottet avstyrker motion 2017/18:3055 (SD).

Återfall

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om borttagande av straffrabatter och om försvårande och förmildrande omständigheter.

Jämför reservation 15 (M, C, L, KD), 16 (L), 17 (M) och 18 (SD, -).

Motionerna

I motion 2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 3 (i denna del) begärs ett tillkännagivande om straffskärpning för

återfallsförbrytare bl.a. genom att det i bestämmelsen i 26 kap. 2 § brottsbalken om fängelsestraffets längd vid flerfaldig brottslighet införs ett minimitillägg. Även i motion 2017/18:2323 av Cecilia Widegren (M) yrkas ett tillkännagivande om straffskärpning för återfallsförbrytare.

I motion 2017/18:2554 av Lars Hjalmered (M) yrkas ett tillkännagivande om avskaffad mängdrabatt vid upprepade återfall i brottslighet. Ett liknande yrkande framförs i motion 2017/18:1013 av Jörgen Warborn (M) yrkande 1, 2017/18:2879 av Sten Bergheden (M) och i partimotion 2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 50.

I partimotion 2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 51 begärs ett tillkännagivande om att det ska införas en särskild straffskärpningsgrund vid återfall i brott.

I motion 2017/18:3582 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om en straffskärpningsregel för innehav av vapen, explosiva varor eller krigsmaterial då en person tidigare är dömd för brott.

Bakgrund

Riksdagen beslutade i maj 2010 (prop. 2009/10:147, bet. 2009/10:JuU32, rskr. 2009/10:272) om en reform om straffmätning som syftade till att höja straffen för allvarliga våldsbrott och för grovt vållande till annans död, att öka spännvidden mellan straffen för brott i allmänhet och att skärpa straffen vid återfall i brott. Straffen för allvarliga våldsbrott höjdes generellt. En särskild straffskala – fängelse i lägst fyra och högst tio år – infördes för misshandel som är synnerligen grov. Straffminimum för grov utpressning och grovt vållande till annans död höjdes från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. Försvårande och förmildrande omständigheter gavs ett ökat genomslag vid straffvärdesbedömningen av brott i allmänhet. Den försvårande omständigheten att brottslighet har bedrivits i organiserad form utvidgades särskilt på så sätt att det ska beaktas som försvårande om brottet utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering. Dessutom förtydligades att återfall i brott ska beaktas i skärpande riktning vid bestämmande av straff.

I maj 2016 beslutade riksdagen (prop. 2015/16:151, bet. 2015/16:JuU30, rskr. 2015/16:241) om en reform av regleringen om ny påföljdsbestämning efter tidigare dom. Syftet var att förenkla och förtydliga de regler som gäller för hur domstolen ska bestämma påföljd när en tilltalad döms för ytterligare brott som begåtts innan en tidigare påföljd helt har verkställts eller upphört. I en sådan situation ska rätten som huvudregel bestämma en ny påföljd för den tillkommande brottsligheten. Möjligheten att bestämma att en tidigare dom ska omfatta också tillkommande brottslighet, s.k. konsumtionsdom, eller att undanröja en utdömd påföljd och bestämma ny gemensam påföljd för den samlade brottsligheten ska enligt lagändringen bara användas i undantagsfall. Regleringen gjordes också mer konsekvent när det gäller hur brott som utgör återfall ska behandlas. Enligt de nya bestämmelserna ska det göras en

principiell skillnad mellan brott begångna före en tidigare dom (nyupptäckt brottslighet), och brott begångna efter en tidigare dom men innan påföljden helt har verkställts eller annars upphört (ny brottslighet). Förslagen innebär bl.a. att gemensam straffmätning fortsättningsvis endast ska tillämpas vid nyupptäckt brottslighet.

Gällande rätt

Av 29 kap. 1 § brottsbalken framgår att straff, med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning, ska bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde. Vidare framgår av 29 kap. 2 och 3 §§ vilka försvårande och förmildrande omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av straffvärdet, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp.

I 29 kap. 4 § brottsbalken regleras betydelsen av återfall vid straffmätningen. Det framgår av bestämmelsen att rätten vid straffmätningen utöver brottets straffvärde i skärpande riktning ska ta hänsyn till om den tilltalade tidigare gjort sig skyldig till brott, om inte förhållandet beaktas genom påföljdsvalet eller i tillräcklig utsträckning genom förverkande av villkorligt medgiven frihet. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas vilken omfattning den tidigare brottsligheten haft, vilken tid som förflutit mellan brotten samt om den tidigare och den nya brottsligheten är likartade eller brottsligheten i båda fallen är särskilt allvarlig. Hänsyn till tidigare brottslighet ska i första hand tas genom påföljdsvalet eller genom förverkande av villkorligt medgiven frihet. Vid straffmätningen ska återfall beaktas endast om återfallet inte kan anses ha beaktats tillräckligt på något av de nu berörda sätten. I praktiken innebär detta att återfall endast undantagsvis ska beaktas vid straffmätningen om den tilltalade inte tidigare dömts till fängelse eller om det finns utrymme för förverkande av en villkorligt medgiven frihet. Med uttrycket omfattningen av gärningsmannens tidigare brottslighet markeras att behovet av straffskärpning gör sig särskilt gällande i samband med upprepade återfall. När sådana återfall bör ge anledning till en straffskärpning är bl.a. beroende av om det finns andra sådana omständigheter som nämns i bestämmelsen. Ju allvarligare brottsligheten är, desto färre återfall behövs för att en särskild straffskärpning ska vara motiverad. Betydelsen av den tid som förflutit mellan brotten beror bl.a. på vilken form av brottslighet som är aktuell. Vid allvarlig brottslighet eller brott som begås med relativt långa intervaller som bokföringsbrott eller skattebrott är tidsaspekten av mindre betydelse än vid andra brott. Även tiden mellan det senaste brottet och lagföringen kan vara av betydelse för om det finns skäl att ta hänsyn till ett återfall vid straffmätningen. Som en allmän utgångspunkt gäller normalt att brottslighet som ligger mer än fyra år tillbaka i tiden inte beaktas enligt denna paragraf. Någon överensstämmelse när det gäller brottsrubricering krävs inte för att tidigare och ny brottslighet ska anses vara likartade. Olika former av förmögenhetsbrott får i allmänhet anses vara likartade oberoende av

rubriceringen. Däremot måste våldsbrott och förmögenhetsbrott normalt anses vara olikartade brott även om exempelvis såväl misshandel som stöld kan anses utgöra likartad brottslighet i förhållande till tidigare eller efterföljande rånbrottslighet.

Den s.k. mängdrabatten följer av 30 kap. 3 § brottsbalken. Där stadgas att rätten, om någon döms för flera brott, normalt sett ska döma till gemensam påföljd för brottet. Härvid gäller att böter får användas som gemensamt straff endast om böter kan följa på vart och ett av brotten. Fängelse får däremot användas som gemensamt straff om fängelse kan följa på något av brotten (25 kap. 5 § och 26 kap. 2 § brottsbalken). Vid straffmätningen av flerfaldig brottslighet som bedöms vid ett och samma tillfälle tillämpas inte principen om kumulaton. Straffmätningen kan sägas präglas av asperationsprincipen och ett system med mängdreduktioner (se t.ex. NJA 2012 s. 849).

Bestämmelser om fängelsestraffets längd när någon döms för flera brott finns i 26 kap. 2 § brottsbalken. Härav följer att fängelse på viss tid inte får överstiga vare sig de högsta straffen för brotten sammanlagda med varandra eller 18 år. Fängelsestraffet får inte heller överstiga det svåraste straffet med mer än 1 år om det svåraste straffet är kortare än fängelse i 4 år. Om det svåraste straffet är fängelse i 4 år men inte uppgår till fängelse i 8 år får det svåraste straffet överskridas med 2 år. Om slutligen det svåraste straffet är fängelse i 8 år eller längre får det svåraste straffet överskridas med 4 år. Det anförda innebär t.ex. att straffet för två eller flera fall av misshandel och/eller stöld maximalt är fängelse i 3 år. Om däremot flera fall av t.ex. grov stöld föreligger till bedömning är det maximala straffet fängelse i 8 år.

I 26 kap. 3 § brottsbalken anges de yttre ramarna för längden av fängelsestraff vid återfall. Bestämmelsen anger förutsättningarna för att gå utöver straffskalan för brottet eller den samlade brottsligheten.

I Påföljdsutredningens uppdrag ingick att göra en total översyn av påföljdssystemet för såväl vuxna som unga lagöverträdare (dir. 2009:60). Ett av uppdragen var att analysera frågan om straffvärdesbestämning vid flerfaldig brottslighet (30 kap. 3 § brottsbalken) och vid behov lämna förslag som ger sådan brottslighet större genomslag vid påföljdsbestämningen eller som motverkar brottsligheten mer effektivt. Utredaren skulle vidare bl.a. ta ställning till och föreslå vilka kriterier som ska gälla för tidigare brottslighet och vilken betydelse sådan brottslighet ska tillmätas vid påföljdsvalet och straffmätningen samt i fråga om förverkande av villkorligt medgiven frihet. 2012 överlämnade Påföljdsutredningen sitt betänkande Nya påföljder (SOU 2012:34) till regeringen. Betänkandet har fram till i dag resulterat i tre propositioner, Ny påföljd efter tidigare dom (prop. 2015/16:151), Strafflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet (prop. 2014/15:37) och Tydligare reaktioner på ungas brottslighet (prop. 2014/15:25).

I 34 kap. brottsbalken finns bestämmelser om sammanträffande av brott och förändring av påföljd.

Pågående arbete

I mars 2018 besvarade justitie- och inrikesminister Morgan Johansson en skriftlig fråga om mängdrabatt för lagöverträdare på följande sätt (fr. 2017/18:841):

Tomas Tobé har frågat mig om jag avser att vidta några särskilda åtgärder för att skärpa straffen för den som döms för flera brott eller återfall i brott.

Det är viktigt att den som begår flera brott får ett straff som står i proportion till brottslighetens allvar. Brott ska aldrig löna sig. Regeringen har genomfört en reform som innebär att fler gärningar ska behandlas som återfall och därmed mötas av en skärpt straffrättslig reaktion. Möjligheten att låta en tidigare påföljd omfatta ytterligare brott har begränsats. Numera måste domstolen döma ut en ny påföljd vid återfall.

Det är också viktigt att brott klaras upp och lagförs så snabbt och effektivt som möjligt. En snabb lagföring av varje enskilt brott kan innebära att fler brott bedöms som återfall i stället för att prövas gemensamt. Åtgärder för en snabbare lagföring är prioriterade för regeringen. En utredare har just nu i uppdrag att överväga sådana åtgärder med särskilt fokus på bl.a. den som återfaller i brott. Slutredovisningen ska lämnas senast den 15 april i år.

Den nuvarande regeringen har genomfört ett 30-tal straffskärpningar under mandatperioden. Moderaternas förslag till förändring skulle emellertid riskera att få oönskade eller till och med stötande effekter. Det skulle t.ex. innebära att ett antal grova stölder skulle kunna ge högre straff än en våldtäkt.

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson gav i december 2016 följande svar på en skriftlig fråga om avskaffad mängdrabatt (fr. 2016/17:430):

Lars Hjalmered har frågat mig om jag avser att lämna förslag till riksdagen om en avskaffad mängdrabatt vid upprepade återfall i brottslighet.

Det är viktigt att den som begår flera brott får ett straff som står i proportion till brottslighetens allvar. Brott ska aldrig löna sig. Regeringen har nyligen genomfört en reform som innebär att fler gärningar ska behandlas som återfall och därmed mötas av en skärpt straffrättslig reaktion. Möjligheten att låta en tidigare påföljd omfatta ytterligare brott har begränsats. Numera måste domstolen döma ut en ny påföljd vid återfall.

Regeringen arbetar också aktivt för att minska brottsligheten och öka tryggheten. Brottsförebyggande åtgärder är en viktig del i detta. Arbetet mot återfall i brott kräver ett brett grepp och samverkan med många aktörer. Regeringen har därför tagit initiativ till en nationell satsning inom det brottsförebyggande arbetet. Inom den satsningen kommer åtgärder som syftar till att förebygga återfall i brott att vara en viktig del.

Inte minst för brottsoffren är det viktigt att brott klaras upp och lagförs så snabbt och effektivt som möjligt. När lagföringen drar ut på tiden kan, som Lars Hjalmered påpekar i sin fråga, den straffrättsliga reaktionen bli mildare. Jag har tillsammans med inrikesministern aviserat att åtgärder för en snabbare lagföring är prioriterade för regeringen. Målsättningen är att ett uppdrag att överväga sådana förändringar med särskilt fokus på bl.a. den som återfaller i brott ska kunna beslutas inom kort. De beslutade och planerade åtgärderna ger uttryck för regeringens politik på området och adresserar den problematik som Lars Hjalmered lyfter fram.

I mars 2016 utsåg regeringen en särskild utredare (dir. 2016:28) med uppdrag att bl.a.

- analysera och ta ställning till om risk för återfall i allvarlig brottslighet ska beaktas särskilt som skäl mot villkorlig frigivning
- oavsett ställningstagande i sak föreslå hur en ordning där sådan risk beaktas särskilt bör vara utformad
- överväga om förutsättningarna för och innehållet i de särskilda föreskrifter som kan meddelas under prövotiden efter villkorlig frigivning bör ändras.

I juni 2017 överlämnade utredaren betänkandet Villkorlig frigivning – förstärkta åtgärder mot återfall i brott (SOU 2017:61) till regeringen. Utredningen lämnar följande förslag:

- Skärpta regler om övervakning för dömda som avtjänar straff överstigande tre år.
- Vissa förändringar när det gäller de särskilda föreskrifterna som kan meddelas den frigivne, t.ex. ökade möjligheter att föreskriva drogtester.
- En möjlighet att kontrollera efterlevnaden av meddelade föreskrifter genom elektroniska hjälpmedel.
- Ökade möjligheter att förverka villkorligt medgiven frihet om den frigivne inte sköter sig under övervakningen.

När det gäller huruvida risk för återfall i allvarlig brottslighet ska beaktas som skäl mot villkorlig frigivning kom utredningen till slutsatsen att nackdelarna med en ordning som innebär att det ska vara möjligt att skjuta upp den villkorliga frigivningen på grund av risk för återfall i brott inte uppväger intresset av samhällsskydd i dessa fall. I enhetlighet med sitt uppdrag lämnade utredningen ändå förslag som innebär att den villkorliga frigivningen i vissa fall ska kunna skjutas upp på grund av risken för att den dömda begår nya brott.

Enligt muntlig uppgift från Regeringskansliet ska en lagrådsremiss vara klar före sommaren 2018.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2016/17:JuU16 konstaterade utskottet att en reform av regleringen om ny påföljdsbestämning efter tidigare dom genomfördes 2016 (prop. 2015/16:151, bet. 2015/16:JuU30) och att regeringen i propositionen gjorde bedömningen att regleringen av straffvärdesbedömningen av flerfaldig brottslighet i övrigt har goda skäl för sig och är väl förankrad i rättssystemet. Utskottet konstaterade vidare att regeringen behandlade tillkännagivandet om straffet vid flerfaldig brottslighet i propositionen (se skr. 2016/17:75 s. 23). Avslutningsvis anförde utskottet att det inte finns anledning för riksdagen att nu ta några ytterligare initiativ när det gäller straffet för flerfaldig brottslighet. I samma betänkande behandlades några motioner som aktualiserar bestämmelserna i 29 kap. brottsbalken om försvårande och förmildrande omständigheter. Utskottet, som konstaterade att de gällande bestämmelserna är väl avvägda, ville peka på att regeringen nyligen överlämnat proposition

2016/17:108 Straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott. I propositionen föreslås att straffskalorna för vissa allvarliga våldsbrott skärps. Propositionen kommer att behandlas i justitieutskottet under våren 2017. Med detta i beaktande var utskottet inte berett att föreslå några ändringar när det gäller bestämmelserna i 29 kap. brottsbalken.

I betänkande 2015/16:JuU18 föreslog utskottet ett tillkännagivande om att regeringen bör se över den s.k. straffrabatten och införa en ny brottsrubricering som tar sikte på systematiska stölder. I samma betänkande behandlade utskottet ett motionsyrkande om hänsynen till brottets straffvärde. Utskottet anförde att de befintliga straffbestämmelserna är väl avvägda och att det får lämnas till rättstillämpningen att utdöma påföljder i enskilda fall. Utskottet var vidare inte berett att ställa sig bakom förslaget att det faktum att otillåtna eller kränkande utredningsmetoder använts för att klarlägga en gärningsmans skuld inte ska beaktas i strafflindrande hänseende. Om förmildrande omständigheter har förekommit får bedömas i varje enskilt fall, anförde utskottet. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:196).

Våren 2015 föreslog utskottet ett tillkännagivande om straffvärdesbestämning vid flerfaldig brottslighet (bet. 2014/15:JuU14 s. 68). Utskottet anförde att bestämmelserna i praktiken innebär att en person som döms för flera brott åtnjuter en straffrabatt. Påslaget i straff blir i dessa fall proportionellt sett lägre för varje ny gärning som brottslingen döms för. Enligt utskottets uppfattning borde regelverket skärpas och ge uttryck för en strängare syn på flerfaldig brottslighet än vad som är fallet i dag. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2014/15:138). Frågan togs upp av Påföljdsutredningen och behandlades i propositionen Ny påföljd efter tidigare dom (2015/16:151). Riksdagen delade emellertid inte regeringens uppfattning att tillkännagivandet var därmed slutbehandlat (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:296). Tillkännagivandet står således åter som öppet, och regeringen uppger i skrivelsen 2017/18:75 att frågan, med inriktning på en översyn av regleringen av straffvärdesbestämning vid flerfaldig brottslighet, nu analyseras inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete med anledning av riksdagens tidigare tillkännagivande om straffvärdesbestämningar vid flerfaldig brottslighet. Det saknas därför anledning för riksdagen att nu ta några ytterligare initiativ i frågan. Motionerna 2017/18:880 (SD, -) yrkande 3 (i denna del), 2017/18:1013 (M) yrkande 1, 2017/18:2323 (M), 2017/18:2554 (M), 2017/18:2879 (M) och 2017/18:3569 (M) yrkande 50 avstyrks.

Utskottet, som anser att bestämmelserna om förmildrande och försvårande omständigheter är väl avvägda, är inte berett att ställa sig bakom de åtgärder som efterfrågas i motionerna 2017/18:3569 (M) yrkande 51 och 2017/18:3582 (L) yrkande 9. Motionerna avstyrks.

Otillåten brottsprovokation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att otillåten brottsprovokation inte ska leda till straffreducering.

Motionen

I motion 2017/18:880 av Adam Martinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 3 (i denna del) begärs ett tillkännagivande om borttagande av strafflindring vid otillåten brottsprovokation.

Bakgrund

I NJA 2007 s. 1037 var frågan hur den omständigheten att de tilltalade provocerats att begå brotten av en infiltratör polisen använde skulle bedömas. Högsta domstolen gjorde med hänvisning till Europakonventionens krav på en rättvis rättegång och hur det kravet tolkats av Europadomstolen följande uttalande:

Vid en samlad bedömning synes övervägande skäl tala för att i sådana fall som Europadomstolens praxis avser, polisprovokation enligt svensk rätt bör betraktas som en bristande materiell straffbarhetsbetingelse. Något direkt lagstöd för en sådan tillämpning finns visserligen inte men inte heller något lagligt hinder mot att på detta sätt tillgodose de krav som följer av Europakonventionen och den praxis som Europadomstolen utvecklat.

Det bör betonas att vad som nu sagts endast tar sikte på fall där rättvisan i rättegången bör anses ha blivit oåterkalleligen undergrävd till följd av polisprovokation. En annan sak är att det i fall där en provokation inte utesluter straffbarhet kan finnas skäl att beakta provokationen genom lindring av påföljden eller påföljdseftergift (jfr Sequeira). Detta kan enligt svensk rätt ske med tillämpning av bestämmelserna i 29 kap. 5 och 6 §§ BrB. Dessa bestämmelser lämnar emellertid inte utrymme för att avbryta ett inlett brottmålsförfarande utan förutsätter tvärtom en fällande dom. Inte heller torde möjligheten av att domstol skulle finna bestämmelserna tillämpliga vara tillräckligt för att åklagare skall kunna anses berättigad att underlåta åtal. Bestämmelserna kan mot den bakgrunden inte heller anses tillräckliga för att undvika ett konventionsbrott i sådana fall som här berörts.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2015/16:JuU18 behandlades bl.a. ett yrkande om att otillåten användning av utredningsmetoder för att klarlägga en gärningsmans skuld inte ska medföra strafflindring. Utskottet anförde att det inte var berett att ställa sig bakom förslaget att det faktum att otillåtna eller kränkande utredningsmetoder använts för att klarlägga en gärningsmans skuld inte ska beaktas i strafflindrande hänseende. Om förmildrande omständigheter har förekommit får bedömas i varje enskilt fall, anförde utskottet. Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:196).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning och är inte berett att ställa sig bakom förslaget om borttagande av straffflintring när det förekommit otillåten brottsprovokation. Om förmildrande omständigheter har förekommit får bedömas i varje enskilt fall. Därmed avstyrks motion 2017/18:880 (SD, -) 3.1 (i denna del).

Åtgärder mot grov organiserad brottslighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att införa en särskild straffskärpningsgrund för brott som har samband med uppgörelser mellan kriminella grupperingar, om vistelseförbud för den som döms för allvarlig gängrelaterad brottslighet och om utvidgning av det kriminaliserade området vad avser förstadier till brott som är särskilt knutna till organiserad brottslighet.

Jämför reservation 18 (L), 19 (M, KD) och 20 (M).

Motionerna

I partimotion 2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 27 föreslås att det ska införas en särskild straffskärpningsgrund för brott som har samband med uppgörelser mellan kriminella grupperingar. I samma motion yrkande 28 begärs ett tillkännagivande om att kunna döma till vistelseförbud för en person som döms för allvarlig gängrelaterad brottslighet.

I motion 2017/18:3582 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 6 vill motionärerna ha ett tillkännagivande om ytterligare utvidgning av det kriminaliserade området vad avser förstadier till brott som är särskilt knutna till organiserad brottslighet.

Bakgrund

Gällande rätt

I Sverige finns det inte någon vedertagen definition av organiserad brottslighet. Det närmaste man i svensk rätt kommer en definition är bestämmelsen i 29 kap. 2 § 6 brottsbalken. Enligt bestämmelsen ska som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet särskilt beaktas bl.a. om ett brott utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering. Utmärkande för den organiserade brottsligheten är bl.a. att flera personer är delaktiga i den brottsliga verksamheten och att brottsligheten ofta är välplanerad.

I december 2015 presenterade regeringen en samlad insats mot organiserad brottslighet. Insatsen är långsiktig, angriper den organiserade brottsligheten

från flera håll och tar sikte på att både bekämpa och förebygga brottsligheten. Initiativet till satsningen tog statsministern i sitt sommartal den 16 augusti 2015. Nedan redovisas en del av de lagförslag som har lämnats av regeringen i syfte att motverka den organiserade brottsligheten.

I propositionen Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet (prop. 2015/16:113) föreslog regeringen flera ändringar i det straffrättsliga regelverket för att denna typ av brottslighet mer effektivt ska kunna motverkas. Ändringarna var i huvudsak följande:

- Försök, förberedelse och stämpling till allvarliga brott kriminaliserades i större utsträckning än tidigare.
- Bestämmelsen om straff för förberedelse och stämpling ändrades så att högre straff än fängelse i två år ska kunna dömas ut i fler fall.
- Den som har ett bestämmande inflytande i en sammanslutning och låter bli att förhindra vissa allvarliga brott inom ramen för sammanslutningen ska kunna dömas för det.
- Det infördes nya omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt.
- Brottsbeteckningarna grovt brott och/eller ringa brott infördes för de brott som berördes av förslagen och som inte redan hade en sådan beteckning.

Förslaget bifölls av riksdagen (bet. 2015/16:JuU16, rskr. 2015/16:234).

Den 1 juli 2016 infördes utökade möjligheter att förverka utbyte av brott som har samband med organiserad brottslighet. Lagändringen innebär att möjligheterna att förverka inte bara utbytet av ett konkret brott, utan även utbyte av en inte närmare preciserad brottslig verksamhet (utvidgat förverkande), utökas till att gälla vid fler brott.

Utvidgat förverkande kan beslutas vid alla brott som har fyra års fängelse eller mer i straffskalan. Utvidgat förverkande kan även beslutas vid brott som har två års fängelse eller mer i straffskalan om brottet har varit en del i organiserad brottslighet. Vidare ges större möjligheter att besluta om förverkande även om det inte finns en fällande dom (prop. 2015/16:155, bet. 2015/16:JuU28, rskr. 2015/16:239).

Den 15 augusti 2016 trädde den nya lagen om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet i kraft. Den nya lagen syftar till att underlätta informationsutbytet mellan myndigheter som samverkar för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som är av allvarlig eller omfattande karaktär och bedrivs i organiserad form eller systematiskt av en grupp individer (prop. 2015/16:167, bet. 2015/16:JuU31, rskr. 2015/16:314).

Pågående arbete

I februari 2018 gav regeringen en utredare i uppdrag att se över ett flertal frågor som har kopplingar till den organiserade tillgreppsbrotsligheten och

som rör tillträdesförbud till bl.a. butiker. Uppdraget ska redovisas senast den 18 januari 2019 (Ju2018/00533/LP).

I betänkande 2016/17:JuU15 behandlas regeringens skrivelse Tillsammans mot brott – ett nationellt brottsförebyggande program (skr. 2016/17:126). I betänkandet föreslår utskottet ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden om att regeringen dels inte ska tillsätta en nationell samordnare för brottsförebyggande frågor, dels ska återkomma till riksdagen med en redovisning av vilka konkreta brottsförebyggande åtgärder som regeringen avser att vidta och när man avser att vidta dessa åtgärder.

Regeringen presenterar i skrivelsen det nationella brottsförebyggande programmet som syftar till att skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i hela samhället. Programmet ska också bidra till att stimulera och entusiasmera fler berörda aktörer att vidta brottsförebyggande åtgärder och att utveckla samverkan, såväl på nationell som på regional och lokal nivå. Det riktar sig till en bred målgrupp, såsom myndigheter, landsting, kommuner, näringslivet och det civila samhällets organisationer.

I programmet beskrivs regeringens övergripande målsättningar för hur ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete bör bedrivas och hur samverkan mellan berörda aktörer kan utvecklas. Vidare anges regeringens målsättningar för och exempel på hur förebyggande insatser kan riktas mot såväl individer som riskerar att begå och har begått brott, som de tillfällen och situationer där brott riskerar att uppstå. Under respektive målsättning beskrivs sammanfattningsvis hur regeringen avser att verka för att målsättningarna ska uppnås.

I skrivelse 2017/18:75 anför regeringen att ovan nämnda tillkännagivanden inte är slutbehandlade. Regeringen skriver att regeringens brottsförebyggande satsning pågår och arbetet bedrivs i enlighet med de mål som regeringen har slagit fast i det nationella brottsförebyggande programmet, Tillsammans mot brott (skr. 2016/17:126). En rad åtgärder har vidtagits, bl.a. har en utredare fått i uppdrag att med utgångspunkt i redan vidtagna och planerade åtgärder lämna förslag på vilka eventuella ytterligare insatser, framför allt av socialpreventiv karaktär, som bör vidtas för att förebygga brottsligheten och öka människors trygghet i socialt utsatta områden (Ju2017/06760/LP). Ett annat exempel är uppdraget till Tullverket att, i samverkan med Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket förebygga brottslighet kopplad till smuggling av alkohol (Fi2017/02815/S3). Brottsförebyggande rådet (Brå) ska den 31 mars varje år lämna en rapport om hur det brottsförebyggande arbetet har bedrivits och utvecklats (Ju2017/01526/KRIM). Rapporten ska ge en övergripande bild av hur det brottsförebyggande arbete som bedrivits på nationell, regional och lokal nivå har utvecklats. Rapporten ska även belysa vad insatserna har lett till och lyfta fram de mest centrala fortsatta utvecklingsbehoven. Brås rapport kommer att ligga till grund för eventuella ytterligare förslag till åtgärder på området. Avslutningsvis anges att regeringen kontinuerligt följer upp det brottsförebyggande programmet och avser att

regelbundet återrapportera till riksdagen om arbetet. Nästa återrapportering kommer att ske under 2019.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2015/16:JuU16 behandlades propositionen Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet (prop. 2015/16:113) och nio yrkanden i följdmotioner. Utskottet föreslog att riksdagen skulle bifalla propositionen. I ärendet avstyrkte utskottet bl.a. två yrkanden om ytterligare kriminalisering av förstadier till brottslighet. Utskottet gjorde följande ställningstagande:

Att på ett tidigt stadium kunna ingripa mot allvarigare brott är viktigt i arbetet mot organiserad brottslighet. Sådan brottslighet föregås många gånger av noggrann planering vid vilken flera personer deltar, varför bestämmelserna om osjälvständiga brott är av särskild betydelse för möjligheterna att motverka densamma. En utgångspunkt för bedömningen av om ett brott bör straffbeläggas på försöks- och förberedelse- eller stämplingsstadiet är att det beteende som ska kriminaliseras är straffvärt. Kriminalisering av förstadier till brott bör dessutom förbehållas brott av ett visst allvar, varför en utgångspunkt för bedömningen av om kriminalisering ska ske bör vara det fullbordade brottets abstrakta straffvärde. Därutöver bör det också i praktiken finnas fall av brottet som är så allvarliga att ett ingripande redan på förstadiet framstår som motiverat. Det måste också finnas ett reellt tillämpningsområde för det osjälvständiga brottet. Det bör även krävas att införandet av straffansvar får praktisk betydelse och att det blir möjligt att i praktiken upprätthålla kriminaliseringen. Utskottet finner mot denna bakgrund regeringens bedömning av vilka brott som ska kriminaliseras på förstadiet väl avvägda och ser inte anledning att vidta några åtgärder med anledning av förslagen i motion 2015/16:3334 (L) och i motion 2015/16:3336 (SD) yrkande 1.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:234).

I betänkande 2015/16:JuU18 behandlas ett motionsyrkande om att införa en s.k. DIKO-lag. Utskottet anförde följande:

Utskottet anser att den organiserade brottsligheten är en av rättssamhällets största utmaningar. Regeringen har, som nämnts ovan, i februari i år lämnat en proposition om bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet. Därutöver har en proposition lämnats om utökade möjligheter till förverkande. Utskottet välkomnar att förslag har lämnats på detta område.

När det gäller frågan om att införa en ny lag som kriminaliserar delaktighet i organiserad brottslighet, kriminella nätverk eller organisationer och ett särskilt regelverk för s.k. DIKO-relaterad brottslighet vidhåller utskottet sin tidigare inställning och är därmed inte berett att ställa sig bakom motion 2015/16:2841 (SD). Motionen avstyrks.

I betänkande 2014/15:JuU14 behandlades motioner om grov organiserad brottslighet. Utskottet anförde då att ett brott som begås överlagt och inom ramen för en organiserad kriminell verksamhet i allmänhet har ett betydligt högre straffvärde än ett motsvarande brott som exempelvis begås i vredesmod av någon som har haft svårt att besinna sig vid ett enstaka tillfälle. Utskottet ansåg att reglerna om vilka försvårande omständigheter som ska beaktas i straffskärpande riktning inte gav möjlighet att i tillräcklig utsträckning beakta

skillnaden mellan dessa båda situationer. Straffen borde därför enligt utskottet generellt skärpas för brott som begåtts inom ramen för en organiserad kriminell verksamhet. Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande om att regeringen skulle återkomma till riksdagen med förslag om skärpta straff för brott som begåtts inom ramen för en organiserad kriminell verksamhet. Utskottet anförde vidare att drivkraften bakom den grova organiserade brottsligheten är möjligheten att tjäna pengar. Det har under senare år vidtagits åtgärder för att förbättra möjligheterna att komma åt brottsvinsterna. Myndigheterna prioriterar numera att komma åt de grovt kriminellas tillgångar. Detta har i sin tur underlättats genom de ökade lagliga möjligheterna till s.k. utvidgat förverkande. Utskottet ansåg emellertid att såväl lagstiftningen som myndigheternas arbete kan förbättras. Utskottet noterade att Utredningen om utvidgat förverkande (Ju 2013:07) skulle ha slutredovisat sitt uppdrag den 1 september 2014 (se dir. 2014:22). Utskottet ville understryka vikten av att det snarast skulle presenteras ett förslag som gör att det blir lättare att förverka kriminellas tillgångar. Utskottet föreslog ett tillkännagivande med detta innehåll.

Utskottet hänvisade även till betänkandet Organiserad brottslighet – förfälts- och underlåtenhetsansvar, kvalifikationsgrunder m.m. (SOU 2014:63) där det föreslås att den som har ett bestämmande inflytande i en sammanslutning ska kunna dömas för underlåtenhet att hindra brott om han eller hon underlåter att hindra ett brott inom ramen för sammanslutningen. Ansvar ska gälla sådana brott där underlåtenhet att avslöja brott i dag är straffbelagd. Utskottet ansåg att det finns skäl att ytterligare skärpa och utvidga straffansvaret för underlåtenhet att avslöja och hindra brott och föreslog ett tillkännagivande om att regeringen skulle återkomma till riksdagen med ett lagförslag i enlighet med detta.

När det gällde frågan om att införa en ny lag som kriminaliserar delaktighet i organiserad brottslighet, kriminella nätverk eller organisationer, deltagande i kriminell organisation (DIKO), och ett särskilt regelverk för s.k. DIKO-relaterad brottslighet var utskottet inte berett att ställa sig bakom ett sådant system och avstyrkte därför en motion om detta.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare har påpekat utgör grov organiserad brottslighet ett hot mot det demokratiska samhället och är en av samhällets stora utmaningar. Det finns många olika typer av aktörer som ägnar sig åt sådan typ av brottslighet, allt från mer fasta grupperingar till löst sammansatta och snabbt föränderliga nätverk. Även brottsligheten kan ta sig olika uttryck, som t.ex. narkotikabrott, människohandel, vapenbrott, utpressning och ekonomisk brottslighet som skatte- och bokföringsbrott. För att bekämpa den grova organiserade brottsligheten krävs därför ett omfattande arbete på många olika plan, och det är viktigt att de straffrättsliga verktygen är ändamålsenliga. Som har redovisats

ovan har regeringen vidtagit en del åtgärder men mycket arbete återstår ännu. Utskottet är dock inte berett att ställa sig bakom motion 2017/18:3569 (M) yrkande 27 om att det ska införas en särskild straffskärpningsgrund för brott som har samband med uppgörelser mellan kriminella grupperingar. Inte heller anser utskottet att det framkommit något som ger riksdagen anledning att ställa sig bakom ett tillkännagivande om att kunna döma till vistelseförbud för en person som döms för allvarlig gängrelaterad brottslighet som efterfrågas i yrkande 28. Utskottet avstyrker därför båda dessa motionsyrkanden.

Vad gäller ytterligare utvidgning av det kriminaliserade området av förstadier till brott som är särskilt knutna till organiserad brottslighet har utskottet samma inställning som tidigare har angetts, dvs. att de överväganden som har gjorts på det området är väl avvägda. Utskottet är därmed inte berett att vidta några åtgärder med anledning av förslagen i motion 2017/18:3582 (L) yrkande 6. Motionen avstyrks.

Brott med hedersmotiv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att införa en särskild brottsrubricering för brott med hedersmotiv och om att införa hedersmotiv som en särskild straffskärpningsgrund och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att påskynda åtgärder för att skärpa lagstiftningen avseende brott med hedersmotiv och om att skärpa straffen för hedersmord.

Jämför reservation 21 (V).

Motionerna

I motion 2017/18:1748 av Thomas Finnborg (M) yrkas ett tillkännagivande om en översyn av lagstiftningen för hedersmord med syfte att skärpa straffen.

I motion 2017/18:2581 av Lotta Olsson (M) yrkas ett tillkännagivande om att se över rubriceringen ”hedersbrott” för att ändra till ett annat lämpligt namn.

I motion 2017/18:3189 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska besluta om att utredningen om starkare skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv ska lägga fram ett delbetänkande senast våren 2018 när det gäller lagstiftningen avseende brott med hedersmotiv.

I motion 2017/18:2060 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att hedersbrott ska införas som en egen kategori i brottsbalken. I partimotion 2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att överväga en särskild brottsrubricering för brott med hedersrelaterade motiv. Även i motion 2017/18:1318 av Annicka

Engblom m.fl. (M), 2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1, i motion 2017/18:3848 av Maria Stockhaus m.fl. (M) yrkande 2 och i motion 2017/18:3867 av Andreas Carlson m.fl. yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att införa en särskild brottsrubricering för hedersbrott.

I motion 2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att införa hedersmotiv som en egen försvårande omständighet vid bedömning av ett brotts straffvärde. Ett likalydande yrkande framställs även i partimotion 2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 37. I partimotion 2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om att hedersmotiv ska anses som en försvårande omständighet vid straffmätning.

Bakgrund

Gällande rätt

Motivet till ett brott kan och ska alltid beaktas vid straffmätningen. Det framgår t.ex. av 29 kap. 1 § brottsbalken att den som bedömer en gärnings straffvärde särskilt ska beakta den skada, kränkning eller fara som gärningen inneburit, vad gärningsmannen har insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter eller motiv som han eller hon haft. Dessutom kan vissa av de försvårande omständigheter som anges i 29 kap. 2 § brottsbalken ofta vara tillämpliga vid hedersrelaterade brott, kanske främst punkt 3 om huruvida gärningsmannen utnyttjat någons skyddslösa ställning eller särskilda svårigheter att värja sig och punkt 8 om brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person. Ett hedersrelaterat motiv kan således beaktas som en försvårande omständighet enligt gällande lagstiftning.

Pågående arbete

I regeringens skrivelse 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid anfördes (s. 141–142) att frågan om det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv ska övervägas i samband med en utvärdering av tvångsaktenskap och barnaktenskap samt att regeringen avser att återkomma i frågan.

Regeringen beslutade den 9 mars 2017 att ge en utredare i uppdrag att se över hur skyddet mot barnaktenskap, tvångsaktenskap och brott med hedersmotiv kan stärkas. Utredaren ska bl.a. utvärdera i vilken utsträckning hedersmotiv beaktas av polis, åklagare och domstolar samt se över om det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2018.

I februari 2018 besvarade justitie- och inrikesminister Morgan Johansson en skriftlig fråga om hedersbrott på följande vis (fr. 2017/18:673):

Roger Haddad har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att fler ärenden ska kunna leda till att förövare lagförs

samt om regeringen är beredd att till exempel införa hedersbrott som straffskärpningsgrund.

Hedersrelaterat våld och förtryck måste bekämpas. Regeringen gav därför i mars 2017 en särskild utredare i uppdrag att undersöka om det finns behov av åtgärder i syfte att säkerställa ett starkt skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv. Utredaren ska ta fram förslag på hur en straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv bör utformas.

Utredaren ska också följa det pågående utvecklingsarbetet inom Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten och bedöma om det bör vidtas ytterligare åtgärder för att öka förutsättningarna för lagföring för brotten äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa.

I juni 2017 gav regeringen utredaren i tilläggsuppdrag att analysera och ta ställning till möjligheterna att införa mer effektiva verktyg för att förebygga och förhindra att personer med anknytning till Sverige tvingas ingå äktenskap eller könsstympas utomlands. I den förebyggande delen kan det t.ex. handla om utvidgade möjligheter att omhänderta eller spärra pass, såsom är möjligt i Storbritannien inom ramen för det som kallas Forced Marriage Protection Order. I de fall där barn och unga redan har förts utomlands behöver myndigheterna även kunna agera mer aktivt i förhållande till föräldrar eller andra nära anhöriga som är kvar i Sverige. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2018.

Men för att fler ska lagföras för brott behövs också en väl fungerande polis. Regeringen gör därför en historisk satsning och har bland annat aviserat tillskott till Polismyndigheten på sammanlagt 7,1 miljarder kronor för 2018-2020 i budgetpropositionen för 2018.

Arbetet mot olika former av mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, är prioriterade frågor för regeringen.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade frågor om straffrättsliga aspekter på hedersrelaterade brott i betänkande 2015/16:JuU18 (s. 45 f.). Utskottet anförde att ett stort antal personer lever under hot från sina anhöriga på grund av en s.k. hederskultur samt att samhället med kraft bör markera mot dessa brott. Individuella fri- och rättigheter är universella och ingen inskränkning av dessa ska kunna rättfärdigas med kultur eller tradition, anförde utskottet. Utskottet anförde vidare att den lagstiftning som anknyter till hedersrelaterade brott borde ses över i syfte att motverka sådana brott och öka lagföringen av dem. Utskottet föreslog att riksdagen skulle tillkännage detta för regeringen. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:196).

I samma betänkande behandlade utskottet motioner om att införa lagstiftning i brottsbalken som särreglerar hedersbrott. Utskottet var inte då berett att ställa sig bakom förslaget att införa en sådan lagstiftning. Motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet.

Även frågan om huruvida hedersrelaterade brott ska utgöra en försvårande omständighet behandlades i det ovannämnda betänkandet. Utskottet konstaterade att det i betänkandet Våld i nära relationer – en folkhälsofråga (SOU 2014:49) görs bedömningen att det behöver utredas närmare om hedersrelaterade brott ska utgöra en försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet enligt 29 kap. 2 § brottsbalken. Beredningen av

betänkandet borde inte föregripas. Den aktuella motionen avstyrktes. Även i denna del följde riksdagen utskottet.

Även i betänkande 2016/17:JuU16 (s. 55 f.) behandlades liknande frågeställningar som nu är aktuella. Utskottet anförde då att utskottet vidhåller sin uppfattning att samhället med kraft bör markera mot brott som begås på grund av en s.k. hederskultur. Utskottet var positivt till att regeringen gett en utredare i uppdrag att bl.a. se över om det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Enligt utskottet bör detta arbete inte föregripas, och utskottet anförde att det därför inte fanns skäl för riksdagen att vidta några sådana åtgärder som efterfrågas i motionerna. Även när det gäller frågan om att särreglera hedersbrott i brottsbalken vidhöll utskottet sin tidigare uppfattning och var inte berett att ställa sig bakom motionärernas önskemål om att införa en sådan lagstiftning. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:211).

Utskottets ställningstagande

Hedersrelaterat våld och förtryck är ett samhällsproblem och utskottet har vid flera tillfällen poängterat vikten av att samhället med kraft markerar mot brott som begås på grund av en s.k. hederskultur. Hedersrelaterade begränsningar berör sannolikt över hundra tusen människor i Sverige och drabbar framför allt personer som lever under förhållanden med påtagliga brister i jämställdhet.¹ Utskottets uppfattning är att ett införande av en särskild brottsrubricering för brott med hedersmotiv på ett tydligt sätt skulle markera allvaret i dessa brott. Brott med hedersmotiv ska enligt utskottet ses som ett samlingsbegrepp för många olika företeelser, de flesta straffbara redan med nuvarande lagstiftning. Precis som när det gäller fridskränkingsbrotten kan det kan vara svårt att inom det straffrättsliga regelsystemet tillräckligt beakta det straffvärda i ett upprepat och systematiskt kränkande handlande, som i och för sig kan utgöras av ganska bagatellartade gärningar. Det straffrättsliga regelsystemet är inriktat på enskilda handlingar som i både tid och rum är avgränsade som "enskilda" handlingar. Då sådana handlingar blir ett led i en upprepad kränkning, eller en del av ett trakasserande mönster mellan ojämlika parter, kan lagföringen och domen över handlandet lätt försumma det samlade beteendets straffvärde. En särskild brottsrubricering, med grov fridskränkning som förebild, skulle enligt utskottet avhjälpa detta. Förutom möjligheten att i straffskalan markera brottets allvar, skulle dessutom möjligheterna att använda tvångsmedel förbättras, vilket enligt utskottet kan leda till att fler brott utreds och att fler barn i utsatta situationer skyddas. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2017/18:1318 (M), 2017/18:2060 (SD) yrkande 3, 2017/18:3586 (L) yrkande 9 och 2017/18:3736 (M) yrkande 1, 2017/18:3848 (M) yrkande 2 (i denna del) och

---

¹ Våld i nära relationer – en folkhälsofråga (SOU 2014:49) s. 212.

2017/18:3867 (KD) yrkande 5. Motion 2017/18:2581 (M), om att se över rubriceringen ”hedersbrott” för att ändra till ett annat lämpligt namn, avstyrks.

Riksdagen tillkännagav för regeringen, efter förslag från utskottet, att den lagstiftning som anknyter till hedersrelaterade brott borde ses över i syfte att motverka sådana brott och öka lagföringen av dem (bet. 2015/16:JuU18, rskr. 2016/17:211). Det är därför positivt att regeringen har gett en utredare i uppdrag att bl.a. se över om det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Det är enligt utskottet emellertid viktigt att detta också leder fram till ett konkret förslag om att hedersmotiv ska ses som en försvårande omständighet vid straffvärdesbedömningen. Straffskärpningsregeln i brottsbalkens 29 kap. anger att bl.a. rasistiska och homofobiska motiv är omständigheter som ska leda till högre straff. Denna regel behöver ses över och utvidgas så att det uttryckligen framgår att även hedersmotiv ska ses som en försvårande omständighet. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2017/18:3586 (L) yrkande 8, 2017/18:3685 (C) yrkande 37, 2017/18:3736 (M) yrkande 2. Motion 2017/18:1748 (M), om en översyn av lagstiftningen för hedersmord, avstyrks.

Utskottet är inte, bl.a. mot bakgrund av att utredningen om starkare skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 september 2018, berett att ställa sig bakom de krav som framförs i motion 2017/18:3189 (M, C, L, KD) yrkande 1 om att utredningen redan i vår ska lämna ett delbetänkande. Utskottet avstyrker motionen.

Det straffrättsliga skyddet för personer med funktionsnedsättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att tillsätta en utredning med syfte att stärka det straffrättsliga skyddet för personer med funktionsnedsättning som utsätts för hatbrott.

Jämför reservation 22 (V).

Motionen

I motion 2017/18:3881 av Linda Snecker m.fl. (V) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att tillsätta en utredning med syfte att stärka det straffrättsliga skyddet för personer med funktionsnedsättning som utsätts för hatbrott.

Bakgrund

Gällande rätt

Hatbrott är inte ett brott som uttryckligen regleras i brottsbalken. Avgörande för om ett brott är att anse som ett hatbrott är motivet till brottet.

Av 29 kap. 1 § brottsbalken framgår att straff, med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning, ska bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde.

Exempel på vilka försvarande omständigheter som kan beaktas när domstolen ska bestämma straffvärdet för ett visst brott finns i 29 kap. 2 § brottsbalken. I paragrafen nämns bl.a. stor hänsynslöshet, utnyttjande av skyddslös ställning, om brottet utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet. I Norstedts kommentar till bestämmelsen framgår att punkten 3, utnyttjande av skyddslös ställning, bl.a. tar sikte på brott som förövats mot barn, handikappade eller äldre.

Pågående arbete

Regeringen antog i januari 2017 Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott. Regeringen anför att planen är ett verktyg för att förebygga och motverka rasism och polarisering i samhället och skapa förutsättningar för ett solidariskt och sammanhållet Sverige. Det övergripande målet för denna plan är ett strategiskt, effektivt och samlat arbete mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott i Sverige. Regeringen uppger vidare att planen ska utgöra en grund och en inriktning för arbetet mot rasism och hatbrott inom de särskilt viktiga strategiska områden som regeringen har identifierat: mer kunskap, utbildning och forskning; förbättrad samordning och uppföljning; civila samhället: ökat stöd och fördjupad dialog; förstärkt förebyggande arbete på nätet; ett mer aktivt rättsväsende. Med planen utformas en struktur för samordning och uppföljning som lägger grunden för ett långsiktigt strategiskt arbete.

Regeringen uppger i budgetpropositionen 2018 utgiftsområde 4 (s. 24) att Polismyndigheten utifrån regeringens plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott utvecklar det brottsförebyggande arbetet när det gäller brott som hotar de grundläggande fri- och rättigheterna och den fria åsiktsbildningen. Detta sker bl.a. genom en utökad kontakt och dialog med utsatta grupper. En nationell kontaktpunkt och särskilda demokrati- och hatbrottsgrupper har inrättats. Åklagarmyndigheten har inom ramen för handlingsplanen tagit fram nya riktlinjer i syfte att skapa en enhetlig handläggning av hatbrott.

Regeringen har tillsatt en utredning (dir. 2017:25 och 2017:78) som bl.a. ska ta ställning till om det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för

brott med hedersmotiv i 29 kap. 2 § brottsbalken. Utredningen ska slutredovisas senast den 1 september 2018.

I betänkande 2016/17:SoU5 behandlas regeringens proposition Nationellt mål för funktionshinderspolitiken (prop. 2016/17:188). Socialutskottet biföll regeringens förslag om att införa ett nytt nationellt mål och en ny inriktning för funktionshinderspolitiken. Det nya målet är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:86).

Polismyndigheten har haft i uppdrag att utveckla arbetet för att bekämpa hatbrott (Ju2014/1684/PO). I uppdraget ingick också att i samråd med Åklagarmyndigheten och Brå verka för en enhetlig praktisk tillämpning av begreppet hatbrott. Uppdraget redovisades den 4 mars 2015 (rapport A121.608/2014). I rapporten anför Polismyndigheten bl.a. följande.

Utöver att stärka förmågan att bekämpa hatbrott i enlighet med regeringsuppdraget, kommer Polismyndigheten (polisen) därför att ta ett samlat grepp kring de brott som har den gemensamma faktorn att de hotar de grundläggande fri- och rättigheterna. Polisens åtgärder på detta område tangerar till en del Säkerhetspolisens uppdrag och därför förstärks också det samarbetet ytterligare genom regelbundna avstämningar på nationell och regional nivå.

Polisen kommer att höja sin ambitionsnivå ytterligare och vidga uppdraget från utredning och lagföring till att omfatta ett mer utvecklat brottsförebyggande arbete, främst genom att ta en utökad kontakt och dialog med utsatta grupper, organisationer och personer.

Av Polismyndighetens regleringsbrev för 2015 framgår att regeringen, efter att uppdraget har redovisats, avser att återkomma om hur arbetet med att bekämpa hatbrott bör stärkas. I regleringsbrevet för 2018 uppger regeringen att Polismyndigheten ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att bekämpa hatbrott, med särskilt fokus på transpersoner och utsatta EU/EES-medborgare. Redovisningen ska lämnas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 29 mars 2019.

Regeringen beslutade i januari 2002 att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté (Diskrimineringskommittén) med uppdrag att överväga en sammanhållen diskrimineringslagstiftning. Diskrimineringskommittén hade även i uppdrag att överväga om straffbestämmelsen om olaga diskriminering i 16 kap. 9 § brottsbalken borde ersättas med någon annan typ av reglering. Kommittén anförde i sitt slutbetänkande En sammanhållen diskrimineringslagstiftning (SOU 2006:22) bl.a. att den straffrättsliga bestämmelsen om olaga diskriminering i 16 kap. 9 § brottsbalken inte borde upphävas. En avkriminalisering var enligt utredningen olämplig både ur allmänpreventiv synvinkel och på grund av kriminaliseringens symbolfunktion. Enligt utredningen borde frågan om en förstärkning av bestämmelsen om olaga diskriminering utredas vidare i särskild ordning. I det sammanhanget borde det övervägas om straffansvar borde införas även för den som diskriminerar en person på grund av kön, könsidentitet, funktionsnedsättning eller ålder. Utredningen föreslog vidare att kön och

könsidentitet skulle införas som diskrimineringsgrund, vilket skulle innebära att diskrimineringslagstiftningen kom att omfatta gruppen transpersoner. Dessutom föreslogs att termen "homosexuell läggning" skulle ersättas med termen "sexuell läggning" bl.a. i 5 kap. 5 § första stycket och 16 kap. 9 § fjärde stycket brottsbalken (s. 26 f.). Riksdagen beslutade i maj 2008 (prop. 2007/08:95, bet. 2007/08:AU7, rskr. 2007/08:219, SFS 2008:569), i enlighet med Diskrimineringskommitténs förslag, att ersätta det tidigare uttryckssättet "homosexuella läggning" i de respektive lagrummen med "sexuella läggning". Ändringen trädde i kraft den 1 januari 2009. När det gäller de övriga föreslagna ändringarna i 16 kap. 9 § anför regeringen i proposition 2007/08:95 (s. 90) att den avser att återkomma till frågan om en översyn av bestämmelsen i ett annat sammanhang.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade i betänkande 2014/15:JuU14 frågan om hur det straffrättsliga skyddet för hatbrott ska kunna stärkas. Utskottet gjorde följande uttalande:

Som också framgår ovan har Polismyndigheten haft i uppdrag att utveckla arbetet för att bekämpa hatbrott. I uppdraget har vidare ingått att i samråd med Åklagarmyndigheten och Brå verka för en enhetlig praktisk tillämpning av begreppet hatbrott. Uppdraget har helt nyligen redovisats. Av Polismyndighetens regleringsbrev framgår att regeringen, efter att uppdraget har redovisats, avser att återkomma om hur arbetet med att bekämpa hatbrott bör stärkas. Därför finns det i nuläget inte någon anledning för riksdagen att ta något initiativ.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det, bl.a. för att uppfylla målet med funktionshinderpolitiken, är viktigt med ett starkt straffrättsligt skydd för personer med funktionsnedsättning. Utskottet utgår därför från att regeringen i det pågående arbetet med att bekämpa hatbrott även uppmärksammar denna fråga. Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande som efterfrågas i motion 2017/18:3881 (V) yrkande 7. Motionen avstyrks.

Preskription

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om slopade preskriptionstider.
Jämför reservation 23 (SD, -) och 24 (M).

Motionerna

I motion 2017/18:618 av Jamal El-Haj (S) begärs ett tillkännagivande om att påföljdspreskriptionstiderna ska ses över. Motionären framför att det är fördömande för rättsmedvetandet om människor som dömts till fängelsestraff och/eller böter slipper undan dessa påföljder.

I motion 2017/18:880 av Adam Martinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 17 begärs ett tillkännagivande om att preskriptionstiden ska tas bort helt för grova brott som våldtäkt och grov misshandel. I motion 2017/18:1104 av Hans Hoff (S) yrkas att en granskning ska göras av preskriptionstiden för sexualbrott.

I motion 2017/18:2348 av Boriana Åberg (M) begärs ett tillkännagivande om en allmän översyn av preskriptionstiden för grova våldsbrott samt sexualbrott mot barn. Ett yrkande om att ta bort preskriptionstiden för sexualbrott mot barn återfinns även i motion 2017/18:2563 av Lotta Olsson (M), i motion 2017/18:2740 av Jenny Petersson (M), i partimotion 2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 55 och i motion 2017/18:987 av Thomas Finnborg (M).

Bakgrund

Gällande rätt

För brott enligt brottsbalken gäller de bestämmelser om åtals- och påföljdspreskription som följer av 35 kap. brottsbalken.

Enligt 35 kap. 1 § första stycket brottsbalken (åtalspreskription) gäller att påföljd för brott inte får dömas ut om inte den misstänkte häktats eller fått del av åtal för brottet inom

- två år, om det inte kan följa svårare straff på brottet än fängelse i ett år
- fem år, om svåraste straffet är högre men inte över fängelse i två år
- tio år, om svåraste straffet är högre men inte över fängelse i åtta år
- femton år, om svåraste straffet är fängelse på viss tid över åtta år
- tjugofem år, om fängelse på livstid kan följa på brottet.

Av bestämmelsens andra stycke framgår att om en handling innefattar flera brott får påföljd dömas ut för alla brotten så länge påföljd kan dömas ut för något av dem. Tiderna som anges ovan ska enligt 35 kap. 4 § samma balk som huvudregel räknas från den dag då brottet begicks.

Enligt 35 kap. 2 § brottsbalken gäller dock inte bestämmelserna om bortfallande av påföljd för vissa brott som anges särskilt i lagrummet, bl.a. mord och dråp, om gärningsmannen begått brotten efter det att han eller hon fyllt 21 år.

Vidare finns i 35 kap. 4 § brottsbalken bestämmelser om en senareläggning av utgångspunkten för preskriptionsberäkning för sexualbrott som riktat sig mot barn och brott mot lagen (1982:316) om förbud mot könsstympning av kvinnor och försök till sådana brott. Preskriptionstiden börjar i dessa fall att räknas från den dag då målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år.

I 35 kap. 6 § finns bestämmelser om absolut preskription, dvs. tider som gäller oberoende av om häktning skett eller åtal delgetts. Enligt lagrummet får inte i något fall påföljd dömas ut sedan det från den dagen som anges i 4 § (dvs. som huvudregel sedan den dag då brottet begicks) har förflutit

- fem år, om det inte kan följa svårare straff på brottet än böter och tid för att döma ut påföljd för brottet bestäms enligt 1 § 1
- femton år, om det svåraste straffet är högre men inte över fängelse i två år
- trettio år i övriga fall.

I 35 kap. 8 § finns bestämmelser om s.k. påföljdspreskription. Dessa regler innebär att ett fängelsestraff som inte har börjat verkställas inom en viss tid från det att domen vann laga kraft bortfaller. Ett fängelsestraff på högst ett år bortfaller således om det inte har börjat verkställas inom fem år från det att domen vann laga kraft. För ett fängelsestraff på livstid gäller en preskriptionstid på trettio år.

Pågående arbete

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson fick i juni 2017 en skriftlig fråga om när det kan väntas konkreta lagförslag om en slopad preskriptionstid för sexualbrott mot barn (fr. 2016/17:1594). Han gav följande svar:

Det finns barn som utsätts för grova övergrepp som kan påverka dem under resten av livet. Det kan dröja långt in i vuxen ålder innan den som blivit utsatt orkar, vågar eller får möjlighet att bearbeta händelserna och vill anmäla dem. Det är därför, från ett brottsofferperspektiv, viktigt att det finns en möjlighet att få upprättelse även om det har gått lång tid. Vidare finns när det gäller allvarlig brottslighet såsom grova övergrepp mot barn ett starkt allmänt intresse av att den inte förblir ostraffad. Jag tycker därför att det finns skäl att se över frågan om preskription ska avskaffas för sådana brott.

Jag har i dagarna gett en utredare i uppdrag att bl.a. analysera och överväga om preskription bör avskaffas eller förlängas för sexualbrott och andra allvarliga brott mot barn. Oavsett ställningstagande i sak ska utredaren lämna lagförslag som innebär ett avskaffande av preskription för sådana brott. Uppdraget ska redovisas senast den 18 juni 2018.

Regeringen utsåg i juni 2017 en särskild utredare som ska lämna förslag på skärpta straff för grovt barnpornografibrott samt om det grova barnpornografibrottet träffar de gärningar som bör bedömas som grova. I uppdraget ingår också att överväga om det finns anledning att avskaffa eller

förlänga preskriptionen för sexualbrott och andra allvarliga brott mot barn. Uppdraget ska redovisas senast juni 2018.

Tidigare utskottsbehandling

Socialutskottet behandlade under våren 2014 regeringens skrivelse 2013/14:91 Åtgärder för att stärka barnets rättigheter och uppväxtvillkor i Sverige. Med anledning av skrivelsen hade bl.a. ett motionsyrkande väckts om att se över om preskriptionstiden för sexualbrott och andra allvarliga brott mot barn kan tas bort. Justitieutskottet avstyrkte i ett yttrande till socialutskottet bifall till motionsyrkandet. Socialutskottet anförde för sin del att det sammantaget kan finnas starka skäl för att särbehandla preskription av sexualbrott som riktats mot barn. Socialutskottet föreslog därför att regeringen skulle låta göra en översyn av om preskriptionstiden för sexualbrott och andra allvarliga övergrepp mot barn kan tas bort (bet. 2014/15:SoU23). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2013/14:325–326).

Utskottet behandlade i betänkandet 2014/15:JuU14 ett yrkande om att preskriptionstiden för vissa brott ska tas bort. Utskottet avstyrkte yrkandet mot bakgrund av det ovan redovisade tillkännagivandet och den pågående beredningen inom Regeringskansliet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:138).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan tillsatte regeringen förra året en utredning som bl.a. ska överväga om det finns anledning att avskaffa eller förlänga preskriptionen för sexualbrott och andra allvarliga brott mot barn. Motionerna 2017/18:2348 (M), 2017/18:2563 (M), 2017/18:2740 (M), 2017/18:3569 (M) och 2017/18:987 (M) får därigenom anses vara i huvudsak tillgodosedda. Motionerna avstyrks.

När det gäller övriga yrkanden om att se över eller ta bort preskriptionstiden för vissa brott är utskottet inte berett att ställa sig bakom dessa yrkanden. Motionerna 2017/18:618 (S), 2017/18:880 (SD, -) yrkande 17 och 2017/18:1104 (S) avstyrks.

Straffflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att utvärdera bestämmelsen om straffflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet.

Jämför reservation 26 (SD, -).

Motionen

I motion 2017/18:3548 av Kent Ekeröth (SD) begärs ett tillkännagivande om att utvärdera bestämmelsen om straffflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 29 kap. 1 § brottsbalken framgår att straff, med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning, ska bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde.

Av de s.k. billighetsskälerna (29 kap. 5 § brottsbalken) framgår att rätten vid straffmätningen utöver brottets straffvärde i skälighetsomfattning ska beakta

1. om den tilltalade till följd av brottet drabbats av allvarlig kroppsskada
2. om den tilltalade till följd av hög ålder eller dålig hälsa skulle drabbas oskäligt hårt av ett straff utmätt efter brottets straffvärde
3. om en i förhållande till brottets art ovanligt lång tid förflutit sedan brottet begicks
4. om den tilltalade efter förmåga försökt förebygga, avhjälpa eller begränsa skadliga verkningar av brottet
5. om den tilltalade frivilligt angett sig eller lämnat uppgifter som är av väsentlig betydelse för utredningen av brottet
6. om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet utvisas ur riket
7. om den tilltalade förorsakas men till följd av att han eller hon på grund av brottet blir eller kan antas bli avskedad eller uppsagd från anställning eller drabbas av annat hinder eller synnerlig svårighet i yrkes- eller näringsutövning
8. om ett straff utmätt efter brottets straffvärde skulle framstå som oproportionerligt strängt med hänsyn till andra rättsliga sanktioner till följd av brottet
9. om någon annan omständighet påkallar att den tilltalade får ett lägre straff än brottets straffvärde motiverar.

Av lagrummets andra stycke framgår att om det finns någon omständighet som avses i första stycket får rätten, om det finns särskilda skäl, döma till lindrigare straff än som är föreskrivet för brottet.

Bestämmelsen i punkt 5 om strafflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet infördes i april 2015. I samband med detta uttalade regeringen att man hade för avsikt att på lämpligt sätt följa upp tillämpningen av bestämmelsen och att en utgångspunkt bör vara att en sådan uppföljning kan initieras inom några år från ikraftträdandet (prop. 2014/15:37 s. 26).

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2014/15:JuU8 behandlas regeringens proposition Strafflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet (prop. 2014/15:37). Utskottet föreslog att riksdagen skulle bifalla regeringens förslag och gjorde följande uttalande (s. 9 f.):

Regeringens förslag innebär att en ny strafflindringsgrund införs som avser medverkan till utredning av egen brottslighet. Utskottet anser i likhet med regeringen att en möjlighet till strafflindring vid utredningsmedverkan kan motiveras utifrån flera olika utgångspunkter. Det är rimligt att en tilltalad som medverkat vid utredningen av det egna brottet och vars agerande ger uttryck för ansvarstagande och ånger får tillgodoräkna sig detta förhållande vid påföljdsbestämningen.

— — —

Utskottet noterar slutligen med tillfredsställelse att regeringen har för avsikt att på lämpligt sätt följa upp tillämpningen av den nu föreslagna bestämmelsen om strafflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:111).

Utskottets ställningstagande

Regeringen har som framgått aviserat att bestämmelsen om strafflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet på lämpligt sätt kommer att följas upp. Det saknas därför anledning för utskottet att ställa sig bakom ett sådant initiativ som efterfrågas i motion 2017/18:3548. Motionen avstyrks.

Avbetalning vid strafföreläggande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om att utreda möjligheten att få en avbetalningsplan när man ska betala ett strafföreläggande.

Motionen

I motion 2017/18:831 av Berit Högman och Eva-Lena Gustavsson (båda S) begärs ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att få en

avbetalningsplan vid ett strafföreläggande. Motionärerna skriver att det med dagens lagstiftning är svårt att göra rätt för sig när man fått ett strafföreläggande eftersom summan kan vara stor och det inte finns någon möjlighet till avbetalningsplan. Motionärerna uppger att det enda sättet att få respit med betalningen är att bestrida brottet så att frågan blir hanterad i tingsrätten.

Bakgrund

Gällande rätt

I 48 kap. rättegångsbalken finns regler om strafföreläggande. Åklagaren kan under vissa förutsättningar i stället för att åtala, besluta om att utfärda ett strafföreläggande för det begångna brottet. Ett strafföreläggande har samma verkan som en dom och det antecknas i belastningsregistret. Ytterligare bestämmelser om strafföreläggande finns i strafföreläggandekungörelsen (1970:60) och föreskrifter om tillämpningen av de bestämmelser i 48 kap. rättegångsbalken som rör strafföreläggande får i enlighet med 16 § i nämnda kungörelse meddelas av Åklagarmyndigheten.

På Åklagarmyndighetens webbplats framgår att sedan man godkänt ett strafföreläggande har man 30 dagar på sig att betala det belopp som angetts i strafföreläggandet. Personer mellan 15 och 18 år har 15 dagar på sig. Om ärendet inte blivit fullt betalt under den ovan angivna tiden, skickas en påminnelse om betalning ut. Man har då ytterligare 14 dagar på sig. Har inte full betalning skett inom 14 dagar, överlämnas ärendet till Kronofogdemyndigheten för indrivning. Det anges vidare att det inte är möjligt att få någon avbetalningsplan.

I Åklagarmyndighetens promemoria *Strafföreläggande* (RättsPM 2015:4) framgår att det endast är Kronofogdemyndigheten som är behörig att hantera frågor om betalning av böter. Det kan emellertid inte ske förrän strafföreläggandet sänts till Kronofogdemyndigheten för indrivning.

Lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar 7-9 §§ reglerar i vilka fall som Kronofogdemyndigheten kan bevilja uppskov med betalning av allmänna skulder. Av Kronofogdemyndighetens webbplats framgår att det är svårt att nå upp till kraven, vilket gör att det är väldigt sällan som myndigheten kan bevilja uppskov.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte berett att ta något initiativ med anledning av motionen. Därmed avstyrks motion 2017/18:831 (S).

Utvisning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om obligatorisk prövning av utvisning och skärpta regler för utvisning vid vissa typer av brott samt om att det ska vara straffbart att utebli från anmälningsplikten för en utvisningsdömd person.

Jämför reservation 25 (L).

Motionerna

I motion 2017/18:48 av Robert Hannah (L) begärs ett tillkännagivande om att icke-svenska medborgare som begår brott riktade mot kvinnor alltid ska prövas mot utvisning. Motionären skriver att det särskilt ska gälla om man begår hedersrelaterade brott, vålds- och sexualbrott eller våld i nära relationer.

I motion 2017/18:181 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att göra det straffbart för utvisningsdömda att utebli från anmälningsplikten. Motionären skriver att många som har dömts till utvisning avviker från verkställighet och att rättsväsendet behöver nya verktyg så att utvisningsdömda personer inte kan avvika.

I partimotion 2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10 framförs ett yrkande om skärpta regler för utvisning av icke-svenska medborgare som döms för hedersrelaterade brott.

I motion 2017/18:3848 av Maria Stockhaus m.fl. (M) yrkande 2 (i denna del) framförs en begäran om att det ska bli obligatoriskt för åklagare att yrka på utvisning när en person åtalas för hedersrelaterad brottslighet.

Bakgrund

Gällande rätt

Bestämmelser om utvisning på grund av brott finns i 8 a kap. utlänningslagen (2005:716). En utlänning som inte är EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare får utvisas ur Sverige om han eller hon döms för ett brott som kan leda till fängelse (1 §). Utvisning får dock ske endast om utlänningen döms till svårare påföljd än böter och om

- gärningen är av sådant slag och övriga omständigheter är sådana att det kan antas att han eller hon kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet, eller
- brottet med hänsyn till den skada, fara eller kränkning som det har inneburit för enskilda eller allmänna intressen är så allvarligt att han eller hon inte bör få stanna kvar.

En utlännning som är EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare får utvisas ur Sverige om de förutsättningar som anges i 1 § är uppfyllda och det sker av hänsyn till allmän ordning och säkerhet (5 §).

I 11 a § lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll finns reglerat under vilka förutsättningar som Migrationsverket på ansökan av Säkerhetspolisen kan besluta om anmälningsplikt. Anmälningsplikt kan komma i fråga om ett beslut om avvisning eller utvisning enligt 8 eller 8 a kap. utlänningslagen inte kan verkställas och det finns sådana omständigheter i fråga om utlännningen som avses i 1 § 1 eller 2.

Rätten kan ex officio ta upp frågan om utvisning men i praktiken är det upp till åklagaren om frågan om utvisning prövas eller inte.

Enligt en promemoria från Åklagarmyndigheten (rättsPM 2013:5) ska åklagaren vid utredningar som rör allvarlig eller upprepad brottslighet begången av en person som inte är svensk medborgare alltid överväga och ta ställning till frågan om utvisning. Kommer åklagaren fram till att brottsligheten är sådan att utvisning kan komma i fråga, ska åklagaren som regel framställa ett sådant yrkande. Enligt samma promemoria är det inte upp till åklagaren att avgöra om det föreligger hinder för utvisning på grund av utlänningsansknytning till Sverige utan den proportionalitets- och skälighetsbedömning som slutligen avgör huruvida den åtalade vid fällande dom ska utvisas bör, i alla fall utom de uppenbara, göras av domstol.

Pågående arbete

Migrationsminister och biträdande justitieminister Heléne Fritzon besvarade i mars 2018 en skriftlig fråga om utvisning på grund av brott på följande sätt (fr. 2017/18:868):

Tomas Tobé har frågat mig om jag avser att ta något initiativ för att utvisning på grund av brott ska bli aktuellt i fler fall än i dag.

För att utvisa en person på grund av brott krävs bl.a. att han eller hon döms för en gärning som kan leda till fängelse. Har personen inte tidigare gjort sig skyldig till brott ställs ett större krav på brottets allvar. Normalt krävs att straffvärdet överstiger fängelse ett år.

Det måste finnas en balans mellan de reaktioner ett brott ska medföra och brottets allvar. Det är rimligt att det krävs ett allvarligt brott eller en risk för fortsatt brottslighet för att utvisa någon.

Ordningen är väl avvägd och säkerställer en rimlig proportionalitet mellan brott, påföljd och särskild rättsverkan i form av utvisning. Jag avser därför inte att för närvarande vidta någon åtgärd i frågan.

Migrationsminister och biträdande justitieminister Heléne Fritzon svarade vid samma tidpunkt på en skriftlig fråga om reglerna för utvisning av EU/EES-medborgare (fr. 2017/18:836). Hon gav följande svar:

Tomas Tobé har frågat mig om jag avser vidta någon särskild åtgärd i syfte att se över reglerna för utvisning av EU/EES-medborgare.

Unionsmedborgarskapet ger varje unionsmedborgare en långtgående rätt att uppehålla sig och fritt röra sig inom medlemsstaterna. EU:s rörlighetsdirektiv anger under vilka förutsättningar denna rätt kan inskränkas. För den unionsmedborgare som gör sig skyldig till brott gäller

bl.a. att utvisning får ske av hänsyn till allmän ordning och säkerhet. Sverige är i detta avseende bundet av direktivet.

EU-domstolen har vid flera tillfällen prövat innebörden av rörlighetsdirektivet och angett vad som ska krävas för att principen om rätten till fri rörlighet ska få inskränkas. Enligt domstolens rättspraxis ska principen ges en vid tolkning. Undantaget avseende allmän ordning och säkerhet utgör med andra ord en avvikelse från den grundläggande principen. Av EU-domstolens praxis följer vidare att undantaget ska tolkas restriktivt samt att räckvidden av undantag från den fria rörligheten inte kan bestämmas ensidigt av medlemsstaterna.

Jag ser med anledning av detta inget skäl att vidta några särskilda åtgärder i frågan.

Utskottets ställningstagande

I enlighet med migrationsministern och biträdande justitieministern (se ovan) anser utskottet att det måste finnas en balans mellan de reaktioner ett brott ska medföra och brottets allvar. Utskottet är av uppfattningen att det är rimligt att det krävs ett allvarligt brott eller en risk för fortsatt brottslighet för att utvisa någon. Utskottet anser att den nuvarande ordningen är väl avvägd och säkerställer en rimlig proportionalitet mellan brott, påföljd och särskild rättsverkan i form av utvisning. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionerna 2017/18:48 (L), 2017/18:3586 (L) yrkande 10 och 2017/18:3848 (M) yrkande 2 (i denna del).

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom motion 2017/18:181 (SD) yrkande 3. Motionen avstyrks.

Villkorlig dom

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om utökade möjligheter att utfärda föreskrifter vid villkorlig dom.

Jämför reservation 27 (M, C, L, KD).

Motionen

I motion 2017/18:3188 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om utökade möjligheter att utfärda föreskrifter vid villkorlig dom.

Bakgrund

Gällande rätt

I 27 kap. brottsbalken regleras påföljden villkorlig dom. Enligt 27 kap. 1 § brottsbalken får rätten döma till villkorlig dom för ett brott för vilket påföljden inte bedöms kunna stanna vid böter. Villkorlig dom ska således användas i fall

då brottet enligt straffskalan och med tillämpning av bestämmelserna i 29 kap. ligger på fängelsenivå. Villkorlig dom är med andra ord utesluten för brott som endast leder till böter.

Enligt 27 kap. 2 a § får, om den tilltalade samtycker till det, en villkorlig dom förenas med en föreskrift om samhällstjänst.

Den som döms till villkorlig dom blir underkastad en prøvotid. Tiden räknas från, inte från och med, den dag då rättsens avgörande av påföljden vinner laga kraft mot den dömde. Med påföljden för brottet avses i detta sammanhang även böter, om sådan påföljd kombineras med den villkorliga domen. En föreskrift som meddelats med stöd av 2 a § eller 5 § är också en del av påföljden.

Den dömde ska enligt 27 kap. 4 § brottsbalken vara skötsam under prøvotiden och efter förmåga försörja sig. Om den villkorliga domen förenas med samhällstjänst ska den dömde fullgöra denna enligt en arbetsplan som upprättas av Kriminalvården. Det är också möjligt att föreskriva att den dömde ska göra vad som står i hans förmåga för att fullgöra eventuell skadeståndsskyldighet (5 §).

Enligt 30 kap. 7 § kan rätten såsom särskilda skäl för villkorlig dom i stället för fängelse beakta om den tilltalade samtycker till att domen förenas med en föreskrift om samhällstjänst och en sådan föreskrift är lämplig med hänsyn till den tilltalades person och övriga omständigheter.

Pågående arbeten

2012 överlämnade Påföljdsutredningen sitt betänkande Nya påföljder (SOU 2012:34) till regeringen. Utredningens uppdrag var att göra en total översyn av påföljdssystemet för såväl vuxna som unga lagöverträdare (dir. 2009:60). Betänkandet har fram till i dag resulterat i tre propositioner, Ny påföljd efter tidigare dom (prop. 2015/16:151), Straffflintring vid medverkan till utredning av egen brottslighet (prop. 2014/15:37) och Tydligare reaktioner på ungas brottslighet (prop. 2014/15:25).

Utskottets ställningstagande

Det har enligt utskottet inte framkommit någon omständighet som ger anledning för utskottet att ställa sig bakom ett sådan tillkännagivande som efterfrågas i motion 2017/18:3188 (M, C, L, KD) yrkande 8. Motionsyrkandet avstyrks.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår 93 motionsyrkanden med förslag som har behandlats och avslagits tidigare under valperioden.

Utskottets ställningstagande

Motionsyrkandena i bilaga 2 överensstämmer helt eller i huvudsak med yrkanden som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Motionsyrkandena behandlades i betänkandena 2014/15:JuU10, 2014/15:JuU14, 2015/16:JuU15, 2015/16:JuU18, 2016/17:JuU5, 2016/17:JuU13, 2016/17:JuU14, 2016/17:JuU16, 2016/17:CU10 och 2016/17:AU5. Riksdagen avslög motionsyrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet avstyrker de nu aktuella motionsyrkandena med hänvisning till detta.

Reservationer

1. Tillgreppsbrott, punkt 2 (SD, -)

av Adam Marttinen (SD) och Patrick Reslow (-).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3554 av Kent Ekeröth (SD) och

avslår motionerna

2017/18:2550 av Lars Hjalmered (M),

2017/18:2891 av Boriana Åberg (M) yrkande 1 och

2017/18:3867 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Om en domstol kommer fram till att en person har försökt stjäla en moped och mopedstölden är att betrakta som ett ringa tillgrepp av forskaffningsmedel ska åtalet enligt gällande rätt ogillas. Detta eftersom ett försök till tillgrepp av forskaffningsmedel som är ringa inte är straffbart. Enligt vår mening har personen gjort sig skyldig till ett brott – men ett brott som han inte kan straffas för. Det innebär i realiteten att det är riskfritt att försöka ta och bruka ett motorfordon eller annat motordrivet forskaffningsmedel som tillhör någon annan. Vår uppfattning är att en sådan handling måste få någon konsekvens även på försöksstadiet. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett lagförslag som gör den sortens handling straffbar.

2. Barn- och tvångsäktenskap, punkt 4 (SD, L, -)

av Adam Marttinen (SD), Roger Haddad (L) och Patrick Reslow (-).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 18–20 och

2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 3 och bifaller delvis motionerna
2017/18:982 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 49 och
2017/18:983 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD) yrkande 11.

Ställningstagande

Den svenska lagstiftningen har gradvis skärpts för att ge uttryck för avståndstagande mot alla former av barnäktenskap. Sedan den 1 juli 2016 är t.ex. även stämpling till äktenskapstvång kriminaliserat, däremot inte stämpling till brottet vilseledande till tvångsäktenskapsresa.

Enligt vår mening bör lagen skärpas vad gäller dagens möjlighet att i synnerliga fall erkänna tvångsäktenskap eller fullmaktsäktenskap. Även straffskalorna för barn- och tvångsäktenskap behöver ses över, både minimistraffet och maximistraffet. Förbud mot barnäktenskap bör också formuleras som en enskild straffbestämmelse. Vi anser också att stämpling eller försök till vilseledande till tvångsäktenskapsresa ska kriminaliseras. Denna bestämmelse skulle på grund av bevissvårigheter sannolikt sällan kunna användas i domstol, men det skulle ge en viktig preventiv signal till den som överväger att t.ex. försöka lura sitt barn att följa med utomlands för att där genomföra en vigsel.

3. Påskynda utredningen om starkare skydd mot barnäktenskap m.m., punkt 5 (M)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Anders Hansson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3189 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2.

Ställningstagande

I april 2016 gjorde riksdagen ett tillkännagivande om att göra en översyn av den lagstiftning som anknyter till hedersrelaterade brott och öka lagföringen av dessa brott (bet. 2015/16:JuU18). Det dröjde dock nästan ett år innan regeringen agerade. Först den 9 mars 2017 tillsatte regeringen en särskild utredare som med uppdrag att bl.a. se över behovet av lagändringar för att

säkerställa ett starkt skydd mot brott med hedersmotiv (dir. 2017:55). Utredaren ska bl.a. utvärdera tillämpningen av straffbestämmelserna om äktenskapstvång och vilseledande till tvångsåktenskapsresa och bedöma om det bör vidtas ytterligare åtgärder för att öka förutsättningarna för lagföring för brotten. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2018.

Vi tycker att det är olyckligt att så mycket tid gått förlorad. Det finns ett tydligt behov av fler åtgärder för att motverka att unga gifts bort mot sin vilja. Utredningens uppdrag är brett, och om alla frågor redovisas i ett betänkande i september 2018 finns det en risk att nödvändiga lagändringar kan genomföras först under 2020. Så länge kan offren inte vänta. Regeringen bör därför skyndsamt besluta om tilläggsdirektiv till utredaren för att möjliggöra ett delbetänkande redan under våren 2018 om bl.a. åtgärder för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja. På så vis kan tid vinnas och nödvändiga åtgärder till skydd för offren bli verklighet tidigare.

4. Olaga hot m.m., punkt 6 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 35.

Ställningstagande

Näthat har ofta en stor påverkan på dem som blir utsatta. När människor censurerar sig själva för att undvika att bli utsatta för hat och hot riskerar det på sikt att påverka demokratin. Lagstiftningen har inte hållit jämna steg med den tekniska utvecklingen och många av de brott som begås, som t.ex. förtal, har inte uppdaterats för att stämma överens med modern teknik eller den snabbhet vi kommunicerar med i dag. Polisen utreder heller inte tillräckligt många av de brott det handlar om. Enligt en granskning av Brottsförebyggande rådet från 2016 lades 96 procent av de anmälda händelserna ned av polis eller åklagare. Det leder i sin tur till att många känner att det är meningslöst att anmäla. För att motarbeta hot, hat och sexuella trakasserier i alla delar av samhället vill jag att lagstiftningen skärps när det gäller t.ex. olaga hot, förolämpning och ofredande.

5. Straffrättslig reglering av ocker, punkt 10 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3579 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 15.

Ställningstagande

Lagstiftningen mot ocker är av mycket gammalt ursprung och är svår att tillämpa på dagens kreditmarknad. I rättsfallet NJA 1995 s. 430 uttalade Högsta domstolen att den effektiva räntan inte är ett lämpligt mått på om en näringsidkare gjort sig skyldig till ocker. I stället ska en samlad bedömning göras av räntan och lånevillkoren i övrigt. Jag anser därför att det bör göras en översyn av den straffrättsliga bestämmelsen om ocker.

6. Straffrättsligt skydd för blåljuspersonal, punkt 13 (SD, -)

av Adam Marttinen (SD) och Patrick Reslow (-).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 10,
bifaller delvis motionerna
2017/18:1618 av Cecilie Tenfjord-Toftby (M),
2017/18:2127 av Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar Johnsson
(båda M) yrkande 3 och
2017/18:3187 av Sten Bergheden (M) yrkande 2 och
avslår motion
2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 66.

Ställningstagande

Vi anser att attacker mot blåljusverksamhet ska vara en egen brottsrubricering och att straffet ska vara högt – minst fyra års fängelse för normalgraden. Vad gäller det föreslagna straffet är det samma som för brottet synnerligen grov misshandel. Enligt vår uppfattning bör samhället se lika allvarligt på våldsam störning och vandalisering av uttryckningsverksamhet som synnerligen grov misshandel. Det kan tyckas vara ett högt straffvärde, men attacker mot centrala delar av samhällets institutioner är allvarligt ur flera perspektiv. Man måste bl.a. beakta riskerna för dem som verkar inom blåljusverksamhet och att livsviktig samhällsservice ibland förhindras. Det är även en större principiell fråga över hur man väljer att reagera över dem som utmanar landets förmåga att kontrollera sitt eget territorium. Genom att ha hårda straff för attacker mot centrala delar av samhällsinstitutionerna skickar det en tydlig signal. Det skulle även innebära att dessa brott prioriteras av polisen och straffen blir kännbara för brottslingarna.

7. Handlingsplan mot hot och våld mot alarmeringspersonal, punkt 15 (SD, -)

av Adam Martinen (SD) och Patrick Reslow (-).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1638 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Vi vill införa en nationell handlingsplan för nolltolerans för hot och våld mot vårdpersonal. Syftet med handlingsplanen är att skapa säkerhet och trygghet för vårdpersonal, patienter och deras anhöriga. I planen kan det ingå åtgärder för hur lokaler kan utformas så att de utgör en trygg och säker miljö med t.ex. fönsterglas, förstärkta dörrar, personlarm, larmknappar på strategiska platser och metalldetektor vid särskilt riskfylld entré. Andra åtgärder kan vara att personalen utbildas i hur de ska bemöta hot och våld.

8. Våld mot tjänsteman, punkt 17 (M, C, L, KD)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Roger Haddad (L) och Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 24 och
2017/18:3576 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 14,
bifaller delvis motionerna
2017/18:1483 av Thomas Finnborg (M) yrkande 1 och
2017/18:1484 av Thomas Finnborg (M) samt
avslår motion
2017/18:1483 av Thomas Finnborg (M) yrkande 2.

Ställningstagande

De senaste åren har vi sett många exempel på våld mot poliser, medarbetare inom räddningstjänsten samt ambulanspersonal. De anmälda fallen av våld mot polis har enligt Brottsförebyggande rådets statistik ökat med 27 procent under perioden 2006–2015. Det är en oacceptabel utveckling som måste brytas. Det handlar både om att skydda personer som har samhällsviktiga uppgifter och om att värna respekten för grundläggande och viktiga samhällsfunktioner.

Vi anser inte att straffen för våld mot tjänsteman återspeglar allvaret i brottsligheten. Brotten våld eller hot mot tjänsteman omfattar inte enbart poliser utan även ordningsvakter och andra personalkategorier som utövar myndighet. I dag behandlas hot och våld mot tjänsteman i samma straffstadgande. Våld mot en polis är enligt vår uppfattning ett allvarligare brott än ett muntligt hot. För att fånga upp allvaret i den här brottsligheten menar vi att våld mot tjänsteman bör få en egen brottsrubricering där straffet ska vara minst sex månaders fängelse. Vi konstaterar även att riksdagen har gjort ett tillkännagivande till regeringen om detta. Som framgår har Blåljusutredningen bl.a. föreslagit en skärpning av straffet för grovt våld eller hot mot tjänsteman. Detta är positivt men förslaget omfattar inte det våld som många poliser och andra tjänstemän oftast utsätts för. Förslaget tillgodoser inte heller riksdagens tillkännagivande om att våld mot tjänsteman bör få en egen brottsrubricering där straffet ska vara minst sex månaders fängelse. Regeringen bör därför ge Blåljusutredningen tilläggsdirektiv om att lägga fram lagstiftningsförslag i enlighet med det anförda.

9. Narkotikabrott, punkt 19 (M)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Anders Hansson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3737 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Den straffrättsliga regleringen har en central roll i narkotikabekämpningen. Enligt vår mening ska strafflagstiftningen ge uttryck för en sträng, fast och konsekvent syn på den illegala narkotikahandlingen och tydligt förmedla samhällets avståndstagande. Den olagliga narkotikahandeln äventyrar såväl människors hälsa och livskvalitet som stater lagliga ekonomi, stabilitet och säkerhet. Vi vill skärpa straffen för narkotikabrott för att komma åt den grova organiserade narkotikahandlingen.

Efter Högsta domstolens relativt många avgöranden gällande narkotikabrott som började med den s.k. Mefedrondomen (NJA 2011 s. 357) har det uppfattats som att domstolen har satt upp straffvärdemässiga tak för betydelsen av mängden narkotika. Därigenom har mängdens betydelse kommit att minska men också att variera när det gäller olika preparat. Detta har fått till resultat att mängden narkotika som krävs för att grovt brott ska föreligga i många avseenden har fördubblades i förhållande till vad som gällde tidigare.

När det gäller frågan om hur mängden narkotika ska bedömas i straffrättsligt hänseende anser vi att den narkotikapolitiska utgångspunkten måste vara att mängden narkotika i ett samhälle ytterst alltid är gränssättande för hur omfattande skador som uppkommer till följd av narkotika både på individnivå och i samhället som helhet. Högsta domstolens avgöranden innebär dock – i motsats till insikten om hur tillgången och tillgängligheten avseende narkotika inverkar på skadebilden i ett samhälle – att mängdfaktorns relativa betydelse är betydligt mindre vid brottslighet av allvarligare slag. Högsta domstolens avgöranden innebär också att allteftersom viss narkotikabrottslighet tillmäts ett högre straffvärde avtar betydelsen av sort och mängd som straffvärdefaktorer. Detta synsätt strider mot ambitionen att hålla ned den tillgängliga mängden narkotika i samhället och är principiellt felaktigt om narkotikans skadeverkningar ska beaktas på övergripande samhällsnivå.

Den 1 juli 2016 trädde en ny lagstiftning – avseende synnerligen grova narkotikabrott – i kraft som syftade till att skärpa straffen för dem som hanterar större mängder narkotika. Regeringen framhöll då att den straffrättsliga regleringen har en central roll i narkotikabekämpningen. I anslutning till införandet av lagstiftningen om synnerligen grova narkotikabrott påpekade utskottet att regeringen bör följa utvecklingen av rättspraxis noggrant och – om straffnivåerna fortsätter att ligga på samma nivå som efter Högsta domstolens praxisändring – återkomma till riksdagen med förslag på ändrade straffskalor för de grövre narkotikabrotten och narkotikasmugglingsbrotten. Vi har inte kunnat se någon påtaglig förändring sedan dess även om det inte har förflutit speciellt lång tid sedan den nya lagstiftningen infördes. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag på ändrade straffskalor och därmed skärpta straff för de grövre narkotikabrotten och narkotikasmugglingsbrotten.

2010 redovisades i den brittiska medicinska tidskriften *The Lancet* en översikt över hur farliga en rad droger är, bl.a. alkohol, tobak, narkotika och dopningsmedel (Nutt, David J, King, Leslie A, Phillips, Lawrence D: *Drug harms in the UK: a multicriteria decision analysis*, *The Lancet*, 2010, vol. 376, s. 1 558–1 565). Underlaget för översikten utgjordes av en bedömning av en grupp experter enligt en lista med 16 skadekriterier (dödlighet, skador, beroende, nedsättning av psykiska funktioner, ekonomiska förluster, brott m.m.). Kriterierna viktades för att tillmätas olika tyngd i utslaget. Tjugo substanser bedömdes med avseende på deras farlighet för individen respektive för andra människor men även sammantaget. Det som av vissa bedömare möjligen hade kunnat sägas vara nytt var konsensusförfarandet, och även det stora antalet medverkande samt det stora antalet droger. Konsensusförfarandet har den forensiska nackdelen att det inte rymmer särskilt mycket av diskussion. Det går inte att se vilka argument eller fakta som tillmätts avgörande betydelse. Försöken till numerisk beräkning kan också ge en falsk känsla av exakthet och är känsliga för en eventuell ny och annorlunda viktning av kriterierna. Härutöver gav artikeln ingen fullständig översikt över tillgängliga preparat. Högsta domstolen kommenterade artikeln i tidskriften *The Lancet* på följande sätt i mefedrondomen: ”Något underlag för att föra över dessa bedömningar till svensk rättspraxis finns inte. Undersökningen ger emellertid stöd för en rättstillämpning som innebär att försiktighet iakttas med att utifrån farlighetsbedömningar lägga generella schabloner avseende art och mängd till grund för straffvärdebedömningen i enskilda fall” (NJA 2011 s. 357). Artikeln har således ansetts som tillräcklig för att skapa den osäkerhet som krävs för att kunna frångå tidigare gjorda bedömningar av preparats farlighet.

I propositionen En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning (prop. 2010/11:4 s. 96) angavs bl.a. följande: ”Att utreda farligheten hos nya substanser måste anses vara en av Statens folkhälsoinstituts viktigaste uppgifter i klassificeringssammanhang.” Högsta domstolen har uttalat att frågan om ett preparats farlighet är en bevisfråga och att den inte lämpar sig

för prejudikatbildning. Samtidigt har man från domstolens sida i mefedrondomen påpekat att ”en annan sak är att någon bevisning angående ett preparats generella farlighet normalt inte krävs om frågan inte tas upp av någon part. Domstolen får då utgå från vad som är allmänt känt i detta hänseende”. Sänkningen av straffvärdena kopplat till farlighet och därmed också mängden narkotika har skett till synes utan annat underlag än artikeln i tidskriften The Lancet och den osäkerhet denna artikel enligt Högsta domstolen har gett upphov till.

Med hänvisning – exempelvis – till allt oftare återkommande påståenden om att cannabis ska vara en harmlös drog finns det anledning att påpeka att utvecklingen gått i motsatt riktning, mot ökad farlighet. Exempelvis har halterna av det mest kända av de närmare 300 verksamma ämnena i cannabis – tetrahydrocannabinol (THC) – ökat från en nivå om i allmänhet 2–4 % under 1970-talet till halter upp emot 40% i dag. Detta innebär ökade koncentrationer i människokroppen för dem som missbrukar cannabis med ökade skadeverkningar som följd.

Eftersom skadeverkningarna av cannabis kan antas öka har därmed farlighetsgraden avseende cannabis också höjts. Här kan också nämnas att cannabis med högre halter THC nu betraktas som en s.k. ”heavy drug” i USA, och i Nederländerna arbetade man redan under hösten 2015 med att få fram särskild lagstiftning i syfte att höja påföljderna för cannabis med THC-halter överstigande 15 %. I Sverige har Högsta domstolen verkat i motsatt riktning avseende flera olika narkotiska preparat.

Vi får inte underskatta och bagatellisera drogers farlighet. Konsekvensen av att värdera droger som mindre farliga, såsom exempelvis cannabis, blir – förutom att skadeverkningarna för enskilda och för samhället blir större – att påföljderna blir kortare.

Det är allvarligt att Högsta domstolen sänkte straffvärdet för narkotikabrott. Detta påverkar i sin tur också negativt polisens möjligheter att erhålla beslut om sådana straffprocessuella hemliga tvångsmedel som telefonavlyssning. Vi vill därför att farlighetsbedömningen av narkotika och hur den ska ses över. Detta innebär också en översyn av hur frågan om olika narkotiska preparats farlighet ska hanteras i straffrättsprocessen. Vidare skulle det ha ett särskilt värde att regeringen separat överväger hur cannabis med höga halter tetrahydrocannabinol (C₂₁H₃₀O₂) ska bedömas i straffrättsprocessen.

10. Rattfylleri och grov olovlig körning, punkt 20 (V)

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:19 av Niclas Malmberg (MP),
2017/18:863 av Krister Örnfjäder m.fl. (S),
2017/18:3090 av Cecilia Magnusson (M),
2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 53,
2017/18:3581 av Roger Haddad m.fl. (L),
2017/18:3766 av Robert Halef m.fl. (KD) yrkande 10 och
2017/18:3867 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag delar motionärernas uppfattning att arbetet med att förhindra återfall i trafikbrott och därigenom förbättra trafiksäkerheten är av stor vikt. Som framgått i betänkandet under avsnittet Rattfylleri och olovlig körning har också vissa åtgärder vidtagits under senare år i syfte att förbättra möjligheterna att ingripa mot den som begår trafikbrott. Detta är positivt, liksom att regeringen uppgett att man kommer fortsätta att noga följa utvecklingen på området. Mot denna bakgrund är jag inte beredd att ställa mig bakom motionsyrkandena om att skärpa straffen för grov olovlig körning, rattfylleri eller grovt rattfylleri. Jag är därför inte beredd att föreslå att riksdagen ska ta några initiativ med anledning av motionerna.

11. Upprepad trafikbrottslighet, punkt 22 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3474 av Johan Hedin och Anders Åkesson (båda C) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Den som upprepat gör sig skyldig till olovlig körning är inte sällan en fara för andra. Den som begår ett sådant brott gång på gång och utan avsikt att göra någon förändring måste uppmärksammas med större kraft av samhället. För att bryta en sådan destruktiv bana bör straffskalan för upprepade brott ses över, så att rättsvårdande myndigheter har fler instrument till sitt förfogande att stävja denna typ av brottslighet. Det är i många av dessa fall rimligt att tro att det finns en beroendesjukdom med i bilden, något som den som gör sig skyldig till dessa brott måste få hjälp med att ta sig ur. Inom kriminalvården finns

sådana program som har visat sig fungera väl i vissa fall. Även psykisk ohälsa kan ligga bakom, för vilken det kan finnas behandling att få, om det destruktiva levnadsmönstret kan brytas. Samma förhållanden gäller sannolikt i många fall även frågan om upprepade fall av rattonykterhet. Andelen av dem som gör sig skyldiga till denna typ av brott är med all rimlighet i ännu större utsträckning lidande av beroendesjukdom. I de fall beroendet även omfattar olagliga droger och berusningsmedel finns ofta annan brottslighet med i bilden, då beroendet måste finansieras. Bland alla dem som begår denna typ av brottslighet finns en stor mängd olika livsöden. Vissa har säkerligen hamnat i det läget av egen förskyllan, andra för att de själva har utsatts för brott under formativa skeden av uppväxten. Alla bär dock ansvar för sitt liv och sitt beteende. Icke desto mindre har samhället mycket att tjäna på att sträcka ut en hand och hjälpa dessa människor så gott det går. Och den som gång på gång utan någon vilja att ändra sitt beteende kör onykter utsätter andra för livsfara. Dessa måste kunna tas ur trafiken, och för det behöver de rättsvårdande myndigheterna fler och bättre medel. Regeringen bör därför ges i uppdrag att utreda skärpta straff för upprepade brott av rattonykterhet och olovlig körning. Samtidigt bör samhället möta upp detta med insatser för att hjälpa människor att ta sig ur beroendesjukdom och destruktiva sociala levnadssituationer.

12. Livstidsstraff, punkt 25 (M)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Anders Hansson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 48 och avslår motion

2017/18:3055 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -).

Ställningstagande

I dag särbehandlas unga vuxna i åldern 15–21 år straffrättsligt genom en s.k. straffrabatt. Den som har begått ett brott som 18-åring får t.ex. regelmässigt sitt straff halverat jämfört med den som är 21 år. Den som är vuxen och begår ett brott ska också behandlas som vuxen av rättsväsendet. Vi vill därför att gränsen för vid vilken ålder livstidsstraff kan bli aktuellt ska utredas. I en sådan utredning bör även straffskalan för dem som är för unga för att kunna dömas till livstids fängelse ses över.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

13. Livstidsstraff, punkt 25 (SD, -)

av Adam Marttinen (SD) och Patrick Reslow (-).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3055 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) och avslår motion

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 48.

Ställningstagande

Vi anser att ett straff ska stå i proportion till brottets allvar och överensstämma med det allmänna rättsmedvetandet. Detta för att skipa rättvisa och ge brottsoffer upprättelse, men även för att uppfylla kravet om allmänprevention och individualprevention – att straffet ska verka i avskräckande syfte och förhindra återfall. Straffet bör vidare sättas i relation till den dömdes rehabilitering eller resocialisering. Med detta som grund finns det fog att ifrågasätta det svenska rättssystemets möjlighet att skydda befolkningen från uppenbart farliga brottslingar, efter att dessa avtjänat sitt straff.

Med rådande system finns det ingen möjlighet att hålla kvar dömda brottslingar inom kriminalvården efter det att de avtjänat sitt fängelsestraff, vilket resulterar i att bl.a. grova sexualbrottslingar med hög återfallsrisk och terrorister släpps ut i samhället. I Norge har detta problem åtgärdats genom påföljden förvaring: Ett tidsobestämt straff som kan utdömas när det föreligger fara för återfall och om brottslingen är farlig för samhället när han eller hon ska släppas ut. Förvaring har en kortaste och längsta tid med en återkommande bedömning av brottslingens eventuella farlighet. När längsttiden gått ut gör domstolen en bedömning av återfallsfaran där tiden kan förlängas med fem år, följt av ytterligare fem år. Vi ser stora fördelar med införandet av ett liknande system i Sverige och anser därför att det ska tillsättas en utredning om vilka brott som skulle kunna innefattas samt om det ska vara en separat påföljd med en minimitid och en maximitid eller om bedömning och eventuell förlängning av fängelsestraff ska ske i samband med det att brottslingen avtjänat det utdömda straffet.

14. Återfall, punkt 26 (M, C, L, KD)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Roger Haddad (L) och Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:2323 av Cecilia Widegren (M),
2017/18:2554 av Lars Hjalmered (M),
2017/18:2879 av Sten Bergheden (M) och
2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 51.

Ställningstagande

Det finns ett klart behov av att tydligare än i dag markera mot upprepad brottslighet för att visa att samhällets tolerans minskar. Det är en väsentlig skillnad mellan att begå ett enstaka brott och att begå brott efter brott. Återfallet utgör i sig en faktor som kraftigt ökar personens ansvar för det han eller hon har gjort. Därför vill vi skärpa straffet för en person som döms för brott på nytt – efter att tidigare ha dömts för brott. Att en person gör sig skyldig till nya brott efter en tidigare dom kan i dag beaktas i tre olika avseenden: dels genom påföljdsvalet, dels som skäl för förverkande av villkorligt medgiven frihet och dels när man bestämmer straffets längd. Enligt dagens system beaktas återfallet framför allt genom de två första alternativen. Möjligheten att därutöver skärpa straffet tillämpas i ytterst få fall. Straffskärpning på grund av återfall i brott måste bli betydligt vanligare. Vi vill därför införa en ny renodlad regel som tar sikte på straffskärpning i återfallssituationer då en person tidigare är dömd för brott. Återfallsskärpning bör som huvudregel ske oberoende av om villkorligt medgiven frihet förklaras förverkad.

15. Återfall vid vapenbrott, punkt 27 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3582 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 9.

Ställningstagande

Jag anser att det behövs en straffskärpningsregel för innehav av vapen, explosiva varor eller krigsmateriel då en person tidigare är dömd för brott. En straffskärpningsregel skulle även, vid vapenbrott av normalgraden eller grovt vapenbrott, kunna innefatta straffskärpning vid återfall.

16. Mängdrabatt, punkt 29 (M)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Anders Hansson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:1013 av Jörgen Warborn (M) yrkande 1 och
2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 50 och
avslår motion
2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 3.1 i denna del.

Ställningstagande

Det finns ett klart behov av att tydligare än i dag markera mot upprepad brottslighet för att visa att samhällets tolerans minskar. Det är en väsentlig skillnad mellan att begå ett enstaka brott och att begå brott efter brott. Återfallet utgör i sig en faktor som kraftigt ökar personens ansvar för det han eller hon har gjort. Straffet för den person som döms för flera brott i en och samma rättegång bör därför skäras betydligt, detta genom att dagens form av mängdrabatt tas bort. I dag har Sverige ett system där den person som döms för flera brott i en och samma rättegång åtnjuter en generös s.k. mängdrabatt. Detta då följande tumregel tillämpas i domstol i många fall då en person döms för flera brott i en och samma rättegång. Domstolen utgår från straffvärdet för det grävsta brottet som personen döms för. Sedan adderas hälften av straffvärdet för det näst grävsta brottet och en tredjedel av straffvärdet för det därpå följande brottet och så vidare. I stället för dagens system vill vi se en straffskärpning som i ett typiskt fall skulle medföra att fängelsevistelsen kan öka med ungefär 60–70 procent jämfört med dagens system. Detta genom en

ny formel. Såväl det grövsta brottet, som det näst grövsta brottet och det tredje grövsta brottet ska tillmätas hela straffvärdet. Först därefter ska avtrappningen börja.

17. Mängdrabatt, punkt 29 (SD, -)

av Adam Marttinen (SD) och Patrick Reslow (-).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 3.1 i denna del och

avslår motionerna

2017/18:1013 av Jörgen Warborn (M) yrkande 1 och

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 50.

Ställningstagande

Det finns i dag alltför många bestämmelser om straffrabatter. Vi ser generellt väldigt negativt på dessa, då de bidrar till ett system som redan i dag leder till alldeles för korta straff. Vi vill att det strafftillägg som föreskrivs i 26 kap. 2 § brottsbalken bör utökas och att det bör införas ett minimitillägg. Genom att införa ett minimitillägg säkerställs att en gärningsman som begått flera brott döms till ett ordentligt förlängt straff. I vissa fall kan det även finnas behov av att frångå regeln om strafftillägg och använda sig av kumulationsprincipen, dvs. att straffen för de olika brotten adderas på varandra. I vilken omfattning detta ska ske bör närmare utredas.

18. Åtgärder mot grov organiserad brottslighet, punkt 30 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3582 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 6.

Ställningstagande

Ju tidigare i brottsplaneringen som rättssamhället kan ingripa och lagföra, desto bättre möjligheter att störa, förhindra och pressa tillbaka den organiserade brottsligheten. Den 1 juli 2016 kriminaliserades försök, förberedelse eller stämpling till grovt vapenbrott. Det är välkommet men otillräckligt enligt min mening bör även förberedelse till vapenbrott av normalgraden vara kriminaliserat.

Lagstiftningen har även skärpts så att stämpling har kriminaliserats avseende ett antal brott som typiskt sett ingår i den organiserade brottslighetens arbetssätt, däribland grovt olaga tvång, grovt olaga hot, grov stöld, grovt bedrägeri, grov förskingring, grovt skattebrott, grov trolöshet mot huvudman, grov oredlighet mot borgenärer, grov utpressning, grovt våld eller hot mot tjänsteman, grov förgripelse mot tjänsteman, grovt vapenbrott, synnerligen grovt vapenbrott och grovt fall av övergrepp i rättssak. När det gäller övergrepp i rättssak har även stämpling till brott av normalgraden kriminaliserats. Detta är fullt befogat, eftersom övergrepp i rättssak är ett brott som så tydligt är kopplat till organiserad brottslighet. Jag anser att det nu är dags att gå vidare och kriminalisera stämpling även till normalgraden av andra brott som har särskild anknytning till organiserad brottslighet. Som har nämnts ovan gäller detta vapenbrott, men även olaga hot och utpressning är aktuella. Enligt min mening bör en förnyad analys göras för att ytterligare utvidga det kriminaliserade området vad avser förstadier till brott som är särskilt knutna till organiserad brottslighet.

19. En särskild straffskärpningsgrund för brott som har samband med uppgörelser mellan kriminella grupperingar, punkt 31 (M, KD)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Anders Hansson (M) och Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 27.

Ställningstagande

Vi vill skärpa straffen för gängrelaterad brottslighet genom att införa en särskild straffskärpningsgrund som kan leda till dubbla straff för vissa brott som har ett samband med uppgörelser i kriminella grupperingar (gängbestämmelse). Med gänguppgörelse ska avses en konflikt mellan grupper av personer som innefattat användning av skjutvapen, andra särskilt farliga vapen och/eller explosiva ämnen. En straffskärpningsgrund av aktuellt slag finns sedan tidigare i Danmark. Exempel på brott som skulle kunna aktualisera tillämpning av gängbestämmelsen är misshandel, rån, olaga hot, olaga frihetsberövande, utpressning, hot och våld mot tjänsteman samt övergrepp i rättsak. Även vid vissa andra brott ska gängbestämmelsen kunna aktualisera strängare straff. Det kan t.ex. handla om mordbrand och dråp. I dessa fall skulle det bli omotiverat strängt med ett dubblerat fängelsestraff och därför ska en individuell bedömning göras i varje enskilt fall.

20. Vistelseförbud för den som döms för gängrelaterad brottslighet, punkt 32 (M)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Anders Hansson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 28.

Ställningstagande

För att motverka kriminella grupperingar vill vi införa en ny sanktion för den som har begått brott – vistelseförbud. Vistelseförbud ska kunna aktualiseras för personer som har anknytning till kriminella grupperingar och som har begått upprepad brottslighet. Ett vistelseförbud ska innebära ett förbud att vistas i ett visst geografiskt område under en viss tid efter avtjänat fängelsestraff. Förbudet ska beslutas av domstol och kunna aktualiseras enbart i kombination med ett fängelsestraff. Att överträda vistelseförbud ska vara straffbart. Fängelse ska finnas i straffskalan. Den dömde ska kunna ansöka om att få dispens från vistelseförbudet om det föreligger särskilda skäl.

21. En särskild brottsrubricering för brott med hedersmotiv, punkt 33 (V)

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1318 av Annicka Engblom m.fl. (M),

2017/18:2060 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3,

2017/18:2581 av Lotta Olsson (M),

2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 9,

2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1,

2017/18:3848 av Maria Stockhaus m.fl. (M) yrkande 2 i denna del och

2017/18:3867 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5.

Ställningstagande

Jag instämmer i motionärernas uppfattning att det är av stor vikt att samhället med kraft markerar mot brott som begås på grund av en s.k. hederskultur. Mot den bakgrunden har regeringen tillsatt en utredning med uppdrag att bl.a. se över om det bör införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Jag anser dock inte att en egen brottsrubricering för brott med hedersmotiv är rätt väg att gå eftersom det kan leda till att det enbart blir personer från en viss kultur som kommer att misstänkliggöras. Det finns i stället andra åtgärder som i första hand bör vidtas. Det rör sig bl.a. om följande.

För att förhindra att fler utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck behövs mer stöd, mer hjälp att komma ut ur sina närståendes kontroll, för att leva det liv de själva vill och har valt. Jag anser att bestämmelserna om grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning bör skärpas och det ekonomiska stödet till tjej- och kvinnojourer behöver fördubblas. Jag vill att lagstiftningen som omgärdar brotten om grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning ska skärpas så att mer än en person kan ställas till svars för respektive brott. I dag utgår lagen från att förövaren är en enskild man. Det som kännetecknar hedersrelaterat förtryck är den kollektiva kontrollen och bestraffningen, med flera närstående inblandade och de måste kunna lagföras mer effektivt. Som lagstiftningen ser ut nu är den inte anpassad till den verklighet som tusentals unga kvinnor och män lever i.

En annan viktig åtgärd är att avskaffa den s.k. tvåårsregeln, som syftar på den tid en kvinna eller man som kommit till Sverige för att gifta sig, måste stanna kvar i sitt äktenskap för att inte bli utvisad. Jag vill att den ska avskaffas för att kvinnor inte ska riskera att bli fast i en farlig relation och tvingas utstå misshandel för att få vara kvar i landet. Det är orimligt att ha en lagstiftning som bidrar till att kvinnor stannar kvar i förhållanden där de utsätts för våld i

rädsla för att bli utvisade. Män utnyttjar systematiskt det överläge som lagstiftningen ger.

Det är min uppfattning att dessa åtgärder skulle vara effektivare än att införa en egen brottsrubricering för brott med hedersmotiv. Jag är därför inte beredd att föreslå att riksdagen ska ta några initiativ med anledning av motionerna.

22. Det straffrättsliga skyddet för personer med funktionsnedsättning, punkt 36 (V)

av Linda Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3881 av Linda Snecker m.fl. (V) yrkande 7.

Ställningstagande

Funktionsnedsättning är en särskild diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen, men medan majoriteten av de övriga diskrimineringsgrunderna redan i dag eller inom en snar framtid också finns med i straffstadgarna om hets mot folkgrupp, omfattas inte funktionsnedsättning. Det anser jag vara en brist som behöver åtgärdas. Likaså behöver det tydligt framgå av brottsbalkens straffskärpningsregel att brott som begås i syfte att kränka en person på grund av. hens funktionsnedsättning ska ses som en försvårande omständighet vid straffmätningen. Förutom att öka det straffrättsliga skyddet för personer med funktionsnedsättning är ett annat viktigt skäl till en utvidgning av lagstiftningen att lagstiftningen i sig har en betydande inverkan på människors attityder och på självbilden. De lagar vi har signalerar tydligt vad som är accepterat och inte i samhället. Att klassificera något som en brottslig handling är även ett sätt att både synliggöra övergrepp och våld och skapa bättre förutsättningar för forskning och kartläggning, vilket i sin tur ökar möjligheten för att förhindra och förebygga fortsatt brottslighet. Regeringen bör därför tillsätta en utredning med syfte att stärka det straffrättsliga skyddet för personer med funktionsnedsättning som utsätts för hatbrott.

23. Preskription, punkt 37 (SD, -)

av Adam Marttinen (SD) och Patrick Reslow (-).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:618 av Jamal El-Haj (S) och
2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -) yrkande 17 och
bifaller delvis motion
2017/18:1104 av Hans Hoff (S).

Ställningstagande

Det kan inte vara rimligt att våldsvärkare som har utsatt andra människor för stort lidande ska kunna vänta ut rättssystemet. En grov misshandel på en annan människa kan ge permanenta fysiska skador och lär om inte annat ge permanenta psykiska men. Detta gäller på samma sätt självfallet även för dem som blivit utsatta för våldtäkt. Att då ge brottslingen utrymme att kunna gå fri bara för att samhället inte lyckats få tag i brottslingen är djupt omoraliskt.

Reglerna om preskription stöder vår uppfattning att Sverige i dag har en lagstiftning som står på förövarens sida mer än på offrets. Om någon utfört ett brott mot person, framförallt när det gäller fysiskt eller sexuellt våld eller grova fridskränkingsbrott är detta brott som kan ge permanenta fysiska och psykiska skador och dessa bör aldrig preskriberas.

Vi yrkar därför att regeringen ska ges i uppdrag att snarast till riksdagen inkomma med ett lagförslag som tar bort åtalspreskription, påföljds-preskription och absolut preskription för vålds- och sexualbrott av allvarigare art, grova fridskränkingsbrott samt stöldbrott av allvarigare art, framförallt inbrottsstöld och liknande av mer kränkande karaktär.

24. Preskriptionstid för sexualbrott mot barn, punkt 38 (M)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Anders Hansson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:987 av Thomas Finnborg (M),
2017/18:2563 av Lotta Olsson (M),
2017/18:2740 av Jenny Petersson (M) och
2017/18:3569 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 55 och
bifaller delvis motion
2017/18:2348 av Boriana Åberg (M).

Ställningstagande

Den tidigare regeringen skärpte reglerna för sexualbrott, och preskriptionstiderna har utvidgats beträffande sexualbrott mot barn. Numera omfattas i princip alla sexualbrott mot barn av en förlängd preskriptionstid, som innebär att preskriptionstiden börjar löpa den dag barnet fyller 18 år.

Att en gärningsman medvetet kan hålla sig undan rättvisan i årtal och därigenom gå fri från lagföring strider mot det allmänna rättsmedvetandet. Polisens förmåga att hitta förövare som undandrar sig rättvisan behöver förbättras för att fler ska kunna ställas inför rätta.

Vi vill därför se över preskriptionstiden för sexualbrott mot barn och utreda om preskriptionstiden helt kan tas bort. Syftet är att stärka skyddet för barn och unga som har utsatts för sexuella övergrepp.

25. Utvisning, punkt 40 (L)

av Roger Haddad (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10 och
avslår motionerna
2017/18:48 av Robert Hannah (L),
2017/18:181 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3 och
2017/18:3848 av Maria Stockhaus m.fl. (M) yrkande 2 i denna del.

Ställningstagande

Jag anser att reglerna för utvisning av icke-svenska medborgare som döms för hedersrelaterade brott ska skärpas. I dag är praxis att domstolen prövar frågan om utvisning först om en person döms till minst ett års fängelse eller om återfallsrisken är stor. Jag anser att utvisning alltid ska prövas avseende vissa

typer av brott, bl.a. rasistiska brott och andra hatbrott, våld i nära relationer och hedersrelaterade brott. Sådana brott signalerar en form av hot både mot offret och mot andra i samma situation, vilket gör att utvisning oftare bör vara aktuellt.

26. Strafflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet, punkt 41 (SD, -)

av Adam Marttinen (SD) och Patrick Reslow (-).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3548 av Kent Ekeröth (SD).

Ställningstagande

Vi anser att ändringen av 29 kap. 2 § brottsbalken som innebär att rätten får döma till ett lindrigare straff om ”den tilltalade frivilligt angett sig eller lämnat uppgifter som är av väsentlig betydelse för utredningen av brottet” var bra. Det har nu gått tre år sedan lagen trädde i kraft och det är oklart om lagändringen gett den effekt man förväntat sig. Vi vill därför att regeringen återkommer till riksdagen med en utvärdering av lagens effektivitet och hur bestämmelsen har tillämpats. Av utredningen ska framgå om ändringen har medfört att tilltalade i högre grad har medverkat till utredningen. Om så inte är fallet bör en ny reglering övervägas och utredas.

27. Villkorlig dom, punkt 43 (M, C, L, KD)

av Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Roger Haddad (L) och Andreas Carlson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3188 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 8.

Ställningstagande

En frivårdspåföljd är ingen straffunderlåtelse, utan en påföljd som döms ut för att markera att samhället ser allvarligt på den begångna brottsligheten. Frivård är kriminalvård som äger rum ute i samhället. Ett straff i frivård innebär både kontroll och stöd för de dömda. Frivårdens uppdrag är att övervaka klienter som är villkorligt frigivna, är dömda till skyddstillsyn eller samhällstjänst eller övervakas med hjälp av fotboja. Merparten av dem som döms till kriminalvård återfinns i frivården. Frivården behöver utvecklas för att bli mer modern och ändamålsenlig och för dem som döms till villkorlig dom bör man se över ökade möjligheter att förena den villkorliga domen med föreskrifter. Brott mot föreskrifterna ska leda till konsekvenser för den dömda.

Särskilda yttranden

1. Särskilt yttrande (M)

Tomas Tobé (M), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M) och Anders Hansson (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella parti- och kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

2. Särskilt yttrande (SD, -)

Adam Marttinen (SD) och Patrick Reslow (-) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller vi de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella parti- och kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

3. Särskilt yttrande (C)

Johan Hedin (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuell kommittémotion men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

4. Särskilt yttrande (V)

Linda Snecker (V) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuell kommittémotion men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

5. Särskilt yttrande (L)

Roger Haddad (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

6. Särskilt yttrande (KD)

Andreas Carlson (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns i bilaga 2. I fråga om våra förslag vidhåller jag de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i tidigare ställningstaganden och i aktuella kommittémotioner men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:9 av Caroline Szyber (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särskild straffskärpningsgrund vid angrepp mot viktiga samhällsfunktioner och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:19 av Niclas Malmberg (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om skärpt lagstiftning vad gäller straffet för rattfylleri och olovlig körning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:48 av Robert Hannah (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att icke-svenska medborgare som begår brott riktade mot kvinnor alltid ska prövas mot utvisning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:50 av Lars-Axel Nordell (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta kring s.k. eftersupning enligt norsk modell och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:72 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en skärpning av straffet för vårdslöshet med hemlig uppgift och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:123 av Allan Widman (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda inköp, innehav och nyttjande av skyddsvästar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:173 av Jeff Ahl och Markus Wiechel (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tjänstedjur bör skyddas av en ny lag om djurplågeri av tjänstedjur och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny lag om grovt djurplågeri samt om att straffet som utdöms för detta brott bör vara mellan 2 och 4 års fängelse, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:181 av Markus Wiechel (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det straffbart att utebli från anmälningsplikten för en dömd person och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:278 av Ola Johansson och Helena Lindahl (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa lagstiftningen och öka straffen för att motverka människohandel, prostitution och sexköp och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tas fram en nationell handlingsplan mot alla former av människohandel och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:365 av Birgitta Ohlsson och Christina Örnebjär (båda L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffskärpning vid våld, hot och trakasserier mot förtroendevalda och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:410 av Christina Örnebjär (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avkriminalisering och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:437 av Robert Hannah och Birgitta Ohlsson (båda L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda att i 22 kap. brottsbalken införa en ny bestämmelse som innebär att svenska medborgare som strider mot främmande makter som det svenska försvaret militärt stöttar ska dömas till landsförräderi och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:618 av Jamal El-Haj (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över preskriptionstiderna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:664 av Karin Rågsjö m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas hur lagen om kriminalisering av eget bruk har inverkat på antalet missbrukare och brukare samt deras livskvalitet, hälsa och drogfrihet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:716 av Mattias Jonsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om hets mot folkgrupp samt begreppet störande av allmän ordning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:831 av Berit Högman och Eva-Lena Gustavsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om översyn av lagstiftningen inom rättsväsendet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:842 av Suzanne Svensson och Peter Jeppsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utvärdera domar gällande sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:853 av Robert Hannah (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett lagbrott när det gäller "omvandlingsterapi" och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:863 av Krister Örnfjäder m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga skärpning av lagstiftningen vid trafikbrott och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:880 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riktiga livstidsstraff och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kraftiga straffskärpningar för bl.a. våldsbrott och tillkännager detta för regeringen.
- 3.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om borttagande av straffrabatter och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser strafftillägg vid flerfaldig brottslighet och straff lindring vid otillåten bevisprovokation.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tredje gången gillt och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försvårande omständighet vid störningar av den allmänna ordningen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om attacker mot blåljuspersonal och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försvårande omständigheter och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förmildrande omständigheter och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om borttagande av preskriptionstid och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt lagstiftning mot kat och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att våld mot politiker bör likställas med våld mot tjänsteman och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ytterligare verktyg mot trafficking och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återgång till tidigare straff vid ny brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera handlingen att fly från polis och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:882 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad nödvärnsrätt och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:888 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att trafikbrottslagen ska ändras så att trafiksäkerheten väger mycket tyngre än i dag vid bedömning av om ett fordonsförverkande ska anses skäligt i förhållande till fordonets värde och gärningsmannens ekonomiska situation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:893 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införande av DIKO-lag och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:970 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen för att skärpa möjligheterna att ingripa för att förhindra brott som hets mot folkgrupp, t.ex. när nazister marscherar i våra samhällen och städer, och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:982 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka och vid behov genomföra skärpningar av lagen för att förhindra tvångsäktenskap och tillkännager detta för regeringen.

49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sätta stopp för alla barnäktenskap på svensk mark och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:983 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka och vid behov genomföra skärpningar av lagen för att förhindra tvångsäktenskap samt tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sätta stopp för alla barnäktenskap på svensk mark och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:984 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och skärpa lagarna kring oriktiga fakturor och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:987 av Thomas Finnborg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta bort preskriptionstiden för grova sexuella övergrepp mot barn och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:990 av Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa solidariskt straffansvar för firmatecknare, styrelseledamöter och verkställande ledning i de företag, organisationer och myndigheter där staten är ägare eller där andra påverkansformer är tillgängliga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:1006 av Lars-Axel Nordell (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera framförandet av falska polisfordon och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1011 av Thomas Finnborg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över relevanta lagrum och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1013 av Jörgen Warborn (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om att avskaffa mängdrabatten och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1101 av Hans Hoff (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att se över hur skyddet för unga mot grooming kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1104 av Hans Hoff (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att närmare granska preskriptionstiden vid sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1129 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skärpa straffpåföljden för grova våldsbrott och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1131 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att höja bötesbeloppet för individer som inte kan uppvisa ett giltigt körkort vid bilkörning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1135 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skärpa straffpåföljden vid försäljning av narkotika och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1136 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skärpa straffet för övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1155 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillämpningen av straffskalan för vissa brott mot viss näringsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1176 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en ny brottsrubricering för att förstärka det juridiska

skyddet för förtroendevalda på både kommunal nivå, landstingsnivå och riksnivå och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1223 av Maria Malmer Stenergard (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att närmare låta påverkansgraden inverka på rubricering och påföljd vid drograttfylleri och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1271 av Lars-Arne Staxäng (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rättsväsendet tydligt bör markera mot hot mot vittnen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1318 av Annicka Engblom m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att tilldela hedersbrott en egen brottsrubricering i lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1424 av Erik Andersson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare att beslagta och förverka ett fordon som används i samband med smuggling och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1454 av Margareta Larsson (-):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om omprövning av gällande lagändring och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1482 av Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utvidga polisens beslagtaganderätt för att förhindra streetracing och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1483 av Thomas Finnborg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skärpa straffen för våld mot tjänsteman och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att fler yrken ska omfattas av lagbestämmelsen om våld mot tjänsteman och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1484 av Thomas Finnborg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skärpa straffen för hot och våld mot myndighetspersoner och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1569 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffen för misshandel av gravida bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1573 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utdöma mycket höga bötesbelopp och låta polisen beslagta och med vissa restriktioner (tillsammans med den lagförde) kunna fatta beslut om att förstöra ett fordon vars ägare framfört fordonet utan körkort och trafikförsäkring, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:1576 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om noll promille och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1590 av Per Klarberg m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett införande av progressiva fortkörningsböter likt det finländska systemet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1607 av Sara-Lena Bjälkö m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta frågan på allvar och utreda möjligheten att höja straffsatserna för mutbrott och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1618 av Cecilie Tenfjord-Toftby (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för straffskärpning gällande våld och hot mot alarmeringspersonal och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1628 av Johan Nissinen (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning gällande fortkörningsböter och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1638 av Per Ramhorn m.fl. (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en nationell handlingsplan för nolltolerans mot hot och våld mot vårdpersonal och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1640 av Emanuel Öz (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att kriminalisera korruption i utlandet och anpassa svensk lagstiftning till att omfatta kriminaliseringen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1662 av Stefan Nilsson (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av lagstiftning mot hets till suicid och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1748 av Thomas Finnborg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen och skärpa straffen för hedersmord och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1760 av Maria Abrahamsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett tydliggörande av att med "barn" i brottsbalkens mening avses verkliga barn av kött och blod, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:1853 av Maria Strömkvist m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om hets mot folkgrupp och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1875 av Anders Österberg och Olle Thorell (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagen om hets mot folkgrupp och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1876 av Per-Arne Håkansson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagen om hets mot folkgrupp för att motverka våldsbejakande extremism i syfte att begränsa möjligheter att kränka och hota i det offentliga rummet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1990 av Hans Rothenberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skärpa straffen för hot mot förtroendevalda politiska företrädare och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2036 av Markus Wiechel (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot att skända nationalsymboler och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2060 av Markus Wiechel (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa hedersbrott som en egen kategori i brottsbalken och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2077 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av en civilkuragelag och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2084 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen gällande uppmaning till brott av förtroendevalda och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för hot mot förtroendevalda politiker genom att låta det klassas som demokratibrott och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2098 av Annika Lillemets m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ansvarsutkrävande av företag och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2127 av Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för attacker mot blåljuspersonal och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2252 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga skärpta åtgärder mot övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2265 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga skärpta straff för smuggling av djur och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2323 av Cecilia Widegren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av straffskärpning för återfallsförbrytare och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2348 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en allmän översyn av preskriptionstiden för grova våldsbrott samt sexualbrott mot barn och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2360 av Richard Jomshof (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett lagförslag som ger illegalt gatuspel om pengar minst fängelse som straff och utvisning ur landet efter avtjänat straff och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2369 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa böter som straffpåföljd för ringa stöld och stöld och döma till en annan påföljd om det finns en uppenbar risk att böter ej kommer att betalas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2373 av Finn Bengtsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa höjt maximistraff för olaga hot och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2376 av Richard Jomshof (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gärningsmän som frias, inte för att de är helt oskyldiga utan på grund av formella fel från statens och rättsväsendets sida, inte ska tilldömas ersättning för att de har suttit frihetsberövade, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i ovannämnda fall ska stadgas att det är brottsoffret som ska tilldömas ersättning från staten och inte den frihetsberövade gärningsmannen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2378 av Richard Jomshof (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för mord ska skärpas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livstidsstraff, utan möjlighet att omvandlas till ett tidsbestämt straff, ska kunna utdömas för de allvarligaste mordena och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2384 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa brottet grovt djurplågeri och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för grovt djurplågeri ska vara lägst ett års fängelse och högst fyra års fängelse och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2550 av Lars Hjalmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga straffskärpningar och andra åtgärder för att komma åt organiserade bilstöld och bildelsstöld och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2554 av Lars Hjalmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att återkomma med förslag på avskaffad mängdrabatt vid upprepade återfall i brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2563 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ta bort preskriptionstiden för sexualbrott mot barn och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2573 av Håkan Bergman (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över straffskalan vid hot mot journalister och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2581 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över rubriceringen "hedersbrott" för att ändra till annat lämpligt namn och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2583 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att göra en översyn av lagstiftningen kring eftersupning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2698 av Katarina Brännström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa möjlighet för domstol att utfärda tillträdesförbud av notoriska brottslingar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2740 av Jenny Petersson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att avskaffa preskriptionstiden för sexualbrott mot barn och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2879 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ändra lagen så att straffrabatterna tas bort för återfallsförbrytare och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2891 av Boriana Åberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga skärpt straff för ringa stöld och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2892 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att avskaffa dagsböter som straffpåföljd och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2905 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att skärpa straffet när de brottsmisstänkta bär knivar eller motsvarande tillhyggen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2909 av Åsa Coenraads (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffpåföljden för civil olydnad ska skärpas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3055 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förvaring av dömda som bedöms vara farliga och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3058 av Anders Schröder (MP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera den svenska kriminaliseringen av det egna bruket av narkotika och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3060 av Richard Jomshof m.fl. (SD, -):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skydd mot våld av sexuell karaktär för yrkesutövare i allmänhet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för sexualbrott, olaga förföljelse och grov kvinnofridskränkning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3090 av Cecilia Magnusson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga höjda straff för rattfylleri så att bl.a. rattfyllerister kan komma i fråga för häktning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3091 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ändring av brottsrubriceringen vid bilbrand och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3094 av Tuve Skånberg m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning om ett generellt straffsanktionerat skydd mot kränkningar på nätet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3187 av Sten Bergheden (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för attacker mot blåljuspersonal och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3188 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökade möjligheter att utfärda föreskrifter vid villkorlig dom och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3189 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påskynda åtgärder för att skärpa lagstiftningen avseende brott med hedersmotiv och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påskynda åtgärder för att förhindra att unga blir gifta mot sin vilja och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3192 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om attacker mot hälso- och sjukvårdspersonal och väsentliga samhällsfunktioner och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3215 av Olof Lavesson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagstiftningen om hatbrott och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3336 av Markus Wiechel (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en hårdare lagstiftning mot kränkande fotografering och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3398 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp lagstiftningen som gjorde att id-kapningar förra året kriminaliserades och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff gällande angrepp, hot och våld mot vårdens personal i deras yrkesutövning och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för angrepp mot socialsekreterare i deras myndighetsutövning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3472 av Kristina Yngwe (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om systematiskt missbruk av yttrandefriheten och om att brottsbalken bör ses över så att det inte ska kunna gå att missbruka yttrandefriheten för att trakassera och förfölja oskyldiga näringsidkare i deras hem och på arbetsplatser och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3474 av Johan Hedin och Anders Åkesson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för upprepade olovliga körningar och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för upprepad rattonykerhet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3512 av Ulrika Carlsson i Skövde och Solveig Zander (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särskild bestämmelse i brottsbalken om misshandel mot barn och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3531 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om noll promille och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3535 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utdöma mycket höga bötesbelopp och låta polisen beslagta och med vissa restriktioner (tillsammans med den lagförde) kunna fatta beslut om att förstöra ett fordon vars ägare framfört fordonet utan körkort och trafikförsäkring, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3537 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffen för misshandel av gravida bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3548 av Kent Ekeröth (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvärdering av lagen om strafflindring vid medverkan till utredning av egen brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3554 av Kent Ekeröth (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra försök till tillgrepp av fortskaffningsmedel som är ringa straffbart och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3568 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff gällande angrepp, hot och våld mot vårdpersonal i deras yrkesutövning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3569 av Ulf KristerSSon m.fl. (M):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta åtgärder för att förhindra brott mot poliser och andra anställda inom rättsväsendet och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för angrepp mot väsentliga samhällsfunktioner såsom akutmottagningar och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särskild straffskärpningsgrund för brott som har samband med uppgörelser mellan kriminella grupperingar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet att besluta om vistelseförbud i kombination med fängelsestraff för den som döms för allvarlig gängrelaterad brottslighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler brott mot knivlagen ska betraktas som grova och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en sänkning av åldersgränsen för livstidsstraff alternativt en ändrad utformning av den alternativa straffskalan och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda att väsentligt skärpa straffen för den person som döms för flera brott i en och samma rättegång genom att dagens mängdrabatt tas bort, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särskild straffskärpningsgrund vid återfall i brott och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för rattfylleri och olovlig körning och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om preskriptionstiden för sexualbrott mot barn ska tas bort och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3576 av Jan Björklund m.fl. (L):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tilläggsdirektiv för att snabbare få fram lagförslag om skärpta straff för våld mot tjänsteman och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3579 av Robert Hannah m.fl. (L):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av den straffrättsliga regleringen av ocker och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3581 av Roger Haddad m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta maximistraff för rattfylleri och olovlig körning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3582 av Roger Haddad m.fl. (L):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om listan över EU-brott och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ytterligare utvidgning av det kriminaliserade området vad avser förstadier till brott som är särskilt knutna till organiserad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en straffskärpningsregel för innehav av vapen, explosiva varor eller krigsmateriel då en person tidigare är dömd för brott och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3584 av Roger Haddad m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff vid fridskränkingsbrott och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hämndporr och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en breddad bestämmelse om olaga förföljelse (stalkning) och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om olaga förföljelse (stalkning) mot flera familjemedlemmar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hedersmotiv ska anses som en försvårande omständighet vid straffmätning och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en särskild brottsrubricering för brott med hedersrelaterade motiv och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvisning för brott som begås med hedersrelaterade motiv och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kriminalisering av stämpling eller försök till vilseledande till tvångsåktensresor och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffskalorna för barn- och tvångsåktenskap och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en särskild straffbestämmelse om barnåktenskap och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3625 av Désirée Pethrus m.fl. (KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder i syfte att motverka förtryck i hederns namn och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillträdesförbud till butiker för personer som upprepat stjäl saker eller trakasserar personalen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skarpare lagstiftning när det gäller t.ex. olaga hot, förolämpningar och ofredande och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka hedersrelaterad brottslighet genom att hedersmotiv ses som en försvårande omständighet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3736 av Tomas Tobé m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särskild brottsrubricering för hedersbrott med grov fridskränkning som förebild och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa hedersmotiv som en egen försvårande omständighet vid bedömningen av ett brotts straffvärde och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera stämpling, förberedelse eller försök till vilseledande till tvångsåktensresor och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3737 av Tomas Tobé m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff genom ändrade straffskalor för de grövre narkotikabrotten och narkotikasmugglingsbrotten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på hur frågan om olika narkotiska preparats farlighet ska hanteras i straffrättsprocessen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen särskilt bör överväga hur cannabis med höga halter tetrahydrocannabinol ska bedömas i straffrättsprocessen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3766 av Robert Halef m.fl. (KD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för rattfylleri och grovt rattfylleri bör skärpas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett förbud mot eftersupning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3778 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör besluta om en utvärdering av lagen som kriminaliserar icke-medicinskt bruk av narkotika och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3782 av Mikael Jansson och David Lång (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa straffsanktioner för brott mot flagglagen och för flaggskändning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3848 av Maria Stockhaus m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en särskild brottsrubricering för hedersbrott samt att det bör bli obligatoriskt för åklagare att i fall som rör hedersbrott yrka på utvisning där så är möjligt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3849 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en s.k. civilkuragelag och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3854 av Carl Schlyter (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge utökade möjligheter att lagföra utländska medborgare som medverkat till förfälskning eller andra brott relaterade till tillverkning av sedlar och mynt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3867 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ringa stöld och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för rattfylleri och grovt rattfylleri och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om eftersupning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hedersbrott och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strafflindring och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om attacker mot vitala samhällsfunktioner och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3881 av Linda Snecker m.fl. (V):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med syfte att stärka det straffrättsliga skyddet för personer med funktionsnedsättning som utsätts för hatbrott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3886 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa brottsrubriceringen grovt djurplågeri och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffet för djurplågeri ska höjas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3899 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för attacker mot vitala samhällsfunktioner och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
44. Motioner som bereds förenklad		
2017/18:50	Lars-Axel Nordell (KD)	
2017/18:173	Jeff Ahl och Markus Wiechel (båda SD)	2
2017/18:278	Ola Johansson och Helena Lindahl (båda C)	1 och 3
2017/18:365	Birgitta Ohlsson och Christina Örnebjär (båda L)	
2017/18:410	Christina Örnebjär (L)	2
2017/18:437	Robert Hannah och Birgitta Ohlsson (båda L)	
2017/18:664	Karin Rågsjö m.fl. (V)	4
2017/18:880	Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -)	1, 2, 7, 9, 11, 12, 19–21, 24 och 25
2017/18:882	Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -)	
2017/18:888	Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -)	21
2017/18:893	Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -)	
2017/18:982	Julia Kronlid m.fl. (SD)	47
2017/18:983	Mikael Eskilanderesson och Roger Hedlund 9 (båda SD)	
2017/18:984	Mikael Eskilanderesson och Roger Hedlund 6 (båda SD)	
2017/18:990	Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M)	
2017/18:1011	Thomas Finnborg (M)	
2017/18:1129	Edward Riedl (M)	
2017/18:1131	Edward Riedl (M)	
2017/18:1135	Edward Riedl (M)	
2017/18:1136	Edward Riedl (M)	
2017/18:1155	Cecilia Widegren (M)	1
2017/18:1176	Lotta Finstorp (M)	
2017/18:1271	Lars-Arne Staxäng (M)	2
2017/18:1424	Erik Andersson m.fl. (M)	

2017/18:1482	Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M)	
2017/18:1569	Johnny Skalin (SD)	
2017/18:1573	Johnny Skalin (SD)	
2017/18:1576	Johnny Skalin (SD)	
2017/18:1590	Per Klarberg m.fl. (SD)	5
2017/18:1607	Sara-Lena Bjälkö m.fl. (SD)	1
2017/18:1628	Johan Nissinen (SD)	
2017/18:1640	Emanuel Öz (S)	
2017/18:1662	Stefan Nilsson (MP)	
2017/18:1760	Maria Abrahamsson (M)	
2017/18:1990	Hans Rothenberg (M)	
2017/18:2036	Markus Wiechel (SD)	4
2017/18:2077	Markus Wiechel (SD)	1
2017/18:2084	Markus Wiechel (SD)	1 och 2
2017/18:2098	Annika Lillemets m.fl. (MP)	
2017/18:2252	Jan Ericson (M)	
2017/18:2265	Jan Ericson (M)	
2017/18:2360	Richard Jomshof (SD)	
2017/18:2369	Boriana Åberg (M)	
2017/18:2373	Finn Bengtsson (M)	
2017/18:2376	Richard Jomshof (SD)	1 och 2
2017/18:2378	Richard Jomshof (SD)	1 och 2
2017/18:2384	Richard Jomshof m.fl. (SD)	1 och 2
2017/18:2583	Lotta Olsson (M)	
2017/18:2892	Boriana Åberg (M)	
2017/18:2905	Sten Bergheden (M)	
2017/18:2909	Åsa Coenraads (M)	2
2017/18:3058	Anders Schröder (MP)	4
2017/18:3060	Richard Jomshof m.fl. (SD, -)	10 och 11
2017/18:3091	Boriana Åberg (M)	
2017/18:3094	Tuve Skånberg m.fl. (KD)	1
2017/18:3215	Olof Lavesson m.fl. (M)	1
2017/18:3472	Kristina Yngwe (C)	2
2017/18:3531	Johnny Skalin (SD)	
2017/18:3535	Johnny Skalin (SD)	

2017/18:3537	Johnny Skalin (SD)	
2017/18:3569	Ulf Kristersson m.fl. (M)	30 och 34
2017/18:3582	Roger Haddad m.fl. (L)	4
2017/18:3584	Roger Haddad m.fl. (L)	1 och 9–11
2017/18:3625	Désirée Pethrus m.fl. (KD)	6
2017/18:3766	Robert Halef m.fl. (KD)	12
2017/18:3778	Anders W Jonsson m.fl. (C)	3
2017/18:3782	Mikael Jansson och David Lång (båda SD)	1
2017/18:3849	Andreas Carlson m.fl. (KD)	12
2017/18:3854	Carl Schlyter (MP)	2
2017/18:3867	Andreas Carlson m.fl. (KD)	3 och 6
2017/18:3886	Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD)	2 och 3